

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**NURETTİN TOPÇU'NUN
TÜRKİYE'NİN MAARİF DAVASI İSİMLİ
ESERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Muhammet Sefa AKSAKAL

Danışman

Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

Erzincan 2020

TEZ BİLDİRİMİ

“Nurettin Topçu’nun Türkiye’nin Maarif Davası İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini, aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Muhammet Sefa AKSAKAL

TEZ KABUL TUTANAĞI

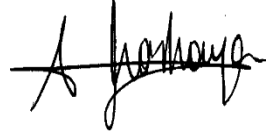
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Muhammet Sefa AKSAKAL'a ait Nurettin Topçu'nun Türkiye'nin Maarif Davası İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi adlı çalışma, jürimiz tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalının Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

Jüri : Doç. Dr. Alper KAŞKAYA

Jüri : Dr. Öğr. Üye. M. Hanifi ERCOŞKUN

**NURETTİN TOPÇU'NUN TÜRKİYE'NİN MAARİF DAVASI İSİMLİ
ESERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Muhammet Sefa AKSAKAL

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,
Ocak 2020**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

ÖZET

Son yıllarda birçok araştırmaya konu olan değerler eğitimi Türkiye’de hâla uygulama açısından tam anlamıyla amacına ulaşmış değildir. Bu çalışmadaki başlıca amaç hem Nurettin Topçu’nun millî ve manevî yönden günümüz değerler eğitimine yansıttığı fikirleri görebilmek hem de bu fikirlerin Türkiye’de uygulanan değerler eğitimi programına dâhil edilebilirliğini ve uygulanabilirliğini gösterebilmektir.

Bu çalışmada Nurettin Topçu’nun “*Türkiye’nin Maarif Davası*” isimli eserindeki değerler incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır.

İlk olarak bu çalışmada ele alınan değerlerin eserde var olup olmadığı tespit edilmiştir. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Milli Eğitim Temel Kanunu, ilköğretim kapsamındaki Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2018), Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018), Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (2018) dâhil olmak üzere ele alınan değerlerden, üzerinde sıklıkla durulan on bir adet değer ayrıştırılarak değerler listesi çıkarılmıştır. Değer sınıflandırması yapıldıktan sonra eserde geçen

değerler, bu değerler listesine göre dizilmiş, yorumları ve sayfa numaralarıyla birlikte verilmiştir. Son olarak eserde incelenen değerlerin hangi sıklıkla geçtiği ve var olan değerler içindeki yüzdeler grafik ve tablolardan yararlanılarak aktarılmıştır.

Araştırma sonucunda Nurettin Topçu'nun bu eserindeki değerlerin günümüzdeki değerlerle büyük oranda örtüştüğü görülmüştür. Eserde en fazla saygı (hürmet), merhamet, adalet ve fedakârlık değerleri tespit edilmiştir. Cömertlik, dürüstlük, eşitlik, iş birliği gibi değerlerin daha az sıklıkla işlendiği tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak Nurettin Topçu'nun "*Türkiye'nin Maarif Davası*" isimli eseri "*Değerler Eğitimi*" konusunda yararlanılacak kaynaklar arasında sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Nurettin Topçu, Türkiye'nin Maarif Davası, Değerler Eğitimi, Değer.

**THE RESEARCH OF NURETTİN TOPÇU'S BOOK
“TÜRKİYE’NİN MAARİF DAVASI” IN TERMS OF VALUES
EDUCATION**

Muhammet Sefa AKSAKAL

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences,
Department of Basic Educational Sciences, Department of Basic
Education, Master’s Thesis, January 2020**

Thesis Advisor: Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

ABSTRACT

Values education, which has been the subject of many researches in Turkey in recent years, has not yet reached its full purpose in practice throughout the country. The main purpose of this study is to see the ideas that Nurettin Topçu reflected nationally and spiritually in today's values education and to show the applicability and applicability of these ideas to the values education program implemented in Turkey.

In this study, Nurettin Topçu's “*Türkiye'nin Maarif Davası*” was examined in his book values. In the research, document analysis technique which is one of the qualitative research methods was used.

Firstly, it was determined whether the values discussed in our study existed in the work. General values of Turkish National Education and Basic Law of National Education, Social Studies Course Teaching Program (2018), Secondary Education Turkish Language and Literature Course Teaching Program (2018), eleven values that are frequently discussed are separated and list of values is extracted. After the classification of values, the values in the

work are arranged according to these values and given with the page numbers. Lastly, the frequency of the values examined in the work and the percentage slices within the existing values are transferred by using graphs and tables.

As a result of the research, it was seen that Nurettin Topçu's work overlaps with the present values. The highest values of respect, compassion, justice and sacrifice were determined in the work. At least the values of generosity, honesty, equality and cooperation were determined.

Based on the findings obtained from the study Nurettin Topçu's "*Türkiye'nin Maarif Davası*" is a work of "*Values Education*" in the conclusion that has been reached between resources to be utilized.

Keywords: Nurettin Topçu, Türkiye'nin Maarif Davası, Values Education, Value.

ÖN SÖZ

Bu araştırma birçok insanın değerli destekleri ve katkıları ile ortaya çıkmıştır. İlk olarak araştırmamın başından sonuna kadar değerli desteklerini her zaman yanımda hissettiğim danışman hocam sayın Doç. Dr. Ali Çiçek'e, değerli rehberliği ve akademik önerileri ile bana yol göstererek tezimin şekillenmesinde büyük katkıları bulunan hocam sayın Doç. Dr. Vedat Karadeniz'e, desteğini ve katkısını sunmaktan çekinmeyen hocam sayın Dr. Öğr. Üye. M. Hanifi Ercoşkun'a ve arkadaşım Öğr. Gör. Abdulhadi Koşatepe'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım sürecimde ve yaşamımdaki her alanda manevî desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen eşim Özge Aksakal'a gösterdiği ebedî sabrı için teşekkür ederim.

Kıymetli babam ve annem ile sevgili geniş aileme gösterdikleri ilgi ve desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Muhammet Sefa AKSAKAL

Erzincan, 2020

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	XI
ŞEKİL LİSTESİ	XII
TABLO LİSTESİ	XIII
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM.....	2
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	2
A. Değer Kavramı ve Değerlerin İşlevi	2
B. Değerlerin Özellikleri.....	6
C. Değerlerin Sınıflandırılması.....	7
1. Eduard Spranger'ın Değer Sınıflandırması	10
2. Rokeach'ın Değer Sınıflandırması	11
3. Schwartz'ın Değer Sınıflandırması	12
D. Değerler Eğitimi	13

E. Değerler Eğitiminin Önemi	20
F. Bulunan Değerlerin Tanımları.....	21
G. Değerler Eğitimi ile İlgili Çalışmalar	23
H. Türkiye’de Değerler Eğitimi Sisteminin Gelişimi.....	29
İ. Nurettin Topçu’nun Hayatı Ve Eserleri.....	32
1. Nurettin Topçu’nun Hayatı.....	32
2. Nurettin Topçu’nun Eserleri.....	35
J. Türkiye’nin Maarif Davası Tanıtımı.....	40
K. Türkiye’nin Maarif Davası Künye Bilgileri	41
II. BÖLÜM.....	44
YÖNTEM.....	44
A. Araştırma Modeli	44
B. Evren ve Örneklem	45
C. Veri Toplama Araçları	45
D. Verilerin Toplanması.....	45
E. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	46
III. BÖLÜM	47
BULGULAR VE YORUMLAR.....	47
A. Adalet	47
B. Cesaret	52
C. Cömertlik.....	55
D. Dürüstlük.....	56

E. Eşitlik	57
F. Fedakârlık.....	58
G. İş Birliği	63
H. Merhamet	64
İ. Paylaşmak.....	73
J. Sabır.....	75
K. Saygı (Hürmet).....	77
IV. BÖLÜM.....	85
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	85
A. Tartışma ve Sonuç	85
B. Öneriler	89
V. BÖLÜM	90
KAYNAKÇA	90
İNTERNET KAYNAKLARI	94
VI. BÖLÜM.....	95
EKLER.....	95
ÖZGEÇMİŞ	126

KISALTMALAR

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TMD	: Türkiye'nin Maarif Davası
TDK	: Türk Dil Kurumu
DEM	: Değerler Eğitimi Merkezi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Çev.	: Çeviri
Akt.	: Aktaran
Edt.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1	Değerler Eğitim Çalışmalarının Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı	19
Şekil 2	Adalet Değeri Yüzdesi	47
Şekil 3	Cesaret Değeri Yüzdesi	52
Şekil 4	Cömertlik Değeri Yüzdesi	55
Şekil 5	Dürüstlük Değeri Yüzdesi	56
Şekil 6	Eşitlik Değeri Yüzdesi	57
Şekil 7	Fedakârlık Değeri Yüzdesi	58
Şekil 8	İş Birliği Değeri Yüzdesi	63
Şekil 9	Merhamet Değeri Yüzdesi	64
Şekil 10	Paylaşmak Değeri Yüzdesi	73
Şekil 11	Sabır Değeri Yüzdesi	75
Şekil 12	Saygı (Hürmet) Değeri Yüzdesi	77
Şekil 13	Toplam Değer Sayıları	85

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	MEB Değerler Eğitimi Yönergesi Değer Sınıflandırması	9
Tablo 2	MEB değer kavramları listesi baz alınarak çıkarılan değerler	10
Tablo 3	Spranger'e Göre Değerlerin sınıflandırılması	11
Tablo 4	Rokeach'a Göre Değer Sınıflandırması	12
Tablo 5	Schwartz'a Göre Bireysel Değerin Sınıflandırılması	12
Tablo 6	Kelime İşlem Frekansları	86

GİRİŞ

Son yıllarda Türk eğitim sisteminde üzerinde sıkça durulan ve tüm disiplinlerde ara disiplin olarak bütün derslere ve öğretim programlarına eklenmiş olan “*değerler eğitimi programı*” her bireye kazandırılmak istenen değerlerin önemini belirtmek için yapılan bu çalışma, öncelikli olarak Türk eğitim sistemine bir yol gösterici olabilmek ve katkı sağlayabilmek amacıyla yazılmıştır.

Ahlâklı ve sorumluluğunu bilen, vatanına her daim bağlı ve millî bilinci yerleşmiş insanlar yetiştirmek her çağda her toplumun ana gayesi olmuştur. Nurettin Topçu’da bireyin en başta ahlâk ve saygı değerlerine sahip olmasını ele almış ve topluma yararlı insan olmayı bu değerlerin bireyde var olmasıyla doğru orantılı olarak vurgulamıştır.

Çalışmanın evrenini oluşturan “Türkiye’nin Maarif Davası (TMD)” isimli eser Nurettin Topçu’nun 1939-1973 yılları arasında yazdığı eğitime dair yirmi adet yazıdan oluşmaktadır. Eserin ilk baskısı 1960 yılında yapılmış, daha sonra eklemelerle kitap genişletilmiştir. Kitabın güncel baskısı üç ana bölüm olmak üzere toplam yirmi alt bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; “beklenen gençlik”, “millet maarifi”, “Türk maarifi”, ikinci bölüm; “mektep”, “muallim”, “muallimin mesuliyetleri”, üçüncü bölüm; “maarif davamız”, “ilk öğretim”, “ilkokullarda ahlâk eğitimi”, “orta öğretim”, “lise dersleri”, “liselerde din dersleri”, “okullarımızda din ve ahlâk eğitimi”, “üniversite”, “üniversite olayları”, “millî eğitim ve muhtar üniversite”, “din eğitimi”, “ahlâk terbiyesi”, “okulda ahlâk”, “kıymetli gençler” olarak ayrılmıştır.

Nitel araştırma yöntemi ile hazırlanan bu çalışma “Giriş”, “Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar”, “Yöntem”, “Bulgular ve Yorumlar” ve “Tartışma, Sonuç ve Öneriler” olmak üzere beş bölüm, “Kaynakça” ve “Ekler” kısmı da dâhil edilerek toplamda yedi bölümden oluşmaktadır.

I. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, “değer” ile “değerler eğitimi” ve yazdığı Türkiye’nin Maarif Davası (TMD) isimli kitabıyla araştırmamıza konu olan “Nurettin Topçu” ile ilgili kuramsal bilgilere ve bu konularda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

A. Değer Kavramı ve Değerlerin İşlevi

Değer, Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlükte (TDK, 2019) şu şekilde tanımlanır:

1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör.
3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet.
4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse.
5. Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey.
6. Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı.
7. Bir ulusun sahip olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.¹

Bu bölümde değerlerle ilgili tanımlamalara yer verecek olursak, değerlere ilişkin yapılan ve salt olarak kabul edilen tanıma ulaşmak yerine başka tanımlara yer vermenin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir.

Ahmet Vefik Paşa *Lehce-i Osmânî*’de değeri şu şekilde tanımlamıştır: “Kadir, kıymet, liyakat.”²

Güngör, değeri; “Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç olarak tanımlamıştır. Değer hükmü bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değerde bir şeyin arzu

¹ <http://sozluk.gov.tr/> (08.07.2019)

² Ahmet Vefik Paşa, *Lehce-i Osmânî*, Toparlı Recep (haz.), (112), Ankara, 2000.

edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır. Fakat değer acaba sadece bir inançtan, yani sübjektif bir yakıştırmadan mı ibarettir? Bizim inancımız dışında objektif bir gerçeği temsil etmez mi?” sorularını sorarak değeri ahlâk felsefesinin en karmaşık problemi olarak belirtmiş, bu sorulara cevap verildiği zaman ahlâki davranış ve düşünce konusundaki şüphelerin ortadan kalkacağını savunmuştur.³

Değer, belirli bir durumu bir başkasına tercih etme yönelimi olarak tanımlanmaktadır. Değerler, davranışın kaynağı olan ve onları yargılamaya hizmet eden anlayışlardır. Ayrıca değerler, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir.⁴

Değer, sözlüklerde arzu edilen, ilgi duyulup takip edilen, ayarlama ölçütü olarak kullanılan şey anlamlarına gelmektedir. Latince “kıymetli olmak”, “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden meydana çıkmıştır.⁵

Değer, bireyin çevresiyle etkileşimi ve davranışını yönlendiren içselleştirdiği standartlar olarak da tanımlanabilir. Bu tanım, değerlerin bireysel kazanım boyutunu vurgular. Motivasyon, karar verme, tutum, inanç ve ihtiyaç gibi kavramlar, bireysel değerler doğrultusunda önem kazanmaktadır. Öte yandan, sosyal anlamda değerler toplum tarafından en iyi, en doğru ve en faydalı olarak kabul edilir. Sosyal değerleri tanımlamada toplumsallaşma, toplumsal şuur, düzgü ve ekip ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır.⁶

Ulusoy değer kavramını özellikle sosyoloji, felsefe ve psikoloji başta olmak üzere matematik, ekonomi, din bilimleri gibi birçok disiplinle ilişkili olarak görmüş ve değer kavramı hakkındaki görüşünü şöyle özetlemiştir:

³ Erol Güngör, *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, 3.bs., İstanbul 2000, s. 27.

⁴ Ali Rıza Erdem, “Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler.”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, (4) , Ocak 2003, s. 56.

⁵ Mustafa Aydın, “Değerler, İşlevleri ve Ahlak”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Mart 2011, s. 39.

⁶ Oktay Akbaş, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Tayyip Duman), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004.

“Değer kavramı felsefe, psikoloji, sosyoloji başta olmak üzere; matematik, iktisat, dini bilimler ve tarih gibi birçok bilim alanında kullanılmaktadır. Sosyal bilimler açısından değerleri bu kadar değerli kılan insan davranışlarını ele alıyor ve yorumluyor olmasıdır. Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı niteliktir.”⁷

Felsefe sözlüğünde değer kavramından şu şekilde bahsedilmektedir:

“Dış dünyadaki nesnelere insan ve toplum için taşıdıkları (doğa ve toplum fenomenlerinde yatan iyi ve kötü, güzel ve çirkin, vb. gibi) olumlu ya da olumsuz anlamlarını gösterecek biçimde, toplumsal olarak kabul görmüş biçimde değerlendirilmeleri. Bu anlamda değerler, nesne ve fenomenlerin temel özellikleri olarak yer alırlar. Ancak, nesnelere kendi doğaları ya da kendi iç yapıları dolayısıyla değil, daha çok, nesnelere insanların toplumsal varlığıyla ilgisi olması ve belirli toplumsal ilişkilerin taşıyıcısı haline gelmiş olmaları dolayısıyla, nesnelere ve fenomenlere ilişkindirler”⁸

Değerler toplumların etnik ve kültürel yapısına göre, zaman zaman değişebilir. Bu değişim bazen kaçınılmazdır. İnsanların günlük yaşam koşullarındaki ve bu standartlardaki değişim, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, insan yaşamını tümüyle değiştirebilir. Bu değerler, toplum hayatındaki tüm değişikliklerden etkilenir, çünkü bunlar toplumun söz, davranış ve hareketlerine bağlı olarak oluşmuştur.

Değişiklikler ve gelişmeler, insan hayatının perspektifinde bulunan değişime paralel olarak, kendilerine yüklenen kavramları da değiştirebilir. Bu değişiklik bazen değerlerin önemini yitirmesine neden olabilir bazen de mevcut değerlerin gözden geçirilmesi ve yeniden yapılandırılmasını gerektirebilir. Asıl önemli olan değişim sürecidir; toplumsal yapıya uygun olarak değişim sürecinin uygun zaman aralığında gerçekleştirilmesidir.

⁷ Kadir Ulusoy, *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel Ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının Ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Refik Turan), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2007.

⁸ Ivan Frolov, *Felsefe Sözlüğü*, (çev. Aziz Çalışlar), İstanbul 1991, s. 98-99.

Sosyal kurallara aykırı ve toplum yapısına uygun olmayan değerler toplum tarafından kabul edilmez. Toplum için reddediliyor olsa da, hızlı değişiklikler insanların adaptasyon sorunları yaşamalarına neden olmaktadır.

Ara sıra ortaya çıkabilen bu sorunların yanında değerlerin sosyal hayattaki işlevleri canlıdır ve toplumdan reaksiyon aldığı sürece kendini yeniler. Aydın ve Akyol Gürler'e göre (2012) bu işlevler şöyle sıralanabilir:

- Tarihle aramızdaki bağları dünden bugüne iletirler.
- Toplumun çoğu kesimi tarafından kabul görmüşlerdir.
- Seleksiyon (seçme) , hüküm verme gibi durumlarda kullanılırlar.
- Bunlar sosyal hayatın işleyişini sağlayan sistemlerdir.
- Nesilden nesile kültür aktarımında rolleri büyüktür.
- Oluşumlarında çevre veya insan ile etkileşim hâlinde olmaları büyük bir etkidir.
- Etkileri tutum ve davranışlara yansır.
- İstendik, pozitif davranış oluşturmada teşvik edici görevlere sahiptirler.
- Zıtlıkların bulunduğu yerlerde birleştirici role sahiptirler.
- Bireysel olarak genetik ile aktarılmış özellikler olmamakla beraber sonradan öğretilir, öğrenilebilirlerdir.
- İnsani nitelik taşıması yönünden toplum aracılığıyla ayakta tutulur.
- Sosyal yapıya uygun olmayan ve beklentileri karşılamayan karşıtlıkları ve fiilleri belli sınırlar dâhilinde tutarlar.
- Tamamen soyut bir yapıda olmakla beraber, toplumun tutum, davranış ve aksiyonlarına göre somutlaşarak varlıklarını devam ettirirler.

- Sahip oldukları özellikler: Yok olma, değişme, tekrar ortaya çıkma.⁹

Birlik ve beraberliğin sağlanmasında toplum içinde var olan değerler kilit rol oynamaktadır. Bu sebeple değerler insanları ortak bir noktada kaynaştırarak birlikte yaşama olanağı verir. Benimsenmiş ortak değerlere sahip olan kişiler zıtlmaz; tam tersine, aynı davranışları onaylar veya reddederler, çünkü benzer duygu ve düşünceleri vardır. Bilhassa tesanüt, yurtseverlik, dayanışma ve hoşgörü gibi değerler toplumdaki ilişkilerin kalitesini arttırarak sosyal barış ortamını sağlar.¹⁰

Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1948 yılında imzaladığı "İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi"nin ilk maddesinde değerden şu şekilde bahsedilmektedir: "Tüm insanlar özgür, değer ve hak bakımından eşit olarak doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler. Birbirlerine karşı kardeşlik düşünceleriyle davranmalıdırlar."¹¹

B. Değerlerin Özellikleri

Toplumun sosyal ve ekonomik yapısına bağlı olarak yeni düzenlemelerin değerler eşliğinde yeniden yön alarak bazı toplumsal kurallarla uygun yapıda seyretmesi gerekir. Bu yapı sosyal ve politik toplum başarısı için değerlerin ayrıntılı bir biçimde araştırılmasını gerektirir.

Değerlerin anlaşılabilir olması için özelliklerinin de bilinmesi gerekir. Değerlerin var olan özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Değerler, öğretilerimizdir ve kutsaldırlar.
2. Değerler, ferdin hedefleri ile yakından ilişkilidir. Çünkü bu hedefleri elde edebilmek için yine değerler kullanılacaktır.

⁹ Mehmet Zeki Aydın ve Şebnem Akyol Gürler, *Okulda Değerler Eğitimi*, Ankara 2012.

¹⁰ Ezgi Kumbasar, *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bilal Kırmımlı), Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2011.

¹¹ <http://www.basarmevzuat.com/dergi/dosya/insanhaklarievrenselbeyanamesi.htm>
(26.08.2019)

3. Değerler, kendimize özgü tutum ve davranışların üstünde yer alır.

4. Değerler, olaylara, bireylere ve tutumlara yön vererek kendini sürekli dinamik ve işlevsel tutar.

5. Değerler, toplumun onlara önem verme derecesine göre sıralanarak bir düzen içerisinde varlığını sürdürür.

6. Değerler, yeniliğe ve değişime ayak uydurarak varlığını devam ettirir.

7. Değerler, kültürel farklılıklara göre toplumda kendine yer edinir. İki farklı toplum aynı değere sahip olabilir ancak bu değere verdikleri önem farklı da olabilir.

Sosyal yapıyı var eden tüm temel kurumların kendi içerisinde değerleri vardır; politika, ekonomi, hukuk, aile, din ve eğitim gibi. Fakat bu kurumların hiyerarşisini ve yönetilişini birbirinden ayrı düşünemiyorsak, bu değerleri de birbirinden bağımsız düşünemeyiz. Eğer kişi çevreye uyum sağlamada zorlanmazsa bu değerlerin ahengini gerçek manada yakalmış olur. Bireylerarası uyum ve hareketler de buna bağlı olarak tutarlı bir şekilde kendini göstermektedir. Bu durumun tersi yönünde bir gelişme birlik ve beraberliği sağlamak yerine farklı aykırılıklar doğurabilir.¹²

C. Değerlerin Sınıflandırılması

Değeri odak noktasına alarak birçok çalışma yapılmış olup değerler sınıflandırılmıştır. Konuya hâkim olan araştırmacılar değerleri sınıflandırırken çeşitli yöntemler kullanmakla beraber aynı değerlere farklı bakış açıları getirmişlerdir. Bu sınıflandırmada en çok düşünce birliği sağlanan ve bilinen görüşler şu şekildedir:

Fitcher, değerleri üç başlıkta sınıflandırmıştır. Yalnız, değerlerin üç başlıkta sınıflandırılmasına rağmen her üçünün birbiriyle iç içe ve çakışık

¹² Ertan Özensel, "Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, (3), İstanbul 2003, s. 228.

olduğunu belirtmiştir. Daha çok sosyal kişilik, toplum ve kültür üzerinde analizler yapmıştır.

- Sosyal karakterler üzerinde etkin bir rol oynayan değerler zorlayıcılık seviyelerine göre sınıflara ayrılabilirler. İçten benimsenmiş bazı değerlerin görmezden gelinmesi insanın psikolojik olarak utanma ve kendini suçlama hissine kapılmasına sebep olacaktır.
- Toplumsal gruplar ve kişiler arasında iş birliği yapılırken öne çıkan bazı değerler vardır ve diğer değerlerden önemlidir. Devamlılık gösteren sosyal değerler bazı durumlarda toplum için yararlı olan değerlerin ortaya çıkmasını sağlar. Bu da değerlere ait olan dinamik yapının göstergesidir.
- Değerleri sınıflandırmada belirleyici etken olarak aile hayatı önemli rol oynamaktadır. Genelde toplumsal olarak benimsediğimiz değerlerimiz biz farkında olmadan ortaya çıkar ve yaşantımızda sonradan fark edilebilir. Toplumsal olarak etkileşimde bulunduğumuz insanlarla özümsememiz gereken karşılıklı değerleri biliriz.¹³

Güngör, değer sınıflandırmasını yedi alanda yapmıştır. “Bu sınıflamada kullanmış olduğu 7 değer sahası estetik, ahlaki, teorik, iktisadi, dini, siyasi, sosyal değerlerdir. Güngör (2000) bu sınıflamada 7 değer alanıyla ilişkili olarak 29 değer maddesi geliştirmiştir.” Güngör yaptığı çalışmada değerleri sınıflandırmaya girmesine rağmen, yalnızca alanındaki değer ifadeleri hakkında fikir yürütmemiştir. Genel olarak, davranışlar belirli bir değer aralığı ile ilişkilidir; örneğin, ekonomik değer ekonomik davranışın arkasında olduğu düşünülmektedir. Yalnız, yapılan bir davranışın tek değere ait olduğundan söz edilemez. Değerler arasındaki uyumdan yola çıkılarak tek davranışa tek değer atfetmekten ziyade çeşitli değerlerin de bu davranışın içinde olduğundan bahsedilebilir. Bu öğeler kendi arasında korelasyoneldir.¹⁴

¹³ Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir*, (çev. Nilgün Çelebi), Ankara 2001, s. 148-149.

¹⁴ Yavuz Bolat, “Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimi Anlamak”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 29, Ağustos 2016, s. 322.

Ulu'nun aktardığına göre, “Değer kavramının geniş bir şekilde farklı disiplinler içerisinde düşünülmesi, nasıl ki ortak bir tanımın yapılmasına imkân vermiyorsa, aynı durum değerlerin sınıflandırılmasında da söz konusudur” sözleriyle değerlerin sınıflanmasında birlik yapılmış bir bölümlenimin olduğunu ve bunun sonucunda çoğu değer sınıflandırmasının var olduğunu gösterir.¹⁵

MEB Değerler Eğitimi Yönergesi'nde bazı değerler sınıflandırılmıştır. Bu listeden yola çıkılarak bu yönergede değerler eğitimine katkıda bulunacak birkaç değer gösterilmiştir. Araştırmada çalışılan yedi değer (saygı, adalet, cesaret, dürüstlük, paylaşmak, merhamet, fedâkarlık) MEB yönergesinde bulunan değerler ile birebir örtüştüğü görülebilir. Bu değer sınıflandırması MEB tarafından tüm ülkede uygulanması için bütün millî eğitim

Tablo 1: MEB Değerler Eğitimi Yönergesi Değer Sınıflandırması

• Sevgi,	• Aile birliğine önem verme,
• Sorumluluk,	• Bağımsız ve özgür düşünebilme,
• Saygı,	• İyimserlik,
• Hoşgörü- duyarlılık,	• Estetik duyguların geliştirilmesi,
• Özgüven,	• Misafirperverlik,
• Empati,	• Vatanseverlik
• Adil olma,	• İyilik yapmak,
• Cesaret, liderlik	• Çalışkanlık,
• Nazik olmak,	• Paylaşımçı olmak,
• Dostluk,	• Şefkat - merhamet,
• Yardımlaşma, dayanışma,	• Selamlaşma,
• Temizlik,	• Alçakgönüllülük,
• Doğruluk, dürüstlük	• Kültürel mirasa sahip çıkma,
Yürürlük Hükümleri	• Fedakârlık.

Yürürlük

Madde 6 -Bu yönerge Valilik onay tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 7- Bu Yönerge hükümlerini İl Millî Eğitim Müdürü yürütür.

müdürlüklerine gönderilmiş olup aşağıda Tablo 1 'te sunulmuştur.

¹⁵ Hacer Ulu, “Arif Nihat Asya'nın “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” ile “Duâlar ve Âminler” Adlı Şiir Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin Ayaz), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla çıkarılan ve okullara iletilen “değerler kavram listesi”nden yararlanılıp ek olarak sunulmuştur.¹⁶ Bu listeden yola çıkılarak MEB’in de üzerinde durduğu temel değerler belirlenmiştir.

Tablo 2: MEB değer kavramları listesi baz alınarak çıkarılan değerler

Adalet	Fedakârlık	Sabır
Dürüstlük	Merhamet	Cesaret
Saygı	İşbirliği	Paylaşmak
Eşitlik	Cömertlik	

Değerler üzerinde başta geleneksel ve kültürel değerler olmak üzere ana değerler, yardımcı (yan) değerler, ferdî(kişisel) değerler, toplumsal değerler gibi sınıflamalar yapılmış olup bu konuyu çalışan araştırmacılar değerlerin sınıflanması konusunda işlerini kolaylaştırmak ve sınıflamayı sağlam bir şekilde yapabilmek için en çok değerleri çeşitlendirme yolunu kullanmışlardır. Değer sınıflandırmaları arasında en çok rağbet edileni ve literatürde kabul göreni Spranger, Rokeach ve Schwartz’a ait olan değer sınıflandırmalarıdır.

1. Eduard Spranger’ın Değer Sınıflandırması

Değer testini psikoloji alanında ilk kez kullanan Eduard Spranger’dır (1928). Allport ve arkadaşları aracılığıyla daha sonra ölçek şekline çevrilmiş ve bu şekilde kullanılmıştır. Spranger, üzerinde çalıştığı deneklerin her birini geçerli değere göre kişilik türlerine ayırmaya çaba harcamış ve herkesin altı temel değer türünden birine sahip olabileceğini savunmuştur. Bunlar: Bilimsel, ekonomik, dinî, siyasi, estetik, sosyal değer kümeleridir.¹⁷

Tablo 3: Spranger’e Göre Değerlerin Sınıflandırılması

¹⁶ http://www.istmem.com/upload/cms/degerler_kavram_listesi.pdf (28.08.2019)

¹⁷ Firdevs Topcu, “Saltuknâme’nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2016.

Değer Grupları	Değerler
Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir. Bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi fazları feda eder

(Akt: Yazıcı, 2006)¹⁸

2. Rokeach'ın Değer Sınıflandırması

“Rokeach (1973) daha önce yapılan kalabalık değer sınıflarının aksine değerleri iki gruba ayırmıştır. Rokeach yaptığı değer sınıflandırmasında asıl değerleri oluşturan amaç değerler (terminal values) ve amaç değerlere ulaşılmasını sağlayan araç değerler (instrumental values) değer sınıflamasını oluşturmaktadır.” Rokeach tarafından yapılan değer sınıflandırmasında 18 tane amaç ve 18 tane araç değer vardır.¹⁹

Tablo 4: Rokeach'a Göre Değer Sınıflandırılması

¹⁸ Kubilay Yazıcı, *Değerler Eğitime Genel Bir Bakış*, s. 502-504.

¹⁹ Yavuz Bolat, *Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimi Anlamak*, s. 334-335.

Değer Grupları	Değerler
Gaye Değerler	Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir hayat, iç huzur, mutluluk, kendine saygı, gerçek dostluk, özgürlük, rahat bir hayat, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk.
Vasıta Değerler	Bağımsız olma, affedici, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol edebilen nazik, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk bilinci olan, temiz, yardımsever, oluşturmacı “yaratıcı”

(Akt: Yazıcı, 2006)²⁰

3. Schwartz’ın Değer Sınıflandırması

Schwartz 1992 yılında değerler üzerine yaptığı içerik ve yapı çalışmaları sonucunda 10 adet evrensel değer belirlemiş olup bunları da 10 adet alt değere ayırmıştır. Bu araştırmasını Türkiye’de dâhil olmak üzere 60’tan fazla ülkede uyguladıktan sonra belirlemiştir. Değer başlıklarını; başarı, güç, gelenek, öz yönelim, hazcılık, güvenlik, uyarılım, uyma, evrenselcilik, iyilikseverlik adı altında sınıflara ayırmıştır. Bu değer türlerini ihtiva eden değer ifadeleri de belirtilmiştir.²¹

Tablo 5: Schwartz’a Göre Bireysel Değerin Sınıflandırılması

Değer Grupları	Değerler
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerine denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, Otorite sahibi olmak, Zengin olmak, Toplumdaki görüntümü koruyabilmek (İnsanlar tarafından benimsenmek).
Başarı (achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, Yetkin olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak (Zeki olmak).
Hazcılık (hedonism): Bireysel zevke, hazza yönelim	Zevk, Hayattan tat almak.
Uyarılım (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
Özyönelim (self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, Bağımsız olmak (Kendine saygısı olmak).
Evrenselcilik (universalizm): Anlayışlılık, hoşgörü	Açık fikirli olmak, Erdemli olmak,

²⁰ Kubilay Yazıcı, *Değerler Eğitime Genel Bir Bakış*, s. 502.

²¹ Süleyman Yiğittir, “İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 8, No. 19, Haziran 2010, s.210.

ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyada barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya, Doğayla bütünlük içinde olmak, Çevreyi korumak (İç uyum).
İyilikseverlik (benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsöer olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak (Gerçek arkadaşlık, Olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamli bir hayat).
Geleneksellik (tradition): Kültürel ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, İlimli olmak (Dünyevi işlerden el ayak çekmek).
Uyma: Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması	Kıbarlık, İtaatkâr olmak, Anne babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek.
Güvenlik: Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Millî güvenlik, Toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliğı, İyiliğe karşılık vermek (Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak).

(Akt: Yazıcı, 2006)²²

D. Değerler Eğitimi

Kişinin içinde bulunduğu ortamın etkisiyle ve bireysel gayret sarf ederek oluşan değer sistemi ilk olarak ailede başlar ve okul ortamıyla sürdürülür. Var olan değerler insanların her zaman yardımcı olmuş, başta eğitimin konusu ve amacı olmakla beraber insanların hayatını daha da insanca yaşayabilmelerine olanak sağlamıştır. Bununla beraber insan yaşamına bağlı olarak değer eğitiminin nasıl yapılacağına yönelik farklı görüşler de vardır.²³

“Mevlana: ‘Değer Nedir?’ diye sorar ve cevaplar: ‘Buğday ve un değerlidir. Asıl amaç ve ürün olan ekmeğ daha değerlidir. En değerli nedir?’ Tohumun ekmeğe dönüşmesine şükreden insan daha değerlidir.”

Yaratılmışların en güzeli, yaşam gemisinin kaptanı olan insan, keşfedilmesi gereken bir hazinedir. Yaşamı anlamlı kılan, renklendiren mesajları ve eylemleri ile gelecek günlerin

²² Kubilay Yazıcı, *Değerler Eğitimi Genel Bir Bakış*, s. 503-504.

²³ Selçuk Uygun, “Değerler Eğitimi Program Tasarılarının Değerlendirilmesi (Antalya Örneği)”, *Mediterranean Journal of Humanities*, III/2, 2013, s. 264.

habercileridir. Yeni ufuklara yolculuk açıp, güç kazanmak için insan değerleri tanımakla görevlidir.

“Hayatımıza anlam kazandıran bizi biz kılan en önemli enerji kaynağımız değerlerimizdir. Sahip olduğumuz değerler olmazları olur, yapılamayanları yapılı hale getirmede oldukça etkilidir.

Değerlerimiz içimizdeki 'biz'in aynasıdır. Farklılıklarımızı öne çıkaran içimizdeki enerjidir. Arkamızda bıraktığımız silinmeyen izdir. Değerlerimiz vizyonumuzun temelidir. Misyonumuzdan vizyonumuza ulaşmamızı sağlayacak stratejinin, köprünün ayaklarıdır. Vizyonumuzun olmazsa olmazlarıdır. Değerlerimiz temel ve kalıcı öğretilerimizdir. Hayal ettiğimiz var oluş biçimidir. Kısaca değerlerimiz hayatımızın önemli kaldıracıdır. Değerleri olmayanın değeri olmaz.”

Kendini ifade edebilme, dinî inanç, ahlak, doğruluk-dürüstlük, sevgi-saygı, gibi kavramlar bireyin kişisel, ailevi ve toplumsal hayatını daha yaşanabilir kılar. Topluma yararlı iyi insan olabilme, yaşantısı boyunca aşırıya kaçmadan bulunduğu çevrede kendine yer edinmesi ve etki bırakması açısından değerler eğitimi oldukça önemlidir.

Eğitim kurumlarında öğrencilerin seviyelerine ve ilgilerine göre değerler eğitiminin çalışma adımlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin bu eğitimle gelişim seviyeleri dikkate alınarak makul bir yaklaşımla karakterli, iyi ahlaklı ve sorumluluklarının bilincinde olan bireyler yetiştirilmesinde de değer eğitimi çalışmaları dikkate alınmalıdır.²⁴

Değer eğitiminin önemi, değerlerin tüm dünyada günden güne zayıfladığının anlaşılması sonucunda artmıştır. Kişinin geçmişte kendisinin de farkında olmadan günlük hayatında edindiği değerler ve davranışlar bugün çok kolay bir şekilde kazanılamamaktadır. Öte yandan, okullarda verilen eğitim konuları teorik açıklamanın ötesine geçememekte ve değerleri davranışa dönüştürme fonksiyonundan kısmen yoksun kalmaktadır. Ancak, değer eğitiminin nihai amacına ulaşması için, aktarılan değer birey veya bireyler tarafından davranışa dönüştürülmelidir. Bunun için, bireye değer kavramlarının içeriği öğretilme sürecinde verilen değer birey veya bireyler tarafından

²⁴ Ahmet Çağlayan, *Ahlak Pusulası: Ahlak ve Değerler Eğitimi*, 2.bs., İstanbul 2013, s. 94-95.

özüm senmesi-içselleştirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi de çok önemlidir. Bireylerin ve daha sonra toplumların pozitif anlamda şekillendirilmesi bu eğitimle mümkündür.²⁵

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2006 yılında 17. Milli Eğitim Şûrası'nda değerler eğitimine "Eğitimde Nitelik" başlığı altında bir maddede değinmiştir:

"88. Eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında kurumlar arası eş güdüm ve iş birliği sağlanmalı; bu yaklaşımda kısa vadeli politik ve ideolojik tutumlar yerine, ulusal ve evrensel temel değerler dikkate alınmalıdır."²⁶

2010 yılında ise MEB tarafından değerler eğitiminin kapsamını genişleterek hem "Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği" başlığı altında hem de "Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi" başlığı altında yer verilmiştir. Bu maddeler şu şekildedir:

"Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü Ve Okul Liderliği" başlığı altında yer verilen maddeler:

"22. Kurumsallaşma, bir kurumun ortak kültürünün oluşması süreci olup bu konuda en önemli etmenlerden biri de okul yöneticileridir. Bu nedenle okulda güven, karşılıklı saygı, sevgi, hoşgörü, başarı gibi değerlere dayalı okul kültürünün oluşmasında liderlik rolünü üstlenebileceklerin yönetici olarak atanmaları hususunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

23. Okulların, kendine özgü bir kimlik, hafıza, aidiyet duygusu ve güçlü okul kültürü geliştirebilmeleri için geniş katılımlı özel günler, haftalar gibi etkinlikler düzenlenerek ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

24. Güçlü okul kültürleri geliştirebilmek için okullara özgü logo, amblem, rozet, marş, kahraman, hikâye, gazete, tablo, slogan vb. semboller oluşturularak okulların ortak kültürel değerlerini güçlendirmeleri desteklenmelidir.

27. Okulda temel insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerleri geliştirmeye dönük uygulamalara ağırlık verilmeli, demokratik bir okul kültürü ve sınıf

²⁵ Firdevs Topcu, *Saltuknâme'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, s. 22.

²⁶ http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165619_17_sura.pdf (23.08.2019)

atmosferi oluşturmak için öğretmen ve öğrencilerde kültürel farklılıklara karşı duyarlılık geliştirilmelidir.

29. Ulusal ve resmî bayram törenleri ile belirli gün ve haftalarda yapılacak toplantılar ve kutlamalar; toplumda bütünleşme, paylaşma, denetim ve kontrol mekanizmaları olup yönetimlerce bu faaliyetler şenlik ve festival şeklinde kutlanmalı, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Bu faaliyetler kültürü etkilemeyi ve yeni değerlerden etkilenmeyi, ortak duygu ve değerlerin devamlılığını sağlayacak, ancak öğrencilerin derslerinden uzun süre ayrı kalmayacakları şekilde düzenlenmelidir.”

“Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi” başlığı altında yer verilen maddeler:

20. “Sanat İnsanı Yetiştirme Projesi” ve “Değerler ve Eğitimi Projesi” hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.

29. MEB tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.

30. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.

31. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.

32. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitime yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitime yer verilmelidir.

33. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

34. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitime yönelik, STK’larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.

35. Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle

iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

36. Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

37. Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

38. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.

39. Değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören “din kültürü ve ahlak bilgisi” dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır.

42. Anayasa'nın 24. maddesinin “Din kültürü ve ahlâk eğitimi-öğretimi devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi-öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır.” hükmü gereğince isteyen anne ve babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır.”²⁷

29 Eylül 2017 tarihinde yapılan 19. Milli Eğitim Şûrası' nda ise değerlere “Öğretim Programları ve Haftalık Ders Çizelgeleri” başlığı altında yer verilmiştir. Okul öncesi, ilkökul ve Ortaokul öğretim programlarında yer verilen kapsam şu şekildedir:

“Programın oyun temelli olması, programda değerler eğitime yer verilmesi, okul öncesinden itibaren yetenek gelişiminin izlenmesi, okul öncesi ve ilkökulda kullanılan eğitim aracı metinlerinde kendi kültürümüze ait literatüre (masal, hikâye, fabl, şiir vb.) yer verilmesi, okul öncesi eğitimde, öğretim programlarının çocukların özgüven becerilerini ve birey olma bilincini geliştirmeye dönük olması, öğretim programlarında yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik kazanımlara yer verilmesi, okul öncesi eğitimde uygun enstrümanlarla Türk müziği çalışmalarına yer verilmesi, düzeylerine uygun spor etkinliklerine yer verilmesi, Türkçe'nin doğru bir

²⁷ http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf (23.08.2019)

şekilde kazandırılması, okul öncesi eğitimde tekli öğretime geçilmesi önerileri kabul edilmiştir.”

“İlkokuldaki ‘oyun ve fiziki etkinlikler’ dersi ile ortaokuldaki ‘beden eğitimi ve spor’ derslerinin isminin, ‘beden eğitimi ve oyun’ olarak değiştirilmesi, değerler eğitimine öğretim programlarında etkin bir şekilde sarmallık anlayışla yer verilmesi”²⁸ kabul edilmiştir.

Eğitim, doğumla başlayıp ölümle biten bir süreç işi olduğu için herhangi bir zaman dilimi ve yeri bulunmamaktadır. Örneğin; sokakta misket oynayan çocuklar atış sayılarını kesir kavramıyla söylerler. Üçte bir, beşte iki, yedide dört gibi... Kesir konusu ilköğretim programında zamana yayılan konulardandır. Hem öğretilmesi hem öğrenilmesi zor bir konu olmasına rağmen, çocukların bunu neye göre söylediğini veya nasıl öğrendiğini düşünmek gerekir. “Değer” ve “değer eğitimi” kavramı o kadar çok yönlü ve kapsayıcıdır ki çocuklar oyun kültürüyle bile farkında olmadan öğretimin içinde bulunurlar. Kültürel değerlere mâl olmuş sokak oyunları bile çocuğun değerler yoluyla öğrenmesini sağlar.

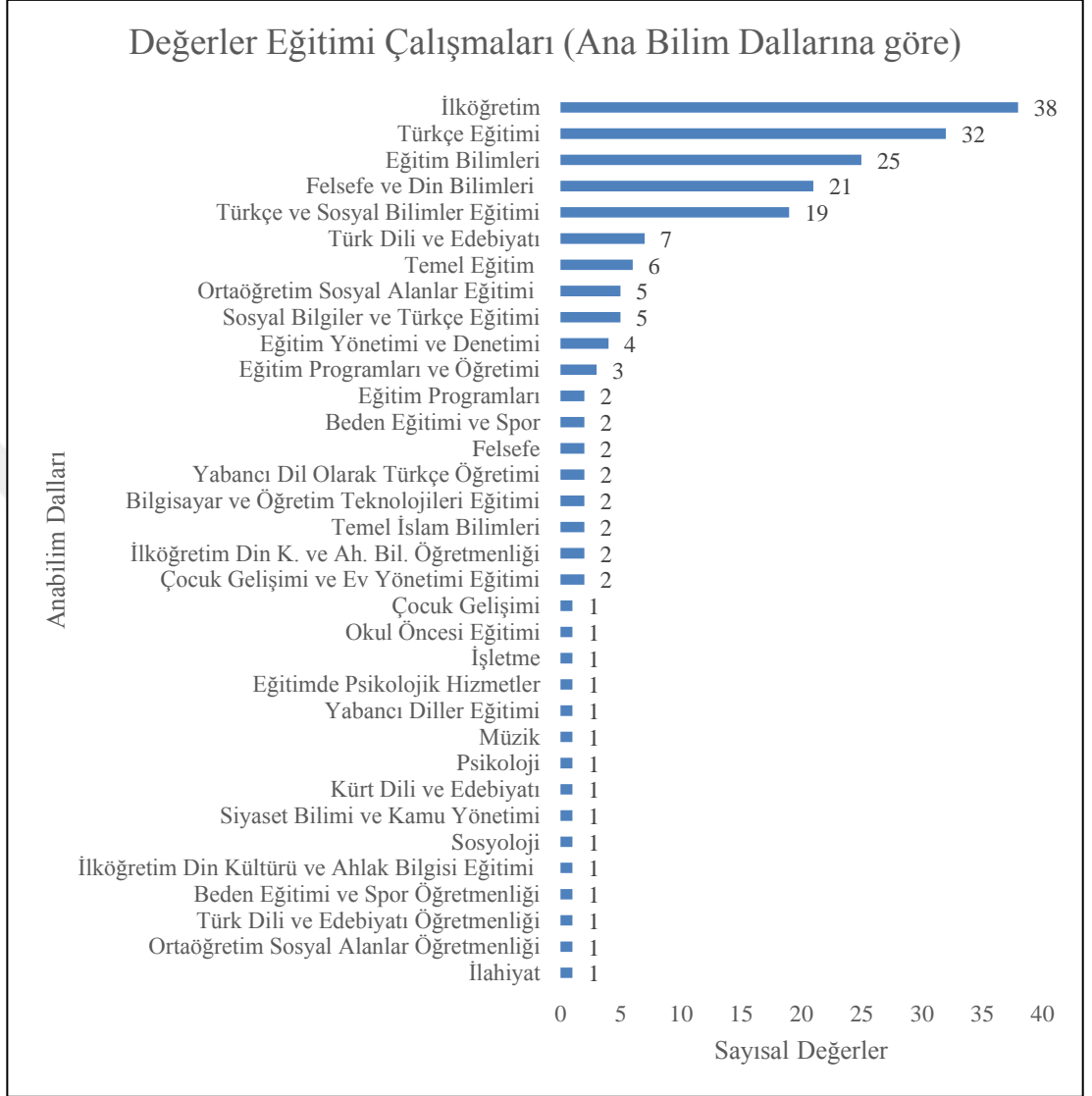
Yukarıda sayılan maddelerden de MEB’in bu konu üzerinde hassasiyetinin arttığı ve değer, değerler eğitimi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. MEB bu doğrultuda “Değerler Eğitimi Yönergesi”ni yayınlamıştır. MEB, okullarda özellikle de son yıllarda en alt çalışandan en üst seviye yöneticiye kadar millî ve manevi tüm değerlere, üzerine düşen herkesin önem vermesini sağlamaya çalışmaktadır. Bu yönerge ek kısmında iki bölüm olarak (Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Uygulama İlke ve Esasları) teze dâhil edilmiştir.²⁹

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde de “Değerler Eğitimi” hakkında 2019 Ağustos ayı itibarıyla toplamda 196 adet çalışmanın olduğu saptanmıştır. Bu çalışmaların 167 tanesi yüksek lisans seviyesinde, 29 tanesi de doktora seviyesinde yapıldığı belirlenmiştir. Ana bilim dallarına göre aşağıda Şekil-1’de sunulmuştur:

²⁸http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/35/27/719973/dosyalar/2015_02/02041116_19_millieitimiraskarlar.pdf (25.08.2019)

²⁹http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_deg_erleregitimi.pdf (24.08.2019)

Şekil 1: Değerler Eğitim Çalışmalarının Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

E. Değerler Eğitiminin Önemi

Birey, fitratı ve var oluşu bakımından ne iyi ne de kötü olarak kabul edilebilir. İçinde bulunduğu durum ve koşullara paralel olarak iyi bir şahsiyet sergileyebilir veya bir canavar gibi davranabilir. Bu yüzden değerler insanları iyi ve olgun bir karakter geliştirmeye yönlendiren en önemli yol göstericidir. Bireyler için en önemli yaşam görevi toplumsal olarak uygun bulunan ve bunu dinî geleneklerle destekleyen değerleri özümseyerek buna uygun karakter ve kişilik yapısı geliştirmektir. İyiyi kötüyü belirlerken, kişisel mutluluğu ararken, sosyal barış ve huzuru bulmaya çalışırken değerler bize yol gösterici olmakla beraber sapması olmayan bir kıstas olarak kaynak sağlamaktadır. Hökelekli, “Her tür dinî ve kültürel farklılığın ötesinde değerler, her insanın iyi bir karakter geliştirmesinin yapı taşları durumundadır. Değerlere uygun bir hayat için çaba göstermeyen bir toplum ve eğitim düzeni insanlığın ahlâkî çürüme ve yozlaşmasını hiçbir yolla engelleyemez.” diyerek değerler eğitiminin önemini vurgulamıştır.³⁰

Eğitimin doğumla başlayıp hayat boyu süren bir süreç olduğu bilindiği gibi bizi biz yapan erdemler ve değerler de hayat boyu bizimle beraber varlığını sürdürür. Bu süreçte bireyin çevresinde bulunan tüm sosyal yapı, bireyin kişiliğini ve benliğini oluşturmada hep birlikte hareket eder. Bu duruma bağlı olarak değerlerin önemini sadece eğitim yapılan ortamlarla sınırlandırmamak gerekir. Çünkü başta aile ve çocuğun yaşamında var olan tüm ortamlar değer yargıları oluşturmada temel etkidir. Gerek ulusal gerek uluslararası yapılan çalışmalarda her toplumun kendine ait bazı değerleri farklılık göstermekle beraber bazı değerlerin ise tüm dünyada kabul gördüğü ve bu değerlere önem verilmediğinde bu durumun toplumsal yozlaşmaya yol açtığı bilinmektedir. Değer yargılarına uyulmadığı takdirde toplumsal olarak ilk yaptırım kınama ve toplumsal dışlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebepl değerlere verilen önemin toplumun ileri düzeyliliği veya geri kalmışlığı ile doğrudan ilgili olduğu söylenebilir.

³⁰ Hayati Hökelekli, *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*, İstanbul 2013, s. 12.

F. Bulunan Değerlerin Tanımları

Adalet: Adalet kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir; “Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması, türe; hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme; herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme, doğruluk.” olarak ifade edilmektedir.³¹

Sosyal bilimler sözlüğünde adalet: “1. Şeylerin yerli yerine konması. Her şeyin olması gerektiği yerde bulunması. 2. Haklı ile haksızın ayırt edilmesi; haklıya hakkının verilmesi; kişilerin hak ettikleri şeye sahip olabilmeleri” şeklinde tanımlanmaktadır.³²

“Bak kimin düşündüğü ile söylediği bir olursa doğru insan odur.”³³

“Adaletle istinat eden kanun bu göğün direğidir; kanun bozulursa, gök yerinde duramaz.”³⁴

Yusuf Has Hâcib’in 1069 yılında Karahanlı Türkçesi ile ele aldığı ilk Türk İslâm eseri olan Kutadgu Bilig’de adaletle verilen önemden de anlaşılacağı gibi adaletsiz bir yaşam düşünülemez. Eğer hayattan adaleti çıkarırsak yaşam düzeninin sadece otokratik insanlar tarafından yönetildiğini ve zulme maruz kaldığımızı görebiliriz. En doğal hak olan adaletli bir hayat elimizden alınacak olursa dünyanın nasıl yaşanılmaz bir hâle geldiğini de görebiliriz. Bu sebeple her çağın önemini en çok hissettiğimiz değeri adalettir.

Cesaret: Cesaret kavramı Güncel Türkçe Sözlük’te (2019) şu şekilde geçmektedir: “Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven; yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz peklığı; cüret; atılganlık.”³⁵

³¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5da62c8d6087f1.71712405 (15.10.19)

³² <http://omer-demir.net/sosyal-bilimler-sozlugu/> (16.10.2019)

³³ Yusuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig*, (çev. Reşid Rahmeti Arat), Ankara, 1959, s.73.

³⁴ Yusuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig*, (çev. Reşid Rahmeti Arat), Ankara, 1959, s.253.

³⁵ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

Cesaret hakkında net bir tanım olmamakla beraber bu alanda yapılan çalışmalar dikkate alındığında cesarettten genelde; gözü peklikle bahsedilmekte ve tehlikeli durumlarda insana zarar verme potansiyeli olan hâllerde harekete geçme olarak bahsedilmiştir (Yang, Milliren ve Blagen, 2010)(akt. Tekinalp, 2016).³⁶

Cesaret tanımını özetleyecek olursak; sorun çözme kabiliyeti, korkmadan hataların üzerine gidebilmek, risk alabilmek, toplumsal ilgi çokluğu, diğerkâmlık, diğer insanların yararını gözetmek, özgün olmayı başarabilmek, zorlukların üstesinden gelerek başarıya inanmak, hata yapma olasılığına karşı bu hatalardan ibret alarak alternatif yöntemleri görebilmek, problemlere karşı yaratıcı, iyimser ve her zaman ümitli bir şekilde yaklaşmaktır.³⁷

Cömertlik: Her insanın edinmesi gereken önemli değerlerden birisi olan cömertlik kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Cömert olma durumu, eli açıklık, ahilik, semahat, mürüvvet; para ve malını esirgemededen veren, eli açık, selek, semih, ahi, bonkör; verimli.”³⁸

Dürüstlük: Dürüstlük kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse); kurallara uygun, yanlışsız.”³⁹

Eşitlik: Eşitlik kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan (iki veya daha çok şey), müsavi; aynı haklardan yararlanan, aynı düzeyde olan.”⁴⁰

³⁶ Bengü Ergüner Tekinalp, “Adleryan Kuramın Pozitif Psikoloji Bağlamında Değerlendirilmesi”, *The Journal of Happiness & Well-Being*, 2016, 4(1), s. 37.

³⁷ Tekinalp, Adleryan Kuramı, s. 38.

³⁸ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

³⁹ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴⁰ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

Fedakârlık: Fedakârlık kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Özveri, özverlilik.”⁴¹

İş Birliği: İş birliği kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı, teşrikimesai; bir işin çeşitli kişilerce yapılması.”⁴²

Merhamet: Merhamet kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.”⁴³

Paylaşmak: Paylaşmak kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Aralarında bölüşmek, pay etmek, üleşmek; benimsemek, onaylamak.”⁴⁴

Sabır: Sabır kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.”⁴⁵

Saygı (Hürmet): Saygı kavramı Güncel Türkçe Sözlükte (2019) şu şekilde geçmektedir: “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram; başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.”⁴⁶

G. Değerler Eğitimi ile İlgili Çalışmalar

Ulu (2018), tarafından hazırlanan “Arif Nihat Asya'nın ‘Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor’ İle ‘Duâlar Ve Âminler’ Adlı Şiir Kitaplarının Değerler

⁴¹ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴² <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴³ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴⁴ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴⁵ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

⁴⁶ <https://sozluk.gov.tr/> (20.10.2019)

Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde adı geçen eserlerin doğrudan değerler üzerine araştırması yapılmıştır. Türkiye’deki insanların son yirmi yılda değerler konusunda oldukça zayıfladığı ileri sürülmekte ve bu durum toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Toplumumuzun bu konuda farkındalığını oluşturmak ve değerler eğitiminin bireylere kazandırılması için şiir türünün milletimizde bulduğu karşılığı ve değerler kazanımındaki etkisi saptanmıştır.⁴⁷

Senek (2018), “Aytül Akal’ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında masalların toplumları şekillendirmesi yönünden çok önemli bir basamak olduğunu belirtmiştir. Türk aile yapısının olmazsa olmazlarından biri olan ocuk, ailenin ilk eğitiminden geçerler. Bu eğitim temelde değerler eğitimi olup iyi insanların kazanacağını kötü insanların ise kaybedeceklerini, gerek kendi birikimleri ile gerekse masal gibi yardımcı enstrümanlar ile somut örnekler vererek anlatılmıştır. Masalların toplumun özelliklerini yansıtılmalarından dolayı, yarının geleceği olan çocuklar üzerinde çok büyük etkileri olduğu bilinmektedir. Aytül Akal’ın eserleri incelenerek oluşturulan bu çalışmada çocuklar açısından değerler eğitiminin kazanımları araştırılmıştır.

Sonuç olarak, edebi eserlerin değer kazanımları konusunda bireylere somut örnekler sunduğu ve incelenen masalların değerlerin içselleştirmesi yönünden önemli kaynaklar olabilecekleri ifade edilmiştir.⁴⁸

Ağaoğlu (2018), Bahaeddin zkişi’nin Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi, konusunda yapılan yüksek lisans tezinde, MEB’in ‘Değerler Eğitimi’ alışmaları esas alınarak ‘100 Temel Eser’ arasında yayını bulunan Bahaeddin zkişi’nin bütün yayımlarının ‘Değerler Eğitimi’ açısından incelenmesi amaçlanmıştır. MEB tarafından nerilen 100 Temel Eser

⁴⁷ Hacer Ulu, “Arif Nihat Asya’nın ‘Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor’ İle ‘Duâlar Ve minler’ Adlı şiir Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

⁴⁸ Semra Senek, “Aytül Akal’ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

içerisinde bulunan ‘Sokakta’ romanıyla öne çıkan yazarın diğer eserlerinin de değerler eğitimi açısından fayda sağlayabileceği ‘sokakta’ romanı referans alınarak muhakeme edilmiştir.

Elde edilen verilere göre; MEB’in değerler eğitimi açısından ortak bir değerler eğitimi listesi oluşturulabilir ayrıca 100 Temel Eser gibi Değerler Eğitimi kitap okuma projesi yapılabilir denilmiştir. Ayrıca Bahaeddin Özkışı’nın eserleri dikkate alındığında, yazıldığı dönemi yansıtan ancak birkaç destekleme aracı ile günümüz modern ve teknolojik kaynaklarıyla öğrencilere aktarımı öğrencilerin özelliklerine göre sınıflandırılarak gerçekleştirilebilir.⁴⁹

Biçer (2013), Değerler Eğitimi Açısından Mehmet Akif Ersoy’a Ait ‘Safahat’ Adlı Eserin İncelenmesi, olarak adlandırılan yüksek lisans çalışmasında, sözü edilen eserlerin içerisinde bulunan şiirlerin MEB’in belirlemiş olduğu Değerler Eğitimi yönünden araştırılması gerçekleştirilmiştir. “Safahat” adlı eserde yer alan şiirler adaletli olma, aile örf ve adetlerine önem verme, doğruluk-dürüstlük, hoşgörü, saygı-sevgi, sorumluluk, vatan sevgisi ve vatanperverlik, bağımsızlık, barış, bilimsellik ve çalışkanlık gibi değerlerin doğrudan ya da dolaylı işlendiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak Mehmet Akif Ersoy’un Safahat adlı eseri değer eğitimi açısından verimli bir içeriğe sahip iyi bir kaynak olduğu belirtilmiştir.⁵⁰

Emer (2014), Safahat’ta Değerler Eğitimi Unsurları, olarak adlandırılan yüksek lisans tezinde, ‘Safahat’ eserinin içerisinde bulunan değerlerin tespiti ve gelecek nesillere nasıl aktarılacağını, ayrıca gelecek nesillerin hangi değerlere sahip olmaları gerektiğini belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda değerler eğitiminin kişinin yaşamını doğrudan etkileyen bir kavram olduğu ve bireylere mutlaka kazandırılması gerektiği ortaya konulmuştur.

⁴⁹ Hatice Dilşad Ağaoğlu, “Bahaeddin Özkışı’nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

⁵⁰ Seçil Biçer, “Değerler Eğitimi Açısından Mehmet Akif Ersoy’a Ait “Safahat” Adlı Eserin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Kazanılan değerler iletişim ve kişisel hayatta mutlaka uygulanmalıdır önerisinde bulunulmuştur.⁵¹

Yılmaz (2018), Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları, adlı yüksek lisans tezinde Aytül Akal'ın 14 çocuk romanı değerler eğitimi açısından incelenmiştir. İncelenen romanların 30 farklı değeri içerdiği tespit edilmiş bu değerler arasında en fazla duyarlılık öğretilmesine değinilmiştir. Buna ek olarak en az değinilen değerler ise adalet, kanaat ve temizlik olmuştur. Araştırma sonucu olarak Aytül Akal'ın romanları değerler eğitimi açısından incelendiğinde, romanlar bazı değerler için yeterli görülürken bazıları içinse (örneğin cesaret, adalet, doğa sevgisi, temizlik gibi değerler) açısından yetersiz bulunmuştur. Ancak değerler eğitiminin çocuklara öğretilmesi konusunda oldukça zengin misallerle iyi bir aktarım sağladığı için, bu çocuk romanlarından faydalanılmasının doğru bir karar olacağı düşünülmektedir.⁵²

Gümüş (2017), Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi, yüksek lisans tez çalışmasında Aytül Akal'ın 2015 yılına kadar yayımlanmış çocuk romanlarının kapsadığı değerleri öne çıkarma amaçlanmıştır. İncelemelerde tespit edilen 44 değer Schwartz'ın Değer Sınıflandırmasına göre bölümlendirilerek araştırılmıştır. Tespitlere göre Akal'ın çocuk romanlarında Schwartz'ın Değer Sınıflandırılmasından en çok *İyilikseverlik* ve *Geleneksellik* değer grubuna ait alt değerlere rastlanmıştır.⁵³

Emiri (2014), Gülsüm Cengiz'in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım, yüksek lisans tez çalışmasında, teknolojik gelişmeler ışığında globalleşen Dünya'da, çocukların eğitimi ve gelişimi teknolojinin öncülüğünde gerçekleşmektedir denilmiştir. Bu durum yetişmekte olan nesillerin bazı değerler öğrenmesinde eksikliklere neden olmaktadır. Yetiyecek nesillerin bu

⁵¹ Asım Mikail Emer, "*Safahat'ta Değerler Eğitimi Unsurları*", Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

⁵² Ahmet Yılmaz, "*Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları*", Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

⁵³ Sedef Gümüş, "*Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi*", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2017.

değerlerden mahrum kalmamaları için öncelikle ailelerin bilinçli olması önerisinde bulunulmuştur. Çocuk gelişimi üzerine çalışmalar yapan araştırmacılardan biri olan Gülsüm Cengiz araştırmaları ve öyküleri içerisinde çocuklar için yazdığı eserlerden 90 kitap bu tezde incelenmiştir. Eserlerde tespit edilen görüşlerin bir bölümü değer aktarımı bakımından yeterliyken bir bölümü de sadece okumayı öğretme üzerine kurulu olduğu görülmüştür. Bununla birlikte yazarın eserlerinde genellikle evrensel konular ele alınmış, milli ve manevi değerlere neredeyse hiç değinilmemiştir. Sonuç olarak bazı eksikliklere rağmen evrensel değerlerin aktarımında yeterli kaynak olduğu söylenebilir.⁵⁴

Karasu (2018), İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi, adlı yüksek lisans çalışmasında, ilkokula uyarlanmış Dede Korkut Hikâyeleri'nin incelenmesi yapılmıştır. Dede Korkut Hikâyeleri'nin her birinde farklı sayılarda değerler tespit edilmiş ve en fazla kullanılan başlamak üzere dini değerler, sevgi, cesaret, aile değerlerine önem verme, merhamet, cömertlik, alçak gönüllülük, saygı, vefa, dürüstlük, vatan sevgisi ve dayanışma değeri olmak üzere 12 tane değer türü tespit edilmiştir. Sonuç olarak Dede Korkut Hikâyeleri'nin değerler eğitimi açısından iyi bir kaynak olarak tavsiye edilmiştir. Bu hikâyelerde kahramanların, çocukların dikkatini çekebileceğini ve çocuk edebiyatının değerler eğitimindeki önemini dikkate alarak, eğitimcilerin sınıflarında farklı sistem ve yollarla Dede Korkut Hikâyeleri'ni kullanmalarının yerinde olacağı değerlendirilmesinde bulunulmuştur.⁵⁵

Kumbasar (2011), Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi, adlı yüksek lisans tez çalışması Muzaffer İzgü'nün 1971-2003 yılları arasındaki 12 romanı kapsamaktadır. Bu romanlar Sosyal Bilimler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'ndaki değerler

⁵⁴ Engin Emiri, "Gülsüm Cengiz'in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım", Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

⁵⁵ Hakan Karasu, "İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

referans alınmış 25 değerin bulunduğu liste hazırlanmış ve bu listede bulunan değerler özel olarak ayrı başlıklarda incelenmiştir. İncelemeler sonucunda en fazla sevgi değeri tespit edilmiştir. Bu değeri takip eden diğer değerler saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ile temizliktir. En az tespit edilen değerler ise barış, tutumlu olma, bilimsellik ve cesur olmadır. Sözü edilen değerlerin yanında sigara ve içki içen kahramanlara fazlaca yer verilmesinin bazı değerlerle çeliştiği belirtilmiş ve değerler eğitimleri açısından eserlerin değerlendirilmesinde olumsuz bir kanaat oluşturduğu belirtilmiştir.⁵⁶

Sırakaya (2018), Muzaffer İzgü'nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi, adlı çalışmasında Muzaffer İzgü'nün belirlenen eserlerinde Schwartz Değer Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilere değerlerin aktarımı sadece ders kitaplarına bağlı olarak yapılmasının olası olmadığı, ders kitaplarıyla birlikte edebi eserlerden yararlanılmasının gerekliliğini ortaya konulmuştur.⁵⁷

Tümen (2018), Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi, adlı yüksek lisans eserinde, Naki Tezel'in 'Türk Masalları' çalışmasında yer alan 54 masal farklı açılardan incelenmiş ve bu eserlerin değerler eğitimi yönünden hangi seviyede olduklarını belirlemek için araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda incelenen bu 54 eserin hiçbirinde atasözü bulunmadığı deyimler yönünden oldukça zengin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu eserlerde padişah, vezir gibi yöneteci,lider rollerine, keloğlan gibi halktan birine, hızır,derviş gibi manevi karakterlere, doğa üstü güçlere sahip cin, peri gibi karakterlere de yer verilmiştir. Bu bilgilerden yapılan çıkarımla değerler

⁵⁶ Ezgi Kumbasar, "Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011.

⁵⁷ Canan Sırakaya, "Muzaffer İzgü'nün 1970-80 Yılları Arasından Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

eğitimi açısından Naki Tezel'in eserleri bireysel ve toplumsal eğitimde kullanılması faydalı olacaktır denilmiştir.⁵⁸

Yıldırım (2017), Pakize Özcan'ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi, adlı yüksek lisans tezinde, Türkçe ders kitaplarından yararlanılarak 44 değer belirlenmiş ve yazarın eserleri araştırılmıştır. Ancak eserlerde sanata ve sanatçıya duyarlılık, kültürel miras, tarihe duyarlılık değerleri haricinde 41 değer açısından inceleme yapılmıştır. Yazarın hayal kuran ufku geniş, meraklı, sorgulayıcı, aile ve arkadaş kavramı üzerinde durması değerler eğitimi açısından faydalı, fakat karakterlerin iki ve sigara kullanması, evden kaçma gibi kötü fikirlerin çocukları derinden etkileyebileceği düşünülünce dikkat edilmesi gereken kaynak olduğunu göstermektedir denilmiştir.⁵⁹

Okutan (2015), *Kabusname'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, adlı yüksek lisans tezinde, toplumları ayakta tutan en önemli taşlardan biri olan değerler konusunun öneminin artmasını ve değerlerin geleceğimize sağlıklı bir şekilde aktarılmasını vurgulamıştır. Bunun için 'Kabusname' adlı eserde yer alan değerleri tespit etmek, değerler eğitiminde edebi eserlerin etkisini tartışmak, toplum kültürüyle ilişkisini ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Sonuç olarak değerlerin öğretilmesi ve davranışlara doğrudan yansımaları programlı bir eğitimle, aile-okul iş birliği ile gerçekleşir denilmiştir. Bu değerlerin toplum huzuru için oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.⁶⁰

H. Türkiye'de Değerler Eğitimi Sisteminin Gelişimi

MEB; 1973 tarihli, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ülkemizin yetiştirmeyi amaçladığı ideal insan karakterinin temel özelliklerinden bahsederken yetişmekte olan bireyin sahip olması gereken

⁵⁸ Tuğba Tümen, "*Naki Tezel'in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*", Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

⁵⁹ Melike Yıldırım, "*Pakize zcan'ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*", Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2017.

⁶⁰ Saıt Okutan, "*Kabusname'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*", Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

temel değerlere ilgili yol gösterici ipuçlarına da yer vermektedir. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan genel amaçlar şu şekildedir:

Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.

Türk millî eğitiminin genel amaçları incelediğinde; ülkemizin millî, manevi, ahlaki ve kültürel değerlerine bağlı; vatanını ve milletini seven; devletine karşı görev ve sorumluluklarını yerine getiren; insan haklarına saygılı; hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip; çalışkan, üretken ve karakterli bireylerin yetişmesini sağlamak değerlerinin üzerinde durulmaktadır.

Eğitim-öğretim alanında yaşanan hızlı gelişmeler, istendik bir toplum inşa edebilmek için öğretim strateji ve programlarında önemli değişiklikler yapılmasını gerekli kılmıştır. 2005 yılında gerçekleşen değişiklikler, bu zorunluluğun somut bir göstergesidir. Millî ve manevi değerleri benimsemiş, güçlü bireylerin yetiştirilmesi ve güçlü bir toplum yapısının oluşturulması gayesiyle 2005 öğretim programlarında “değer eğitimi” üzerinde önceki programlara nazaran önemle durulduğu görülmüştür.

MEB, 2010 yılında okullarda değerler eğitiminin nasıl yürütüleceğine ilişkin B.08.0.TTK.0.72.02.00 (2010/53) Sayılı genelgeyi yayımlamıştır.

Konusu “İlk Ders” olan genelgede, globalleşmenin toplum yaşamını olumsuz yönde tehdit eden etkilerini vurgulamış ve bu durum karşısında millî, manevi, sosyal ve kültürel değerlerimize sahip çıkılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Değerleri kazandırmada öğretmenlerin rol ve görevleri bulunulduğuna da değinilmiştir. Aynı zamanda bu genelgenin ekine konulan bir yazıyla eğitimcilerle “Değerler Eğitimine Yönelik Etkinlik Örnekleri” başlıklı liste sunulmuştur.

MEB, Kasım 2010’da toplanan 18. Millî Eğitim Şûrası’nda “Spor, Sanat ve Değerler Eğitimi” başlığı ile 10 maddede değerler eğitimine verdiği önemi göstermiştir. Söz konusu maddeler aşağıda sıralanmıştır:

29. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her dört yılda bir güncellenmelidir.
30. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
31. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.
32. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.
33. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
34. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitimine yönelik, STK’lerle iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
35. Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim-öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

36. Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

37. Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

38. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.

39. Değerler eğitimi konusunda önemli işlev gören “din kültürü ve ahlak bilgisi” dersi çoğulcu bir anlayışla tüm öğretim kurumlarında daha etkin olarak okutulmalıdır.⁶¹

İ. Nurettin Topçu'nun Hayatı Ve Eserleri

1. Nurettin Topçu'nun Hayatı

Nurettin Topçu 20 Kasım 1909 İstanbul doğumludur. Babası Erzurumlu annesi Eğinli'dir (Erzincan ili Kemaliye ilçesi). Topçu'nun dedesi Osman Efendi, Rus işgali zamanında askerde topçu olduğundan soyadları da topçu olmuş, ailesinin ismi de Topçuzâdeler olarak bilinmektedir. Babası (Ahmet Efendi) ilk başlarda tahıl ticareti ile uğraşmış, daha sonra Erzurum'un varlıklı isimlerinden olan Gülü Bey'in de desteğiyle canlı hayvan alım-satım işine girmiştir. Bu hayvanları kendi yöresinden toplayıp (Doğu Anadolu ve Erzurum) İstanbul'da satarak varlığını büyütüp işlerini daha rahat yönetebileceği bir işyeri açmıştır.

Ahmet Efendi'nin ilk hanımı İstanbul'a yerleştikten sonra çok sürmeden vefat etmiştir. Balkan Savaşı çıkınca ilk hanımından dünyaya gelen iki oğlu savaşta şehit olmuştur. İkinci evliliğini yapan Ahmet Efendi'nin (Eğinli Kasap Ağa'nın kızı Fatma Hanım ile) evlendiği hanımın ilk kocasından kızı vardır ve adı Hatice'dir. Hatice Hanım aynı zamanda Nurettin Topçu'nun da annesidir. Abisi Hayrettin ve Nurettin Topçu ana-baba bir olan tek kardeşler.⁶²

⁶¹http://mebk12.meb.gov.tr/meb_ajs_dosyalar/35/27/719973/dosyalar/2015_02/02041116_19_millieitimuraskararlar.pdf (25.08.2019)

⁶² İsmail Kara, *Nurettin Topçu Hayatı ve Bibliyografyası*, 2.bs., İstanbul 2017, s. 22.

Savaş yıllarındaki mücadelelere ve güçlüklerle yenisik düşen Ahmet Efendi işlerini sürdüremez hâle gelmiş olup iflâs etmiştir. Oturdıkları evden taşınmışlar ve sonra da bu ev yıkılmıştır (Nurettin Topçu bu evi tekrardan yaptıracaktır, 1970).

Altı yaşında Bezmiâlem Valide Sultan Mektebi'nin ilk kademesine -ana kısmına- yazılan Topçu buradan sonra birincilikle bitirdiği Büyük Reşit Paşa Numune Mektebi'ne yazılır. Babası da bu sırada kasap dükkânı açmıştır.⁶³

İçine kapanık bir karaktere sahip olan Nurettin Topçu'nun ismi nüfus cüzdanında Osman Nuri'dir. Mehmet Akif Ersoy'a olan hayranlığını uyandıracak olan Türkçe ve İmla öğretmeni Nafiz Bey'dir.⁶⁴

Ortaokul öğrenimini tamamlamak için Vefa İdadisi'nin ortaokul bölümüne başlayınca okulunun ilk yılında babası Ahmet Efendi vefat eder. Ailesine destek olmak için abisi okulunu bırakır ve çalışmaya başlar. Öğrenimini bu okulda da birincilikle tamamlayan Topçu'nun felsefeye merakı bu zamanlarda başlamıştır. Lise öğrenimini İstanbul Lisesi'nde tamamlar (1927).⁶⁵

Avrupa'daki sınavlara giren Topçu liseyi bitirdikten sonra Aix Lisesi'ne kaydedilir. Aradaki lise fark derslerini vermek ve Fransızca öğrenmek için epeyce çabalar. Yazılarının ilk örneklerini burada kaleme alır ve Sosyoloji Cemiyeti'ne gönderir. Felsefe hocası ve Blondel okulunda bulunan Jacques Paliard aracılığıyla lise döneminde Mauice Blondel ile tanışır, görüşürler. Aix Fakültesi'nde öğrenimine devam eden Topçu, iki yılın ardından Strasburg'a gider ve felsefe öğrenimini burada sürdürür.⁶⁶

“Nurettin Topçu biyografilerinde Bordeaux Lisesi'nde okuduğu yazılı ise de kendisinin 19 Ocak 1935 tarihinde elyazısıyla doldurduğu ve MEB sicil dosyasında duran ‘Tercümeihal

⁶³ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 23.

⁶⁴ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 24.

⁶⁵ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 24.

⁶⁶ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 25.

kâğıdı'nda okuduğu mektepler 'Büyük Reşit Paşa İlkmekebi, Vefa Orta Mektebi, İstanbul Lisesi; Fransa'da Eks Lisesi, Eks Fakültesi, Strazburg ve Paris Fakülteleri' şeklinde tasrih edilmiştir. Kendisinin doldurmadığı 19. VIII. 1934 tarihli bir başka sicil evrakında ise Fransa'da okuduğu lise belirtilmeden Marsilya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Ruhیات (Psikoloji) okuyup sertifika aldıktan sonra Strasburg Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Umumi Felsefe ve Mantık, Sanat tarihi, Sosyoloji, İlk zaman sanat ve arkeolojisi sertifikaları aldığı, Paris Üniversitesi'nde de doktorasını verdiği yazılıdır.”⁶⁷

Nurettin Topçu 1928-1934 yılları arasında Fransa'da bulunduğu zaman Bordeaux Lisesi'ni tamamlamış, lisans eğitimi ve doktorasını yapmak için de Sorbonne'da kalmıştır. Sorbonne'nun ilk Türk öğrencisi olarak doktora tezini bitirmiştir. Tezinin adı “*Uysallık ve İsyân*” manâsına gelen “*Conformisme et Révolte*” dir. Fakat tezindeki esas amaç “*Kötülüklerin bertaraf edilmesi için gösterilmesi gereken çabalar*” şeklindedir. Tezinin gerçek ve asıl hedefi “*Nehy-i ani'l-münker*” idi.⁶⁸ Seçtiği bu konuda bir tez yazmanın gerekliliğine kendisini o kadar kaptırmıştı ki öğreniminin neredeyse ilk yıllarında tezinin konusunu aklında şekillendirmişti.

İlk göreve başlama yeri Galatasaray Lisesi'dir (Filozofi stajyeri). Burada felsefe öğretmenliğine başlamadan önce; tezini tamamladıktan sonra Paris'te hayatını devam ettirmesi için birçok teklif gelmiştir. Ama Topçu, ülkesine dönmek için bütün teklifleri geri çevirmiştir. Daha sonra Galatasaray Lisesi Müdürü* tarafından birkaç öğrenciyi kayırıp ders geçirmesi istenmiş lâkin Topçu buna müsaade etmediği için İzmir Erkek Lisesi'ne tayinle gönderilmiştir.⁶⁹

Sadece felsefe dersleri ile yetinmeyip; sosyoloji, ahlak, psikoloji, estetik, sanat tarihi vb. dersler görmüştür. Topçu'nun fikirlerinin billurlaşması Louis Massignon ile aynı zamanda *Hareket Felsefesi*'nin kurucusu olan Maurice Blondel'le karşılaşması büyük bir rol oynamıştır. Toplumsal ve ahlâksal

⁶⁷ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 25.

⁶⁸ Emin Işık, *Nurettin Topçu Çağdaş Bir Dervişin Dünyası*, 3. Bs., İstanbul 2019, s. 62-63.

⁶⁹ Kara, *Nurettin Topçu*, s. 29.

sorunlara evrensel bakış açısı ile *Hareket Felsefesi* gözünden bakmayı başarabilmiş ve 1939 tarihinde “Hareket “ dergisini yayımlamıştır.⁷⁰

Hareket’te yayınlanan ve Cumhuriyet kadrosunu eleştiren bazı yazılarından dolayı soruşturma geçirerek ortaokul öğrenimini bitirdiği İstanbul Vefa Lisesi felsefe öğretmenliğinde işine devam etmiştir (29. 11. 1939).⁷¹

Burada dört yıl çalıştıktan sonra İsmet İnönü Lisesi ‘nde (Denizli) aynı görevle tayini çıkan Topçu, herhangi bir sebep görünmese bunun önceki soruşturmasından kaynaklı bir sürgün olduğunun farkındadır. Aradan bir sene geçtikten sonra lise öğrenimini bitirdiği İstanbul Erkek Lisesi’ne tayin edilir (1944). 1946-1955 yılları arasında Vefa Lisesi’nde çalışmaya devam eder ve bir sene sonra Haydarpaşa Lisesi’ne tayini çıkar ve burada 1956 yılına kadar görevine devam eder. Mesleğinin son yıllarında mezuniyetini tamamladığı ve bir süre öğretmenlik yaptığı İstanbul Erkek Lisesi’nde on sekiz yıl kesintisiz bir şekilde emekliliğine kadar görevini yapar.⁷² 27 Mayıs 1960 darbesinden sonraki dönemde çeşitli siyasî görevlerde yer almak istemiş ama çevresindeki birtakım kişilerin bakış açıları nedeni ile dâhil olmadan çekilmeyi tercih etmiştir.⁷³

1975 yılı Nisan ayında hastalanan Topçu pankreas kanseri nedeniyle 10 Temmuz 1975’te hayata gözlerini yummuştur. Fatih Camii’nde cenazesi kılınan Topçu, İstanbul Tozlu Kabristanı’na defnedilmiştir.⁷⁴

2. Nurettin Topçu’nun Eserleri

1. “Conformisme et Revolte- Esquisse d'une Psychologie de la Croyance” (Nurettin Ahmed adıyla). Paris, Les Presses Modernes, 1934. 167 s.;

⁷⁰ Ali Osman Gündoğan, *Erzurum’un Yüzleri Nurettin Topçu*, Erzurum 2015, s. 6-7.

* Detaylı bilgi için bkz.: İsmail Kara’nın Nurettin Topçu Hayatı ve Bibliyografyası s. 29, Başlık: 3. Bir Ömür Muallim.

⁷¹ İsmail Kara (edt.), *Nurettin Topçu*, Ankara 2009, s. 15-17.

⁷² İsmail Kara (edt.), *Nurettin Topçu*, Ankara 2009, s. 17.

⁷³ İsmail Kara (edt.), *Nurettin Topçu*, Ankara 2009, s. 17-20.

⁷⁴ İsmail Kara (edt.), *Nurettin Topçu*, Ankara 2009, s. 20.

- tıpkıbasım, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları. 1990. 192 s. Tercümesi için bk. İsyân Ahlâkı.
2. “Sosyoloji; Toplum bilim: Sosyoloji adıyla İstanbul. Üçler Matbaası.” 1948, 140 İstanbul, Kurtulmuş Matbaası. 1952, 144 s.: 1950. 1961. 1963. 1968. 1971. 1973, 1975 baskıları da var; 14. bs., İstanbul. İnkılâp ve Aka Kitabevi. 1984. Son baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2001. 198 s.
 3. “Psikoloji; Ruhbilim adıyla. İstanbul. Üçler Matbaası. 1949. 174 s. 1954. 1962,1965 baskılan da var: 6. bs.1965. Son baskı. İstanbul. Dergâh Yayınları. 2003. 210 s.”
 4. “İnkılâp-İrtica. Komünizme Karşı Mücadele Derneği Yayınları, 1951, 4 s. Komünizme karşı mücadele dergisinin 1 Nisan 1951 tarihli 17. sayısında ve Ehl-i sünnet; sayı: 98, Mayıs 1951: İslâm dünyası, sayı: 16, 12 Temmuz 1952'da yayınlanan bu broşür-yazı, daha sonra Devlet ve Demokrasi kitabının 1998'de yapılan 2. baskıya girmiştir, İstanbul, Dergâh Yayınları, s.192–197.”
 5. “Çanakkale, İstanbul, Komünizme Karşı Mücadele Derneği Yayınları, 1952, Komünizme karşı mücadele dergisinin 1 Nisan 1952 tarihli 33. sayısı ile 22 Nisan 1952 ve 25 Nisan 1952 tarihli Hür adam'da yayınlanan bu broşür. 18 Mart 1952 Akşam Teknik Okul Talebe Birliği tarafından Eminönü Halkevi'nde tertip edilen Çanakkale Zaferi'ni anma toplantısındaki konuşmadır. Daha sonra Büyük Fetih kitabının 1998'de yapılan 3. baskısına girmiştir, İstanbul. Dergâh Yayınları, s. 85–90.”
 6. “Din ile Kinin Mücadelesi, Ankara. Arı Basımevi. 1952, 4 s.; 22 Kasım 1952'de gerçekleşen Malatya hadisesi üzerine Hareket dergisi yayınları adına yayınlanan bu broşür Devlet ve Demokrasi kitabının 1998'de yapılan 2. basımının eklerine alındı. İstanbul, Dergâh Yayınları, s. 209–214.”
 7. “Felsefe. İstanbul. Kutulmuş Matbaası, 1952. 89 s. 1959. 1964. 1968. 1971,1973,1983 baskıları da var: 10. bs., İstanbul. İnkılâp ve Aka Kitabevi. 1984. Son baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları. 2002. 132 s.

8. “Son Hadiseler ve Biz, İstanbul. Milliyetçiler Derneği Neşriyatı, 9 Ocak 1953, 4 s.; Devlet ve Demokrasi/2, 4.”
9. “Mantık, İstanbul, 1952; İstanbul. Kutulmuş Matbaası. 1955. 79 s.: 1962.1966.1971, 1972, 1973 baskıları da var; 8. bs., İstanbul, İnkılâp ve Anka Kitabevi. 1984. Son baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2001. 95 s.”
10. “Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlâk Görüşü, İstanbul, Milliyetçiler Derneği. 1955, 23 s.; 2. bs., İstanbul, Milliyetçiler Derneği, 1959, 24 s.: daha sonra ilk baskısı 1970'te yayınlanan Kültür ve Medeniyet kitabı içinde yer alacaktır.”
11. “Mehmet Akif (1873–1936) - 20. Ölüm Yıldönümü (Ali Nihat Tarlan'la birlikte Aynı yıl Milliyetçiler Derneği'nde yapılan anma toplantılarının kitaplaşmış hali), İstanbul. Milliyetçiler Derneği, 1957. 40 s.; ilaveli 2. bs. İstanbul. Milliyetçiler Derneği, 1961. 104 s. Bu baskıya Nihat Sami Banarlı, Ferruh Bozbeyli, Uğur Kökden ve Peyami Safa'nın yazıları da eklenmiştir (İkinci baskısının 50 sayfası N. Topçu'ya aittir ve bu kısım daha sonra Mart 1970'de müstakil kitap olarak basılacak olan Mehmet Akif in ilk halini teşkil etmektedir).”
12. “Şehit, İstanbul, Milliyetçiler Derneği. 1959, 15 s. Broşürün 16–32. sayfaları Milliyetçiler Derneği'nin faaliyetlerinin dökümüdür (Kore şehitleri için kaleme alınan bu broşür metni önce Komünizme Karşı Mücadele dergisinin 11, 12. 13 sayılarında Ocak-Şubat 1951 aylarında yayımlandı, daha sonra 2. baskısından itibaren Yarınki Türkiye kitabına girdi).”
13. “Taşralı (hikâyeler). İstanbul, Kutulmuş Matbaası. 1959, 262 s.; ilaveli 2.bs, İstanbul. Dergâh Yayınları, 1998. 306 s.”
14. “Türkiye'nin Maarif Davası, İstanbul. Milliyetçiler Derneği Neşriyatı, 1960, 80 s.: ilaveli 2. bs., İstanbul. Hareket Yayınları. 1970. 141 s.; ilaveli 3. bs. İstanbul, Dergâh Yayınları. 1997. 187 s.”
15. “Komünizm Karşısında Yeni Nizam. İstanbul. Milliyetçiler Derneği Neşriyatı 1960. 83 s. 18 yazıdan oluşan eser. 2. baskısı 1970'te yapılan Ahlâk Nizamı'na dâhil olacaktır.”

16. “Ahlâk Nizamı, İstanbul, Milliyetçiler Derneği. 1961. 112 s.: ilaveli 2. İstanbul, Hareket Yayınları. 1970, 226 s.; ilaveli 3. bs., İstanbul. Dergâh Yayınları, 1997, 304 s.”
17. “Yarınki Türkiye. İstanbul. Yağmur Yayınları. 1961. 230 s.; ilaveli 2. bs. İstanbul. Yağmur Yayınları. 1972. 352 s.: yeniden düzenlenmiş 3. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları. 1978, 256 s.: ilaveli 4. bs., İstanbul. Dergâh Yayınları, 1997. 325 s.”
18. “Büyük Fetih. İstanbul, Milliyetçiler Derneği Neşriyatı, 1962, 59 s.; ilaveli 2. bs., İstanbul. Hareket Yayınları. 1968. 74 s.: ilaveli 3. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları. 1998. 95 s.”
19. “Var Olmak. İstanbul, Yağmur Yayınları. 1965. 94 s.: ilaveli 2. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları. 1997. 134 s.”
20. “Varoluş Felsefesi-Egzistansiyalizm, P. Foulquie'den derleyen: Nurettin Topçu. İstanbul. Hareket Yayınları, 1967. 35 s.; 2. bs., İstanbul, Hareket Yayınları.1973 (Bu kitapçık son düzenlemede ‘Hareket Felsefesi’ makalesiyle birlikte Varoluş felsefesi- Hareket Felsefesi adıyla yayınlanmıştır).”
21. “Bergson, İstanbul, Hareket Yayınları, 1968. 116 s.: 2. bs., İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998. 136 s.”
22. “İradenin Davası. İstanbul. Hareket Yayınları. 1968. 78 s.; ilaveli 2. İstanbul. Hareket Yayınları. 1974. 85 s.: ilaveli 3. bs. Devlet ve Demokrasi ile birlikte, İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998. s. 11–109.”
23. “İslâm ve İnsan. İstanbul, Hareket Yayınları. 1969, 73 s.; ilaveli 2. bs. İstanbul. Hareket Yayınları. 1974, 92 s.; ilaveli 3. bs., Mevlâna ve Tasavvufla birlikte, İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998. s. 11–109”
24. “Devlet ve Demokrasi. İstanbul, Hareket Yayınları. 1969. 74 s.; ilaveli 2.bs. İradenin Davası ile birlikte. İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998, s. 111–206.”
25. “Kültür ve Medeniyet. İstanbul. Hareket Yayınları. 1970. 99 s.: ilaveli 2. bs., İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998. 202 s.”

26. “Mehmet Akif, İstanbul. Hareket Yayınları. 1970. 176 s.; Genişletilmiş 2.bs., İstanbul. Dergâh Yayınları. 1998. 95 s.”
27. “Mevlâna ve Tasavvuf, İstanbul. Hareket Yayınları. 1974. 61 s.; ilaveli 2. bs., İslâm ve İnsan'la birlikte, İstanbul, Dergâh Yayınları. 1998. s. 111–171.”
28. “Ahlâk, Orta 3. Emin Işık'la beraber, İstanbul, Fatih Yayınları. 1975, 112 s.”
29. “Ahlâk, Lise 1. İstanbul. İnkılap ve Aka Kitabevi, 1976, 79 s.; Lise 2. İstanbul İnkılap ve Aka Kitabevi, 1976. 79 s.: İki bir arada, İstanbul, Dergâh Yayınları. 2005.”
30. “Milliyetçiliğin Esasları, İstanbul, Dergâh Yayınları. 1978. 279 s. (N. Topçu'nun vefatından sonra makalelerini yeni bir sistematığe göre yayınlama düşüncesiyle ortaya çıkmış eserlerden biridir).”
31. “Din Psikolojisi Bahisleri, Haz. A. Vahit İmamoğlu. Erzurum. 1995, 37 s. İsim mecmuasında yayınlanan din psikolojisiyle ilgili makalelerin toplu neşri. Bu makaleler Dergâh Yayınları nesrinde İslâm ve İnsan - Mevlâna ve Tasavvuf kitabına ek olarak alınmıştır.”
32. “İsyân Ahlâkı (Nurettin Topçu'nun doktora tezi Conformisme et Revolte'un tercümesi), Çev: Mustafa Kök-Musa Doğan, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1995, 228 s. (Nurettin Topçu'nun kendi tercümesi bulduktan sonra bu tercüme yeniden gözden geçirilmiş ve 2. baskıdan itibaren böyle basılmıştır).”
33. “Varoluş Felsefesi-Hareket Felsefesi, İstanbul. Dergâh Yayınları, 1999. 57 s.”
34. “Reha (roman), İstanbul, Dergâh Yayınları. 1999. 152 s.”
35. “Millet Mistikleri. İstanbul, Dergâh Yayınları. 2001, 111 s.”
36. “Amerikan Mektupları-Düşünen Adam Aramızda, İstanbul. Dergâh Yayınları, 2004, 94 s.”⁷⁵

⁷⁵ İsmail Kara, *Nurettin Topçu*, İsmail Kara(edt.), Nurettin Topçu'nun Bibliyografyası, (130-164), (1. Baskı), Ankara 2009.

Nurettin Topçu'nun çeşitli dergilerde ve gazetelerde yer alan yazıları kronolojik bir şekilde ekler kısmına eklenmiştir. Bu yazıların hangi yıl aralığında yazıldığı; tarihiyle beraber hangi eserinde yer aldığı ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

J. Türkiye'nin Maarif Davası Tanıtımı

TMD, Nurettin Topçu'nun Türk Maarifi, Mektep, Muallim, İkokul, Ortaokul, Lise, Üniversite, Din ve Ahlâk Eğitimi, vb. konularda çeşitli dergilerde yayınlanan makalelerinin ve bu konular hakkında yaptığı konferanslarının bir araya getirildiği kitabıdır. Nurettin Topçu'nun eğitime ve eğitim sistemine dair öne sürdüğü fikirler, tespit ettiği sorunlar, savunduğu çözümler ve önemli tespitlerini içeren bu kitapta toplumun kültürüne ve eğitimine verdiği önemi ortaya koymuştur.

Bu eserde, geleceğin gençlerinin ve bu genç beyinleri yetiştirecek olan eğitim öğretim sisteminin sahip olması gereken düşünce yapısından başlanarak eğitim ve eğitici kavramlarına yer verilmiştir. İlkokuldan üniversiteye kadar toplumun geleceğini kuracak olan gençlerin dini ve millî yaşam yapısına uygun olarak yetiştirilmesi gereken program gösterilmiştir. TMD, Topçu'nun bütün eserlerinin içerisinde üzerinde durduğu, amaç edindiği ve aklına yerleştirdiği konular bakımından akademik tezlerinden sonra gelen en sistematik çalışmasıdır denilebilir.

Millî bir eğitim sisteminin iki temel üzerine kurulması gerektiğinden bahseden Topçu, bu temellerden birisini çocukların ruhlarına ilmin işlenmesi ve doğruluk duygusunun aşılması, diğeri ise; öğretmenin ve âlimin toplum gözündeki yerinin, duruşunun toplum nezdinde daha güzel bir yere getirilmesidir. Eserin sonlarına doğru din eğitimi veya eğitimde dinin nasıl sunulması gerektiği anlatılmıştır.

TMD ilk olarak 1960 yılında Milliyetçilik Derneği Yayınları tarafından daha sonra 1970 yılında Hareket Yayınları tarafından yayınlanmış, 1997 ve 1998'de de Dergâh Yayınevi tarafından basılmış olup eserin basımı hâla

Dergâh Yayınları tarafından yapılmaktadır. Araştırmanın TMD eserinin künye bilgileri bölümünde ayrıntılı olarak bilgi verilmiştir.

K. Türkiye'nin Maarif Davası Künye Bilgileri

Bu bölümde Nurettin Topçu'nun TMD isimli kitabının Milli Kütüphane aracılığıyla katalog taraması yapılmış olup kitabın ilk basım bilgilerinden son basım bilgilerine kadar tüm künyesi verilmiştir.

- Kitap adı: Türkiye'nin Maarif Davası
- Kitabın orijinal adı: Türkiye'nin Maarif Davası
- Orijinal kitabın ilk baskısı: 1960
- Yazarın adı: Doç. Dr. Nurettin Topçu
- Orijinal kitabın ilk baskısı: Milliyetçiler Derneği Neşriyatı / İstanbul
- Kategori: Eğitim, Siyaset, Politika, Tarih
- Redaksiyon: Işıl Döneray
- Sayfa düzeni: Ayten Balaç
- Kapak düzeni: Ercan Patlak
- Kapak: Karton
- Ebat: 13,5x21 cm
- Editör: İsmail Kara
- Sayfa sayısı: 212
- ISBN: 978-975-995-557-1
- Yayın tarihi: 01.07.2018
- Birinci baskı yayınevi: Milliyetçiler Derneği Neşriyatı / İstanbul 1960
- İkinci baskı yayınevi: Hareket Yayınları / İstanbul 1970
- Üçüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 1997
- Dördüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 1999

- Beşinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2006
- Altıncı baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2010
- Yedinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2011
- Sekizinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2012
- Dokuzuncu baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2013
- Onuncu baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2014
- On birinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2014
- On ikinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2015
- On üçüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2015
- On dördüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2015
- On beşinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2015
- On altıncı baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2015
- On yedinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- On sekizinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- On dokuzuncu baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirminci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi birinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi ikinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi üçüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi dördüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi beşinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2016
- Yirmi altıncı baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2017
- Yirmi yedinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2017
- Yirmi sekizinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2017

- Yirmi dokuzuncu baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2017
- Otuzuncu baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2017
- Otuz birinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2018
- Otuz ikinci baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul Temmuz 2018
- Otuz üçüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2018
- Otuz dördüncü baskı yayınevi: Dergâh Yayınları / İstanbul 2019
- Kitap sertifika no: 14420
- Baskı: Dergâh Yayınları
- Matbaa Sertifika No: 20699
- Adres: Klodfarer Cad. No:3/20 34112 Sultanahmet/İstanbul
- Telefon: 0 212 518 95 79-80
- Faks: 0 212 518 95 81
- E-mail: bilgi@dergahyayinlari.com

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu çalışmada Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserine ait belirlenen 11 değer incelenmiş; kitapta hangi değerlerin nasıl ve ne şekilde işlendiği irdelenmiş, en çok ve en az hangi değerlere yer verildiği ortaya çıkarılmıştır. Bulunan değerler incelenerek sınıflandırılmıştır. Bu tez hazırlanırken Türk milletinin ve tüm beşeriyetin; kendini iyi insan olma yolunda nasıl eğiteceği ve milli değerlerini nasıl muhafaza edeceği konusunda bir ışık olma gayesi güdülmüştür. Bulunan veriler grafikleştirilerek sunulmuş, sonuçlar doğrultusunda yorumlanarak çıkarımlara ulaşılmıştır.

Bu bölümde kullanılan araştırma modeli, araştırmaya konu olan evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması süreci ile ilgili bilgiler aktarılmıştır.

A. Araştırma Modeli

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde hangi değerlerin var olduğu ve bu değerlerin, değerler eğitimine nasıl bir katkıda bulunduğunu göstermek amacıyla hazırlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma sosyal bilimlerde sıkça tercih edilen ve araştırılan konunun daha ayrıntılı şekilde incelenmesine fırsat veren bir araştırma yöntemidir. Nitel araştırmanın neden tercih edilmesi gerektiğini Ekiz'in aktardığına göre, Strauss ve Corbin (1998) şu şekilde belirtir:

- Üzerinde araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamları sistematik olarak inceleyebilmek için.
- Nitel yöntemlerle duygu, düşünce süreçleri ve hisleri daha iyi anlayabilmek için.
- Bulgulardan elde edilebilecek kuramların, birtakım kavramların bir araya getirilerek ya da sadece spekülasyon aracılığıyla oluşturulanlardan daha iyi bir biçimde gerçeği yansıtacağı için.⁷⁶

⁷⁶ Durmuş Ekiz, *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*, Ankara 2003, s. 25.

Araştırmada nitel araştırma tercih edilmesinin sebebi araştırılmak istenilen eser hakkında gözlem ve görüşme imkânının olmaması durumundan kaynaklıdır. Ayrıca doküman incelemesi yapılırken amaçlanan olgu ve olaylar hakkında yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Verilerin sağlıklı bir şekilde çeşitlendirilmesi araştırmanın geçerliğini artıran bir etken olmakla beraber doküman incelemesini araştırmada kullanmak için etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Elde edilen değerler sınıflandırılmıştır. Bu değerler listesi; Milli Eğitim Temel Kanunu Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları, Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (2018) ile İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (2018) yer alan değerlerden on bir ana değer seçilerek oluşturulmuştur.

B. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Nurettin Topçu'nun TMD isimli eseri ve bu eserde geçen üçü ana başlık olmak üzere yirmi adet başlık oluşturmaktadır.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya yol gösteren veriler, kaynak taraması aracılığıyla bir araya getirilmiştir. Nurettin Topçu ve değerler eğitimi hakkında yazılan kitaplardan, internet üzerinde bulunan bilgilerden, süreli yayınlardan ve çeşitli kütüphanelerden faydalanılmıştır. Bunların yanı sıra literatürde bu alanla ilgili var olan doğrudan ve dolaylı tezlere ulaşmak için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi elektronik veritabanından tez tarama yoluyla yararlanılmıştır. Ayrıca kelime analiz programı ile tespit edilecek kelimelerin (değerlerin) kaç kez geçtiği bilgisi verilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

Öncelikli olarak bu çalışmanın araştırma kapsamı, Nurettin Topçu tarafından kaleme alınan Dergâh Yayınları'nın basımını yaptığı TMD isimli kitabı olup, bu kitap baştan sona okunup, irdelenmiştir. İlköğretim Öğretim

Programlarından hareketle değerler belirlenerek sınıflandırılmıştır. Her bir değer başlığı ve yorumları ayrı başlıklar altında verilerek değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu alanda ilk önce araştırma problemi belirlenmiştir. Daha sonra tezin amacı ve tespit edilecek değerler belirlenmiştir.

E. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışmada nitel veri analizi yöntemlerinden doküman incelemesi metodu kullanılmıştır. Analiz türlerinden betimsel analiz yapılarak bulunan veriler sınıflandırılmıştır.

“Nitel veri analizi sistematik bir süreçtir. Bu süreç verilerin ayrıştırılabilir ve çözümlenebilir hale getirilmesi, düşünce ve görüşlerin birleştirilmesi ve sentez edilmesi, konular, örnekler ve hatta kuramların oluşturulması işlemlerini içerir.”⁷⁷

“Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte kullanılabilir.”⁷⁸

Doküman araştırmalarında, araştırmacı gereken bilgiyi görüşmeye veya gözleme ihtiyaç duymadan edinebilir. Bu yüzden nitel araştırmalarda doküman incelemesi önemli bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda maddi yönden ve zamansal açıdan araştırmacıya yardımcı olan etkili bir yöntemdir.⁷⁹

⁷⁷ Durmuş Ekiz, *Eğitimde Araştırma*, s.73.

⁷⁸ Ali Yıldırım ve Hasan şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara 2016, s. 189.

⁷⁹ Ali Yıldırım ve Hasan şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara 2000, s. 141.

III. BÖLÜM

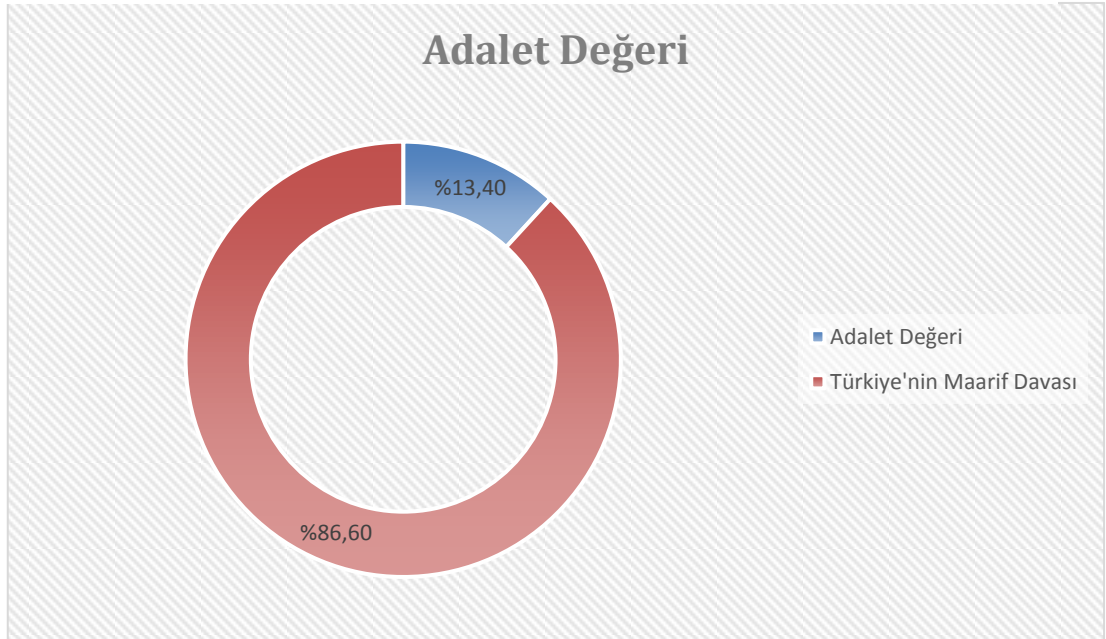
BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada TMD içerisinde yer alan değerler çözümlenmiştir. Tespit edilen değer ifadelerine ve değerleri yansıtan bölümlere yer verilmiştir. Bu kapsamda, kitaplarda işlenen değerler ayrı başlıklar altında ele alınarak açıklanmış; tablolarda değerlerin işlendiği kitabın sayfa numaraları verilmiş, ardından değerlerin geçtiği cümleler alıntılanarak yorumlanmıştır.

A. Adalet

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde adalet değeri 14 kez geçmektedir. Bu değerın geçtiği yerlerin analizlerini yapmanın faydalı olacağı düşünüldüğünden ayrıntılı olarak sentezlere ve grafiklere yer verilmiştir. TMD isimli eserde “Adalet Değeri” ne ait yüzdeler verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-2’de verilmiştir.

Şekil 2: Adalet Değeri Yüzdesi

“Anadolu’da devlet kuran müslüman Türkün simasını, Alpaslan’ın yaşama aşkını Allah sevdasıyla birleştirerek kendinden rahmet ve sevgi taşıyan gençliğinde görüyoruz. Bu sîma, asırların arasında olgunlaşarak Osman’ın adalet ahlâkıyla Murad’ın şehadet sevdasında kemâlini buldu. XVII. asra kadar bu muhteşem şahsiyet olgunlaşmasına bütün insanlığın hayranlığı çevrildi.” (TMD, s. 21)

Anadolu topraklarına ayak bastığımızdan bu yana şanlı ve bir o kadar da mütevâzi tarihimiz adalet sistemi ve ahlâkı ile asrın tüm insanlığının sempatisini kazanmıştır. Her dönem kendini yenileyen bu sistem hiçbir asır kendinden taviz vermemiştir.

“Cumhuriyet devrinin inkılapçıları harekete geçtiği zaman eskilerin yapacakları bir şey kalmamıştı, ‘Şeriat gidiyor’ diye yaygara koparanlar nikah kaçakçılığına başladılar. Kendilerine din adamı dedirtenlerin kafasında yeni cemiyetin düzenine dair hiçbir fikir yoktu. İslam adalet istiyor, ama adalet nasıl bir düzen içinde sağlanır?” (TMD, s. 44)

Bu alıntıya göre yazar şuna vurgu yapmıştır: Her dönem olduğu gibi bu dönemde de adaleti sürekli kendi lehine kullanıp bundan çıkar sağlamak isteyenler olmuştur. Çünkü Cumhuriyet’ten sonra da adalet sistemini kendilerine göre yorumlayıp içini doldurmak isteyenler olmuştur. İnkılaplardan habersiz olan halkı galeyana getirmek isteyen çok kişi olmuştur. İslamın adalet duygusunu tam anlamıyla kavramadan işlerine geldiği gibi kullanmanın yanlışlığından bahsedilmiştir.

“Montesquieu Fransız inkılabını hazırlayan esasları, adalet prensibini en iyi benimsemiş olan İngiliz siyasî teşkilatında bulmuştu.” (TMD, s. 65)

Topçu, kitabının muallim bölümünde politik bir düşünür olan Charles-Louis de Secondat Montesquieu’nun (1689-1755) Fransız inkılabını yazarken kendi içinde adaleti en çok gözeten İngilizlerin politikasının örnek alındığından bahsetmektedir.

“Fihakika İngiltere'yi kuran, dünyaya hakim yapan, İngiliz milletinin kendisi için yaşattığı hudutsuz adalet idealidir.” (TMD, s. 65)

Bu alıntıda İngilizlerin sınırsız adalet sisteminin onların dünya üzerinde en iyi olmalarını sağladığına vurgu yapılmıştır. Adalet duygusunun bir millete ne şekilde işlevsellik kazandıracağını burada Topçu göstermektedir.

“Sınıfta birinci olanın hayatta sonuncu olması tabii karşlandı. Cemiyet nizamındaki adaletsizlik, mektebi gözlerde çok küçültmüş ve cemiyet hayatiyle mektep arasındaki en değerli münasebeti felce uğratmıştır.” (TMD, s. 100)

Okulda elde edilen başarıların adaletin aradan çekilmesi ile saf dışı bırakıldığı ve bunun eğitim sistemiyle bireyler arasında kopukluklara neden olduğu vurgulanmıştır. Okulun insanların gözünde küçülmesi gibi bir durumun okulda başarılı bireylerin geride kalmasındaki sebep olması da doğal olan bir şey gibi algılanmaya başlandığı belirtilmiştir.

“Ceza anlayışını kaldıran sistem, hakkın tahammül etmeyeceği bir duygusuzluk doğuruyor. Vicdan bundan şikâyetçidir. Herhalde suçun ele alınması, mahkeme huzuruna çekilmesi ve suçlu affedilse bile, suçun mahkûm edilmesi lâzımdır. Cezanın mâhiyeti, ruhî bünyeye göre takdir edilir. Burada hürriyetine kavuşması lâzım gelen, suçlu değil, adalettir. Adalet serbestçe mesul edemezse, hem mektebin vicdanî emniyetini kaybeder, hem de mektep, mesul olmasını bilmeyen vicdanları yetiştirir. Mektepte varlığı kuvvetle hissedilen huzursuzluğun başlıca sebeplerinden birisi budur.” (TMD, s. 104)

Burada eğitimde cezanın olması gerektiğinden bahseden Topçu konunun önemini önceden fark etmiştir. Cezanın fiziksel şiddetle bağdaştırılmasına karşı çıkmış ama yokluğunu da savunmamıştır. Ceza, bazen sözleriyle saldıran birinin karşısında susmaktır. Ceza sistemini kaldırmakla hak ve vicdanımız karşısında zor duruma düşeceğimizi belirten Topçu, ceza verilirken kişisel olarak hassas olunan ve yanlış olan davranışı yok etmeye yarayan noktalara değinmenin öneminden bahsetmiştir. Asıl amacın ceza vermek değil, adaleti sağlamak olduğunu birçok kez vurgulamıştır. Adaletin sağlanmadığı bir okulda

hissedilen huzursuzluğun başlıca sebebi cezanın yok edilışıdır ve adalet sağlanmayan bir ortamda yetişecek neslin vicdanî değerlerden yoksun olarak yetişmesine neden olacağı vurgulanmıştır.

“Nihayet üniversite, memleket ve millet dâvalarının hiçbirine uzanma imkân ve kabiliyetini bugüne kadar kendinde bulmamıştır. Memlekette gençlik meselesi vardır, çocuk ve kadın meselesi vardır, ahlâk ve adalet meselesi vardır, din ve lâiklik meselesi vardır, sosyal sınıf dâvası ve rejim meselesi vardır. Zaman zaman kütlenin kalp ve idrakine tırmanan bütün bu meseleler köylere kadar uzandığı halde hiçbir üniversiteye yaklaşmaz.” (TMD, s. 166)

“Üniversite olayları” bölümünde üniversitenin var olan tavrından yakınan Topçu, köylere kadar uzanan sorunlardan üniversite kurumlarının bihaber olmasını kinayeli bir şekilde dile getirmiştir. Topçu tarafından milletten kopuk ve üstün zümre olarak tanımlanan üniversitenin toplumun başa çıkmaya çalıştığı laiklik, din, sosyal sınıf, rejim, çocuk, kadın, ahlâk, adalet ve gençlik meseleleri ile ilgilenmediğı belirtilmiştir.

“Gayesi kalbi kibir, kin, haset, fitne, yalan, riya, dedikodu ve çeşitli bayağı hırslardan temizliyerek ona hayır, Hakk’a ve Hakk’ın kullarına hizmet ihtisarı, menfaatlardan arınma, merhamet ve adalet sevgisi, derece derece aşk halinde varlıklara hürmet duygulan doldurmak olan bu terbiyenin eserleriyle Peygamber ve ashab devrinin ve müslüman Anadolu tarihinin sayısız olaylar halinde âbideleri dopdoludur.” (TMD, s. 177)

“Din eğitimi” bölümünde kötü hislerden kurtulma ve bu kötü hislerin yerini merhamet ve adaletin, saygı ve terbiyenin doldurmasının gerektiğinden bahsedilmektedir. Anadolu tarihinin Peygamber ve ashabların devrine şahitlik etmiş birçok olayı olduğu örneğı verilmiştir.

“Kuşları satın alıp hürriyetlerini bağışlamaktan tutunuz da büyükler yanında bacak bacak üstü oturmamaya varıncaya kadar ananelerimizin hepsinde tarihimizin bir kısım ruhu saklıdır, hepsinde merhamet veya adalet

destanları okunur, hepsini çocuklarımıza anlatmalıyız. Yoksa terbiyede elsiz ayaksız kalırız.” (TMD, s. 202)

“Okulda ahlâk” bölümünde kendi örf ve geleneklerimiz, toplumca neyi hoş görüp görmediğimizi ve bunları ahlâk çerçevesi dâhilinde gelecek nesillere anlatmamızın gerekliliğinden bahseden Topçu, bunun terbiyeli, adaletli ve merhametli insanların yetişmesinde bir gereklilik olduğunun üzerinde durmaktadır.

“Muallimin, herşeyden önce kendi şahsını örnek vermek suretile, talebenin ruh ve ahlâkı üzerinde yapacağı işler şüphesiz pek çoktur. Bunların en başında merhamet ve adalet duygularını aşılama gelir. Hoca talebisine karşı baba gibi merhametli olmalı, zulüm yapmamalıdır.” (TMD, s. 204)

Merhamet ve adalet duygularını bireye kazandırmak için başta öğretmen kendisini örnek olarak sunması ve hâl ve davranışlarını buna göre düzenlemesi gerekir. Öğretmen burada kendi çocuğuna davrandığı gibi bildiğini aktarıp sevgi ve saygı ile yaklaşmalı, acımasız bir tavır takınmamalıdır.

“Adalet, okulda her an hâkim olması istenen bir ruh kuvvetidir.” (TMD, s. 205)

Adalet duygusunun her daim var olmasının gerekliliği ve ruhumuzda var olan bir kuvvet olduğu vurgulanmıştır.

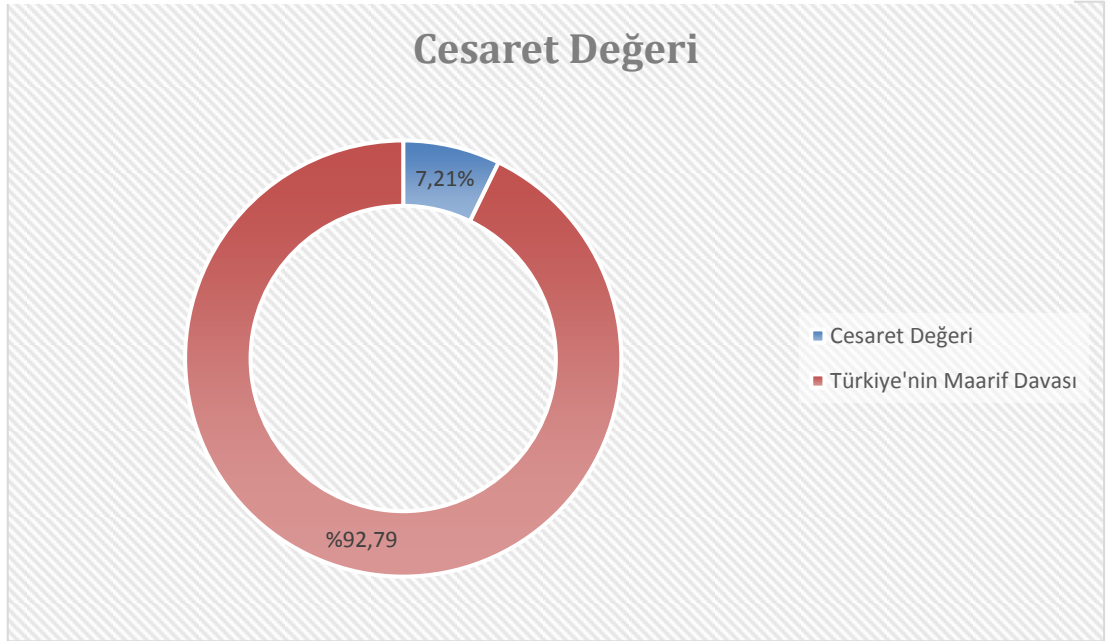
“Muallim, para veya mevkiinde kalmak ve daha yükselmek için adalete uygunsuz vasıtaları kullanmağa başladığı zaman ruhlar öksüz kalır, kalplerde sefalet başlar. Adaletin icabı mutlak surette bir türlü mektebin bulunmasını ister. Kumar ve piyango iptilalarını yıkar. Kumar ve piyango iki bakımdan felâkettir. Ekonomi bakımından, paranın çok ellerden alınarak bir ele geçmesi muvazenesizlik doğurur; bu, açık bir adaletsizliktir, felâketlere kadar götürür. Ahlâk bakımından ferdî iradeyi tali ve tesadüf elinde harap ede ede ruhu kötürüm hale getirir, çürütür, dejenere edici vasıtalarından biridir.” (TMD, s. 205)

“Okulda ahlâk” bölümünde, öğretmenlerden beklentisini belirten Topçu, işine para ve çıkar bulaştıran öğretmenin vereceği eğitimin de içinin boş olacağını söylemektedir. Eğer öğretmen bu beklentiye ve hırsla girerse eğiteceği nesillerdeki ruhlar ve kalpler sefil olmaya verimsizleşmeye başlar. Mektep kumar ve piyango illeti ile baş edebilmek için gereklidir. Kumar düşkünlüğünün önüne geçer. Ekonominin “ne yaptığını bilmeyen, bir sözü bir sözünü, bir davranışı bir başka davranışını tutmayan” kişilerin eline geçmesinin engellenmesini sağlayarak ortaya çıkacak olan adaletsizliği ortadan kaldırır.

B. Cesaret

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde cesaret değeri 7 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Cesaret Değeri” ne ait yüzdeler verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-3'te verilmiştir.

Şekil 3: Cesaret Değeri Yüzdesi

“Her defasında yıkılışımızın sebebi, benliğimizden kaçarak, Batı'nın taklitçiliğine sığınma sevdamızdır. İlk yıkım Servet-i Fünûn'un

temsil ettiği cılız, cesaretsiz, imansız ve bitik bir gençliği hayata çıkardı.” (TMD, s. 22)

Milli edebiyat döneminden kısa bir süre önce ortaya çıkan yüksek zümreyi temsil eden ve batıyı örnek alarak bizim öz benliğimizi yok etmeye çalışma Servet-i Fünûncular tarafından başlatılmış olup bunun gençliğimizi cesaretsizliğe sürüklediğinden burada bahsedilmiştir. Bunun sonucunda kendi toplum kültüründen uzak ve benliğini kaybetmiş bir toplumsal erezyon olgusu ortaya çıkmıştır.

“Kendi iradesini kendi eliyle çürüten nesillerde kurtarıcı bir şef ihtiyacı kendini gösterdi. ‘Bizi sürükleyecek bir şef yok. Herşey var; millette kuvvet, cesaret, kabiliyet, hepsi, hepsi var. Ancak sürükleyici bir şef yok’ formülü, tam anlayışsızlıkla felç getiren iradesizliğin muhteşem terkibi oldu.” (TMD, s. 27)

Yazara göre insanda doğuştan var olan kendini yönetme yetisi bu dönemde aranmamış olup herkes tarafından bir lider ve yönetici aranmaya başlanmıştır. Hâlbuki iradesini kendi elinde tutan bir birey için böyle bir arayışa geçmek tamamen geri gitmemize sebep olmuştur.

“Acele ettik. Aşırı bir cesaretle dilimizi ameliyat masasına oturttuk. Olgun operatör bulunsa, bu ameliyat da belki faydalı olacaktı. İlim metodunun icabı şu idi ki, bu ameliyatı yapan, dile ait zaruretlerden başka hiçbir endişe gütmesin...” (TMD, s. 98)

Dilimizi yozlaştırmaktan ve bunu bilinçsizce yaptığımızdan yakınılmaktadır. Topluma mâl etmekten ziyade işin, ehli olmayan kişiler tarafından yapılmasına neden olduk.

“Asrımızın başından bu yana memleketimiz, ilk öğretimde hiç küçümsenmeyecek kadar önemli ilerleyiş kaydetmiş bulunuyor. Millî Eğitim’in yukarı basamaklarındaki bocalamaların yanında bu ilerleyiş, ümit ve cesaret vericidir.” (TMD, s. 122)

Cumhuriyetin kurulduğu günden itibaren yenilikçi ve eğitimde inkılapçı olmaya sürekli devam edildiğini ve bu gelişmelerin bize her zaman ümit verip gelecek kaygımızı azaltmakla beraber gençlerimizin daha da öngörülü ve ülkesine yararlı bireyler olmasını sağlayarak onlara cesaret verdiği vurgulanmıştır.

“Her rönesans hareketinde olduğu gibi, lise öğretiminde de fizikten ahlâka doğru cesaretle yükselelim. Ekonomi dünyasında bile düzen varlığının, zamanımızın pek güzel ortaya koyduğu gibi, ancak ahlâk sayesinde kabil olduğunu unutmayalım.” (TMD, s.144)

Topçu, her ne olursa olsun bireyde öncelikli olarak ahlâk eğitimi öne çıkarmak istemiştir. Burada da ekonomi gibi uç bir konunun ahlâkın öncülüğünde gelişeceğini ve bunu bir nevi ahlâk ve cesaretin kesişim noktası gibi düşünüp yapabileceğimizi belirtmektedir.

“Üniversitenin duvarları arasında yapılan hukukî, malî ve idarî yolsuzluklar, ahlâk ve iffete aykırı davranışlar teşhir edildiği, fahiş ve vicdansız kitap ihtikârları, kürsü ticaretleri ve İlmî yetersizlikler anlatıldığı hâlde, ‘bütün bu iddialara karşı kendimizi savunacağız’ diye ortaya çıkan bir insan, bir sahip görülmedi. Bari bir istifa cesareti sirayet edebilir miydi? Ne gezer! Midelerin derdi büyük.” (TMD, s. 170)

Türkiye’de var olan üniversite eğitim sistemindeki aksaklıklara ve eğitim öğretimi adeta fırsata çeviren zihniyete karşı cesaretli olan bireylerin bile karşı çıkmasından yakınmıştır. Bu durumu yazar aç gözlülükle ve makam hırsıyla ilişkilendirmiştir.

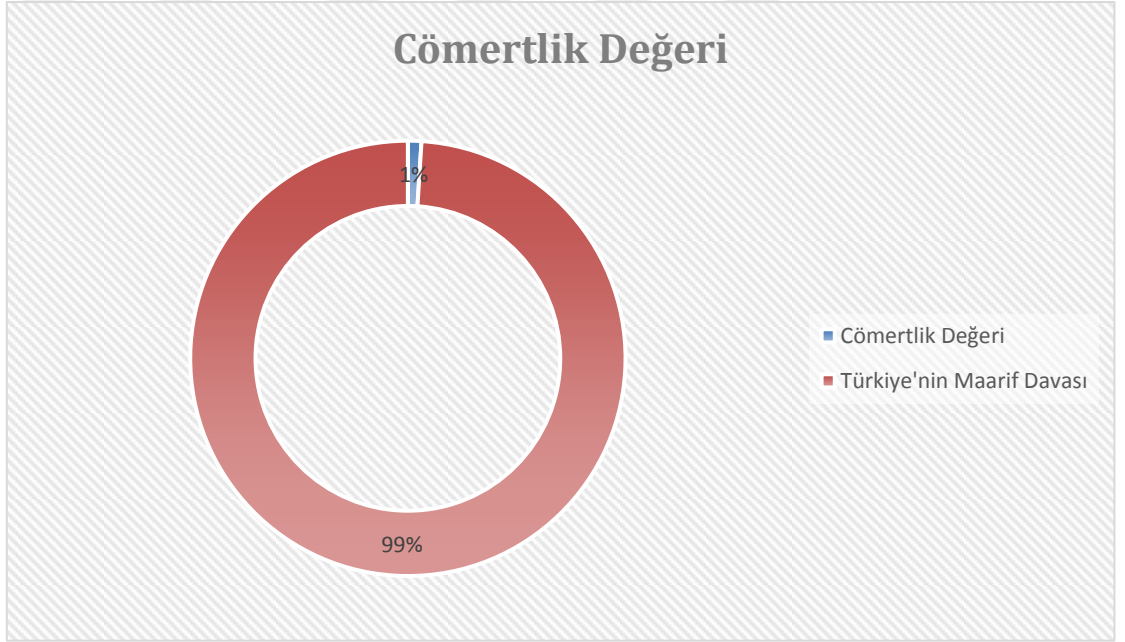
“Ancak iman ve iktidar ile kurulacak, millî birlik ise birbirine yabancı, idealsiz ve iradesiz unsurların gelişigüzel birleştirilmesiyle meydana gelmez. Onu meydana getirici cevher, yaratıcı maya, inanan ve imanın verdiği kuvvet ve cesaretle harekete geçen bir zümrenin eliyle tesir gücünü daima genişletmek suretiyle bu dâva başarılacaktır.” (TMD, s. 174)

İman, insanın doğasında bulunan üretken maya ve cesaret bir araya getirildiğinde imkânsız olan ne varsa başarılabilirliğinden bahsedilmektedir. Çünkü hedefi olmayan hiçbir şey ne kadar bir araya gelirse gelsin amaca ulaşamayacaktır.

C. Cömertlik

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde cömertlik değeri 1 kez geçmektedir. TMD isimli eserde "Cömertlik Değeri" ne ait yüzdelik verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-4'te verilmiştir.

Şekil 4: Cömertlik Değeri Yüzdesi

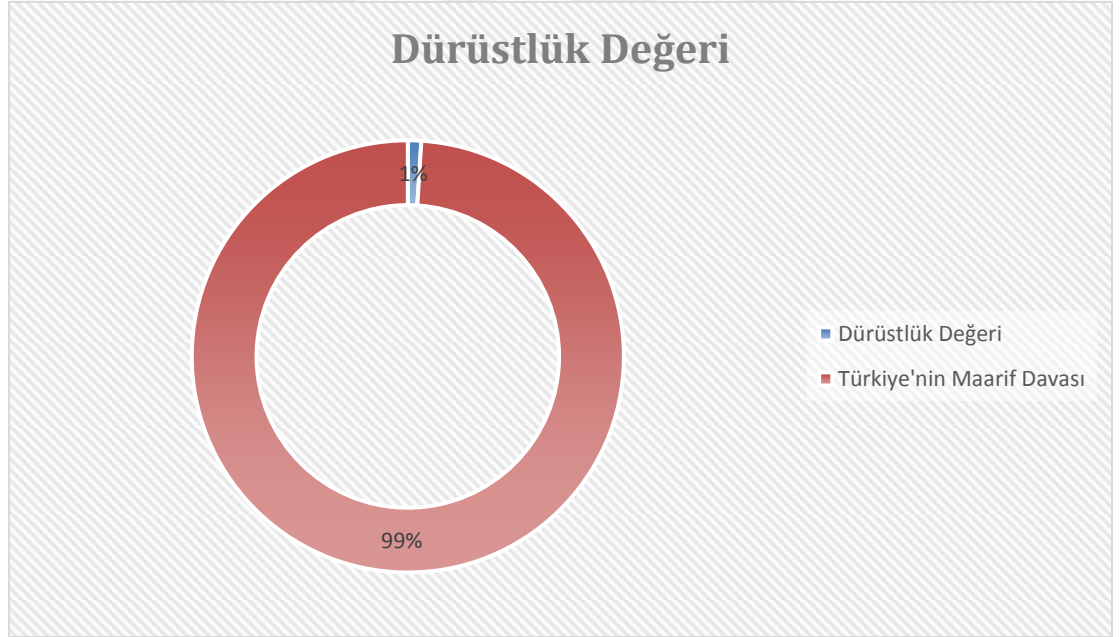
“Çocuk üzerinde ahlâk eğitimi, hiçbir zaman tükenmeyen, aşınmayan enerji istemektedir. Bu adeta kendi hayatî varlığını başkasına nakletmek gibi bir olaydır. Bilineni, öğrenileni, başka bir elden alınanı yine başka birine nakletmek gibi bir araçlık rolü ile yapılmaz. Bizzat kendi şahsiyetini, cömertlikle, verme ve bağışlama sevgisi ile bir nevi fedakârlıkla yapılacak iştir. Eğitimci, tohum olmak için toprağa girmenin zevkini yaşamalıdır.” (TMD, s. 122)

Topçu, kitabında cömertlikten bir yerde bahsetmesine rağmen adeta eğitimde başat olan çocuğun temelini ahlâk ile yoğrulmasını ve çocuğu eğitecek eğitimcinin, öğretmenin bu hazzı iliklerinde hissetmesini özetlemektedir. Bu amaçla yol gösteren eğitimci, işini sadece nakletmekten ziyade onu büyük bir fedakârlık ve sevgiyle aşıladığında bu cömertliğinin mükâfatı olarak yetişecek ahlâklı neslin gururunu yaşayacağından bahsetmektedir.

D. Dürüstlük

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde dürüstlük değeri 1 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Dürüstlük Değeri” ne ait yüzdelik verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-5'te verilmiştir.

Şekil 5: Dürüstlük Değeri Yüzdesi

“Öğretimin aktif unsuru olan muallime gelince, asıl burada fecaatli bir durum karşısında kaldık. Zira din öğretimi yapacak öğretmenin tâyini işi okul müdürlerinin kanaat ve takdirlerine bırakıldı. Bir kısım okullarda dürüst hareket eden müdürler bu dersi medrese görmüş olan veya din bilgilerine az çok vukufu bulunan öğretmenlere verdiler. Ancak bu öğretmenlerin bazıları

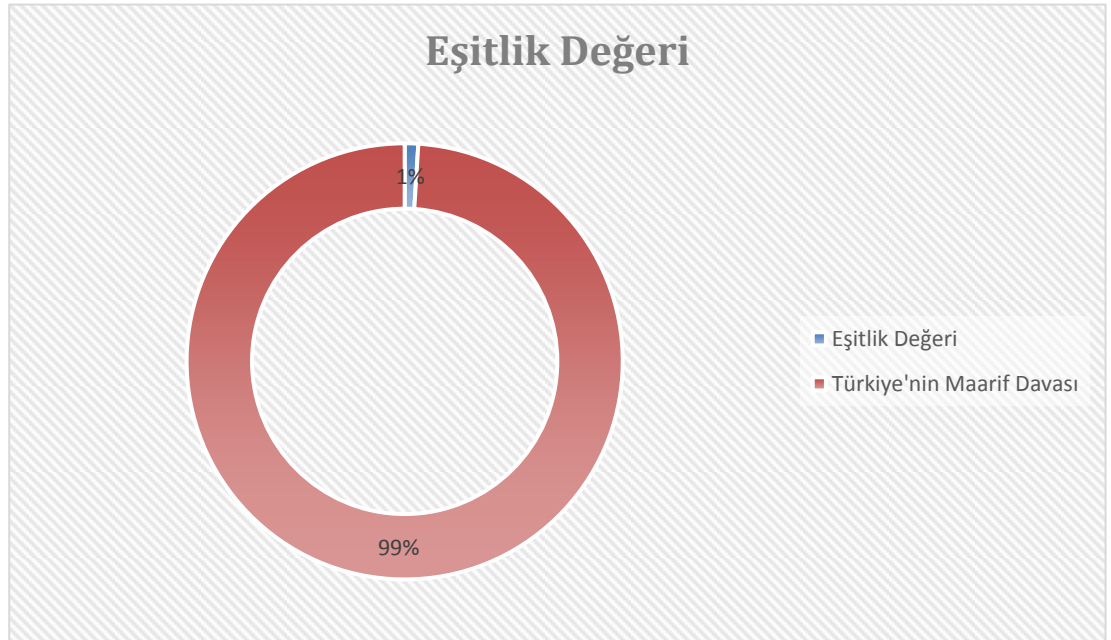
kifâyetsiz telkinleriyle çevrenin istihfafını çekici iptidâî bir dogmatizmin kucağına sığındılar.” (TMD, s. 146)

Topçu, burada din öğretimi konusunda hassas olan okul yöneticilerinin dürüstlüğüne değinmiştir. Lakin bu durum karşısında yöneticiler ne kadar yararlı davranmaya çalışsa da imkânların yetersizliğinden öğretmenlerin toplum nezdinde eksik görülmesinin önüne geçememişlerdir. Çünkü herkes tahsil gördüğü alanda ders verme yetisini tam anlamıyla yerine getirebilir. Örneğin; bir edebiyat öğretmenin matematik dersine girmesi ne kadar verimli olursa olsun bir matematik öğretmeni kadar o derste fayda sağlayamaz. İşte bu yüzden “*öne sürülen düşünceleri, ilkeleri, öğretiyi eleştirinin süzgecinden geçirmeden doğru olarak kabul edip benimseyen ve bunlardan katı bir yöntemle önermeler türeten*” eğitimciler ne yapacaklarını tam anlamıyla bilemedikleri için sorgulanmış ve eğitim camiası bu yüzden zor duruma düşmüştür.

E. Eşitlik

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde eşitlik değeri 1 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Eşitlik Değeri” ne ait yüzdelik verilerin

Şekil 6: Eşitlik Değeri Yüzdesi

bulunduğu grafik aşağıda Şekil-6’da verilmiştir.

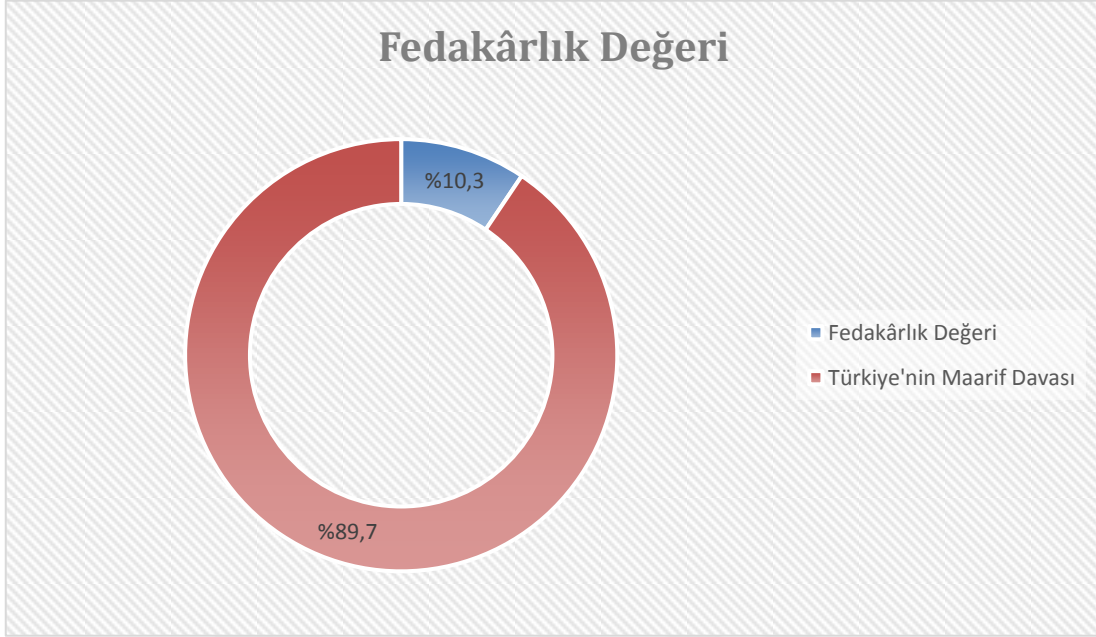
“İslam eşitlik dinidir, lâkin eşitlik hangi rejimin eseri olabilir? Bu meselelerin hiğbiri hocanın kafasında yer almamıştı. Bu sebepten, yeni devrin eskiyi temelden yıkan Garpcılığı, serbestęe ve şiddetle hayata hâkim oldu.” (TMD, s. 44)

Topçu, eşitlik ile İslâm dinini eşitşirmekte ama nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede eşitliğin hangi rejim ile sağlanacağı hakkında düşülen yeisi vurgulamaktadır. Cumhuriyet rejimi ilan edildikten sonra batı taklitęilerinin ve kendini din adamlığı ile öne çıkaranların toplumun gözünde nasıl bir yol izlediğinin eleştirisini yapmaktadır. Batıcılığı (Topçu’nun deyimini ile Garpcılığı) esas alan zihniyet ile millet mekteplerinden Din Kültürü, Arapęa ve Farsęa derslerinin kaldırılmasının toplumsal eşitersizliğe sebep olduğunu savunmaktadır. Çünkü inkılaplar ile birlikte gelen yeni düzende din adamlarının hiçbir fikri olmadığını belirtiyor.

F. Fedakârlık

Nurettin Topçu’nun TMD isimli eserinde fedakârlık değerı 10 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Fedakârlık Değerı” ne ait yüzdellik verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-7’de verilmiştir.

Şekil 7: Fedakârlık Değeri Yüzdesi

“Anadolu romantizminin, dinî temel ve ruhu tasavvufta barınan İslâm, ahlâkî aşk ve fedakârlık sanatının temeli Anadolu'nun destanları, masalları ve halk türküleridir. Felsefesi ise, sonsuzluğu hedef yapan, ölüme inanmayan bir irade ve hareket felsefesi olacaktır. Bu muazzam kültür hareketi, yine millet maarifinin eseri olabilir.” (TMD, s. 89)

Anadoluda var olan sanatın ve sanat eserlerinin ürünlerinin çeşitli fedakârlıklardan sonra ortaya çıktığını savunan yazar sanatın kaynağının ahiret inancına olan teslimiyet olduğunu, bu yolda bize yol gösterecek şeyin millet mektepleri olduğunu ileri sürmüştür.

“Bunlar arasında bugün en kontrolsüz bir gelişme arz eden spor iptilâsı, medenî spor sevgisi olmaktan çok uzak, bir mücadele ve yenme hırsı, muvaffak olanı ve sadece seçileni alkışlama merakı, iptidaî insanın içgüdüğü gibi bir şey; ruhun hürriyetini, müsamahayı, geniş görüşlülüğü, merhameti, dostluk ve fedakârlık duygularını, tahammülü, kendinden çıkararak âleme yayılmayı, bir kelime ile ruh dünyasındaki insanlık alış verişlerini güçleştiren ve yıkmaya çalışan, kalpleri daraltan, muazzam bir musibettir. Daha yedi yaşında spor kulüplerinin zaferiyle öğünen ve etrafında kendine düşman arayan çocuğun ruhuna, yalnız başına mektep ne yapabilir?” (TMD, s. 102)

“*Maarif davamız*” bölümünün bu kısmında çocukların küçük yaşta yken amiyane tabirle holigan olarak yetiştiren ve spor düşkünüğü yüzünden adeta ilkel ve eğitimsiz insanlara ait davranışları sergilemesinin; anlayışı, merhameti, dostluğu, fedakârlığı bir kenara bırakmasına neden olduğu belirtilmiştir. Mektebin, belli düşmanlıkla ve rekabet duygusuyla yetişmiş çocuğa ne kadar faydalı olabileceğinden şüphe ile bahsedilmektedir.

“*Çocuklar aramızda ve âdeta ayaklar altında, kendi kendine büyüyor, bizden iradeli fedakârlıklar görmeden nebatî bir zeminde yetişiyorlar. Fert ve aile olarak, çocuklarımızın sadece maddî hayat şartlarını tedarik için bunalmaktayız.*” (TMD, s. 109)

Çocuklarımızın sadece maddi geçim kaynaklarını karşılamak derdinde olduğumuzu belirten yazar onları da gelecekteki maddi geçim kaynaklarını kazanmalarını için çabalatmakta olduğumuz görüşündedir. Fedakârlık duygusunu tatmadan büyüyen çocuklar için bu sığ düşünceden yakınan Topçu, manevî eksiklikle büyüyen neslin varlığından bahsetmektedir. Ailelerin çocuklarını yetiştirirken sadece maddi açıdan ailevi sorumluluk sahibi olmalarından ancak bireyin maddiyat ihtiyacının karşılanmasının tek başına yeterli olmadığından diğer duygu ve sorumluluklarının eksikliği ile büyümelerinden bahsetmektedir.

“*Cemiyet olarak çocuk için harcadığımız emekler, fedakârlıklar ve gayretler pek değersiz ölçülerdedir. Medenî dünyada bir şehir yapılır veya canlandırılırken, projeye konacak ilk işaretler, çocukların ihtiyaçlarını bilen pedagogların direktifi oluyor.*” (TMD, s. 110)

Yazar çocuklarımız için yeterince emek harcamadığımızdan, onların neye ihtiyaçları olduğunu fark etmeden ve uzmanlardan görüş almadan yaşamımıza devam etmekten yakınıyor.

“*Muallimlik sanatı ise, mektep kırtasiyeciliğine boyun eğerek dergi imzalayıp talim sicillerini doldurmak değil, milletinin çocuklarına feda*

olmasını bilmektir. Bu fedakârlık, harpte kanını akıtmaktan daha değerlidir. Kılıç kahramanlığının devri artık geçmiştir.” (TMD, s. 115)

Günümüzde fiilen savaşmaktan ziyade akılla savaşmak ön plandadır. Öğretmenlerin bu savaşı ancak kendilerinden fedakârlık ederek kazanabileceğini belirten yazar, bunun için de milletin çocuklarına her yönden eğitim ve öğretimi bilinçli bir şekilde aktarmak durumunda olduklarını ileri sürmüştür.

“Bu adeta kendi hayatî varlığını başkasına nakletmek gibi bir olaydır. Bilineni, öğrenileni, başka bir elden alınanı yine başka birine nakletmek gibi bir araçlık rolü ile yapılmaz. Bizzat kendi şahsiyetini, cömertlikle, verme ve bağışlama sevgisi ile bir nevi fedakârlıkla yapılacak iştir. Eğitimci, tohum olmak için toprağa girmenin zevkini yaşamalıdır.” (TMD, s. 122)

Topçu fedakârlık ile ilgili, eğitimin temeli olan çocuğun; ahlâk duygusu kazandırılarak yetiştirilmesini ve çocuğu eğitecek eğitimcinin, öğretmenin bu hazzı en üst seviyede hissetmesini özetlemektedir. Yol gösteren eğitmen, işini sadece aktarmaktan ziyade onu büyük bir fedakârlık ve sevgiyle aşladığında bu fedakârlığın meyvesi olarak yetişecek ahlâklı neslin gururunu yaşayacağından bahsetmektedir. Herşeyden önce fedakâr bir şekilde bu amaç ile yola çıkılmasını vurgulamıştır.

“Başkalarına yardım etmek isteği, ancak kendinde biriken ve merhamet denen yaratıcı ızdırap sayesinde hareket haline gelir. Bundan hizmet irâdesi doğar. Hizmet sevgisi, insanın kendinden taşarak âleme yayılması gibi bir şeydir. Hizmet ve fedakârlık duyguları taşımayan insan, önceki hürmet ve merhamet basamaklarından geçmemiş demektir. O, kısır ve hoyrat varlıktır.” (TMD, s. 125)

Fedakârlığı ve millet sevgisi olmayan insanın, saygısı ve şefkati de yeterli seviyede değildir. O bu duygulardan nasibini alamamıştır.

“Mitingler, ihtarlar, protestolarda yumruklar sıkılırken, kendi varlığını İlâhî merhametle sarıp kucaklayacak merhameti ve insandaki egoizmi bütün

ömür boyunca azar azar eritecek feragat ve fedakârlık cevherini nerede bulsun? Nerede arasın?

Bütün bunları ilk öğretimden beklemek durumundayız. Bir bakıma bugün ilk öğretim, hayatla mücadele yeri olmak zorundadır. Çok kere etrafında iyi örnek bulamayan çocuk, öğretmenini örnek insan alacaktır.” (TMD, s. 127)

Topçu, “*ilkokullarda ahlâk eğitimi*” kısmında yer verdiği bu bölümde; çocuğa örnek teşkil eden çevreden bahsetmektedir. Ortam ne kadar karmaşık ve kaotik olursa olsun çocuk karakterini oluştururken öncelikli olarak etrafında ona en yakın olan kişileri örnek alırlar. Bu bakımdan özellikle ilkokul öğretmenleri çocukların hâl ve hareketlerinden konuşma üslubuna kadar bir nevi ayna görevi üstlenerek fedakâr davranmalıdırlar.

“Mürebbiler, feragat örneği veremediler. Fedâkârlık duygusu, zekânın asla uzlaşmadığı bir gerilik halinde hareketlerimizi terketti.” (TMD, s. 192)

Topçu, “*ahlâk terbiyesi*” bölümünün bu kısmında eğitimcilerin fedakârlık duygusunu yeterli derecede ön plâna çıkaramadıklarından bahsetmektedir. Bunun sonucu olarak da fedâkarlık hissi aklımızın almadığı bir şekilde bizden uzaklaşmaya başladı ve sonuç olarak bu duygudan yoksun olduk.

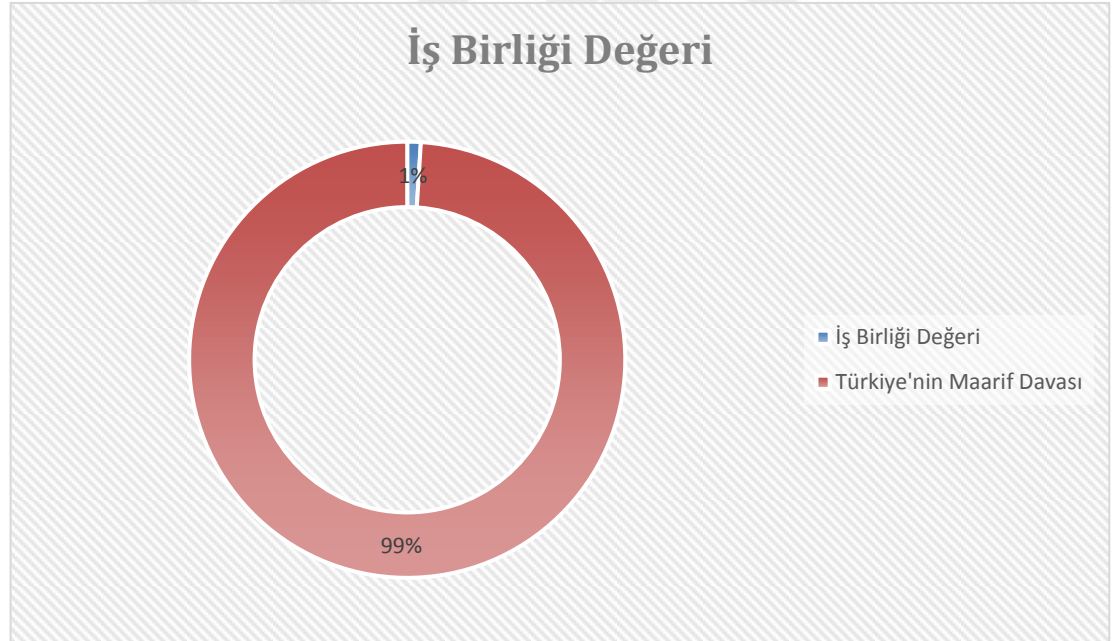
“Hiçbir şey bilmediğimizi bilecek kadar çok bilgi, derin bilgi, İlâhi bilgi mi elde etmek istiyorsunuz? Herşeyi ve bütün varlığı sevmeyi öğreniniz. Bu ulvi sevginin şartı; her an bir vazifenin emri altında bulunduğunu bilmek, her ân kendinden bir fedakârlık beklendiğini göze almak, her gün yeni bir hizmete hazır olmaktır. Hiçbir hizmete söz vermeden, serâzâd kendi zannınca hür yaşadığını söyleyen insan, hakikatta bir esirdir; içgüdülerinin ve her günkü hasis menfaatlarıyla alışkanlıklarını kımıldatan kuvvetlerin esiridir. Vazifesiz, itaatsiz insan, vazifeyi ve itaat iradesini ta içinden teperek kendinden uzaklaştıran içimizdeki hayvanın esiridir. Hür adam, hürriyetle sahip olduğu içsel kuvvetlerin varlığı sayesinde üzerine bir takım vazifeler yüklenmiştir.” (TMD, s. 211)

Topçu, “kıymetli gençler” bölümünün bu kısmında gençlere seslenirken küçük menfaatleri için dertsiz bir şekilde yaşamını sürdüren insanın yine kendi içinde boşluğa düştüğünü belirterek sorumluluk alan ve milletine her daim hizmet etmeye hazır olan fedakârlık sorumluluğu oturmuş bireyler olmalarını dile getirmiştir. Ancak bu bilinçle sadece kendi hayatı için değil toplumsal hayatın sevgi ve saygı ortamı içinde yaşanılabilir olması için de fedakârlık yapmak gereklidir.

G. İş Birliği

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde iş birliği değeri 1 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “İş Birliği Değeri” ne ait yüzdeler verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-8’de verilmiştir.

Şekil 8: İş Birliği Değeri Yüzdesi

“Yirmi sene, otuz sene dolaplara gömülen eserler öldürülürken daha dün kabul edilen tezler, yüksek fiatlara satılarak sahibine servet getirmesi gayesiyle, üniversitenin bütçesinden büyük masraflarla bastırılmıştır. Elemanlarının sayıca yetersizliği bahanesiyle onbinlerce genci kapılarının

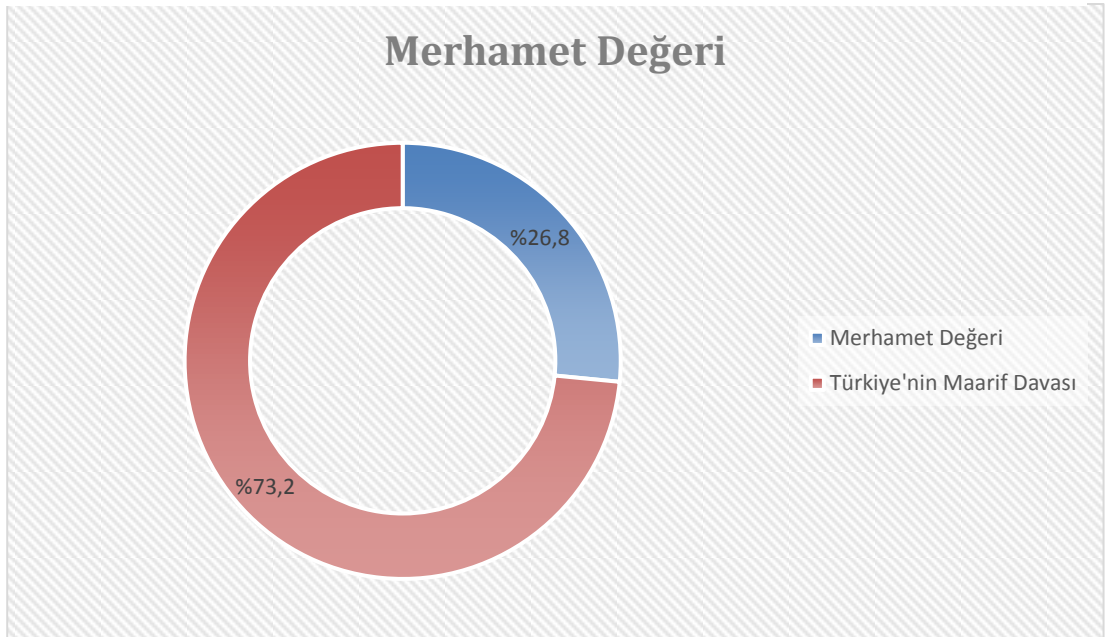
dışında bırakan üniversite, aynı elemanlara pek yüksek ücretler veren, yeni icad o özel yüksek okullarda, büyük para karşılığında Türk gençliğini insafsızca sömüren bezirgânlarla böylece işbirliği yapmaktadır; hem de tahsilini bu yoldan giderek yapabilen gençliğin yarın memleket hayatında hangi ideale bağlanacağından asla endişe etmeyerek.” (TMD, s.162-163)

Topçu, “üniversite” bölümünün bu kısmında bazı noktaları sert bir dille eleştirmiştir. O dönemin değerlerini yansıtan kitaplar ve kıymetli eserler arka plana atılıp maddiyatı yüksek tezler paraya çevrilmiştir. Üniversitede okumak isteyen gençlerin önüne engeller konulmuş ve doğal olarak özel üniversitelere gitmeye başlamışlardır. Bu durumdan maddi gelir elde etmek isteyen tüccar zihniyetine karşı çıkmaktadır. Bu zihniyet tahsil sahibi olmak isteyen gençleri sömürmekte ve onların eğitim hayatında fırsat eşitliğini gözetmeyerek parası olanın diploma sahibi olabileceğini parası olmayanın ise diploma alamayacağını bizlere aktarmıştır.

H. Merhamet

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde merhamet değeri 26 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Merhamet Değeri” ne ait yüzdelik verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-9'da verilmiştir.

Şekil 9: Merhamet Değeri Yüzdesi

“Fransa ihtilâlinde, belki de mahiyetine hakkıyla vâkıf olmadıkları bir dâvanın vecdine tutularak her doğan günün ışığına kurban veren ihtilâlcî gençlerin ruhunu Marseyyez’de dinliyoruz. Rabbinin sevgisiyle çarmıhta can veren Mesih de bir delikanlıydı. İnsanlığın kalbini, her güneşin ışığında, her gecenin sessizliğinde sönmeyecek olan ebedî merhamet aşısı ile gençleştirdi.” (TMD, s.20)

Topçu, “*beklenen gençlik*” bölümünde Fransız milli marşından (Marseyyez) ve ihtilâlcî gençlerden örnek vermektedir. Yine Hz. İsa’dan bahsetmekte ve onun gençliğinde Allah sevgisiyle yaşadığı topluma ışık tutmaya ve bunu eşsiz merhametiyle aktarmaya çalıştığından bahsetmektedir. Allah yolunda şefkati ile bir yol gösterici olduğu ve toplumunu bu şekilde doğru yola yönlendirmeye çalıştığı vurgulanmıştır.

“Bizde sonsuzluğa açılan kalbin kapısı gerçek hürriyete açıldığı halde bu kapı kapatıldı. Şüphesiz ki bedeniyle çok isteyen insan ödevler yüklenmez; onun sırtı zayıftır. Hayat hamlesi onda ödevlere eğilen merhamet olacak yerde, istekleri çağıran hasta bir kibirdir.” (TMD, s. 29)

Nesli uçuruma götüren yolları maddeler hâlinde sıralayan Topçu, son maddede mihrabın mümine emredemez olduğunu, Allah’ın emir ve yasaklarının yerini hayvanî duyguların aldığını belirtmiştir. Yaşam vazifemiz merhamet olması gerekirken insanlara üstten bakarak kibre büründüğümüzden ve kendi isteklerimiz karşısında asıl amacımızı unuttuğumuzdan yakınmaktadır.

“Yüreklerin merhametsizliğinden, hislerin bayağılığından ve iradelerin gevşekliğinden bir mesul aranır; o da muallimdir. Yalnız kaldığımız yerde yalnızlığımızın mesulü o, imanların zayıfladığı devirlerde bu gevşemenin mesulü yine onlardır.” (TMD, s. 74)

Topçu, “*muallimin mesuliyetleri*” bölümünde öğretmeleri gerektiği gibi görevlerini yerine getiremediklerinden dolayı eleştirmiştir. Çünkü bu vazifeleri

nesle aşıl原因amayan öğretmen her zaman yetişen yeni nesilden sorumludur. Eğer bu boşluğu bırakmayarak müdahalesini zamanında yapsaydı kalplerin daha merhametli olup buna göre yeşermesini sağlayabilirdi.

“Duygular sahasında eğitim en küçük yaşta başlayacaktır. Kalbe yapılan ilk aşı, merhamet aşısıdır. Sonra, hemcinsini sevmek ve sevdiği için aldatmamak, ihmal etmemek aşuları yapılır, cemaat sevgisi verilir.” (TMD, s. 77)

Topçu, insanda var olması gereken ilk duygu olarak merhameti göstermiştir. Toplum ve topluluk sevgisini, sevmeyi ve aldatmamayı, sevdiğini ihmal etmemeyi merhametten sonra sahip olunması gereken duygular olarak sıralamıştır.

“Ancak, bütün bir çocukluk çağında merhametle sık sık yanmasını denemiş, toplumu sevmeye alışmış çocuğun ilk gençlik terbiyesinde heveslerden kaçıp kendi şahsiyetim aramış, aşkın hürmetkârı ve sabırlı şakirdi olmuş, mesuliyetleri bağına basmağa hazır, hilkatın en güzel ve şayanı hayret eseri insan dediğimiz varlık haline gelmesi, terbiyenin tabii ve zarurî merhalelerinden geçildiğini gösterir ve ancak böyle bir hissî hazırlıkla beraber ve daima onu takip ederek fikrî ve zekâî aşular yapmanın bir değeri olabilir.” (TMD, s. 77)

Burada duygusal yönden merhamet aşıl原因mayan çocuk tüm yaşamı boyunca en üstün özelliklere sahip olsa da insan olma özelliğini henüz kazanmış değildir denilmektedir. Sorumluluk almaya gönüllü olarak yetişen birey ne yaptığının bilincinde yetişmiş bir bireydir ve bu da başta merhamet duygusunun var olmasıyla ilgilidir.

“.... Bunlar arasında bugün en kontrolsüz bir gelişme arzeden spor iptilâsı, medenî spor sevgisi olmaktan çok uzak, bir mücadele ve yenme hırsı, muvaffak olanı ve sadece seçilene alkışlama merakı, iptidaî insanın içgüdüsi gibi bir şey; ruhun hürriyetini, müsamahayı, geniş görüşlülüğü, merhameti, dostluk ve fedakârlık duygularını, tahammülü, kendinden çıkararak âleme

yayılmayı, bir kelime ile ruh dünyasındaki insanlık alış verişlerini güçleştiren ve yıkmaya çalışan, kalpleri daraltan, muazzam bir musibettir.” (TMD, s. 102)

“*Maarif davamız*”ın bu bölümünde merhametten bahsederken çocuğun ilgilendiği tüm alanların (spor kulüpleri, radyo, gazete vb.) hepsinin önemli bir rol oynadığından bahsedilmektedir. Özellikle sadece kazanan tarafı destekleyenler; spor sevgisinden ziyade hırs ve ilkel insan belirtisi göstermektedirler. Çünkü bu; anlayışı, bakış açısını, dostluğu, fadakârlığı, merhameti kısıtlayıp çıkmaza sokan bir şey olarak görülmektedir.

“İlkokulda çocuğa, adım adım tarihinin sevgisi aşılırken ve kendi varlığı, tarihinin hâdiseleri arasında kendine tanıtılırken, ona insanlık dersi de tertemiz örneklerle, sevgi ve merhamet metodlarıyla aşılır. Biz çocuğa sadece maddî tabiatı tanıtmakla, bütün âlemi öğrettiğimizi sanıyoruz.” (TMD, s. 120)

Burada tarihiyle ilk kez karşılaşır hayal dünyasında kendini ilk kez bu tarihte konumlandıran çocuk için ilkokulda verilen bu eğitim sevgi ve merhamet duyguları aşılarak tam anlamıyla ona aktarılabilir denilmektedir. “*İlk öğretim*” bölümünün bu kısmında millet olarak tarihini bilen nesillerin öneminden bahsedilmektedir.

“Hürmeti, insanlara, fikirlere, hislere, hayata hatta eşyaya ve bütün kâinata hürmeti öğrenen çocuğun kalbi ister istemez ve kendiliğinden hemcinsi hakkında merhamet duygusuna açılacaktır. Hürmet ettiği varlığın sefâletine razı olamayan gönlü kurtarıcı bir irâde ile dolduğu anda, merhametin İlâhî eseri meydana çıkacaktır. Başkalarına yardım etmek isteği, ancak kendinde biriken ve merhamet denen yaratıcı ızdırıp sayesinde hareket haline gelir. Bundan hizmet irâdesi doğar. Hizmet sevgisi, insanın kendinden taşarak âleme yayılması gibi bir şeydir. Hizmet ve fedakârlık duyguları taşımayan insan, önceki hürmet ve merhamet basamaklarından geçmemiş demektir. O, kısır ve hoyrat varlıktır. Bir uzviyetin üstüne giydirilmiş elbiseden fazla bir şey değildir.” (TMD, s. 125)

“İlkokullarda ahlâk eğitimi” bölümünde özellikle merhamet duygusu üzerinde çokça duran Topçu, saygı ile merhamet kavramlarını birbiriyle özdeşleştirmiştir. Bu iki duygudan yoksun olarak yetişen bireylerden *“kısır ve hoyrat varlıklar”* olarak bahsetmiştir. Diğer insanlara yardım etmek isteği, içinde biriktirdiği merhamet duygusu ile tetiklenmiştir. Merhameti tam anlamıyla benliğinde özümseyemeyen kişiyi ise insan olmaktan uzak bir organizma gibi tanımlamıştır.

“Çocuğa merhamet, telkin yoluyla aşılınarak ruhî varlığındaki hayvanı ve hoyrat unsurlar ayıklandıktan sonra, ona hizmet ve fedakârlık denemeleri yaptırılmalıdır. Çocuğa, her yaşa uygun ölçüde, arkadaşlarına ve başkalarına yardım vazifesi yüklenmelidir. Bu ödev, onda sevgi oluncaya kadar, usanmadan yapılan telkinlerin önemi pek büyüktür.” (TMD, s. 125)

Yazara göre merhameti çocuğun belleğine yerleştirdikten sonra ona fedakârlıklar sergileme ve başkalarına yardım etme fırsatı verilmelidir. Verilen bu fırsatların pekiştiricileri ve geri dönütleri olumlu olup sevgiye dönüşünceye dek bu sorumluluk silsilesine devam edilmelidir.

“Büyükleri tarihe, dine ve Allah’a saldırlarken bütün büyüklükleri, gayeleri olan ideal büyüğe bağlayarak bu büyüklükler mertebelenmesi içinde kendi dileklerinin ve ideallerinin yerin hangi ruh kuvvetiyle, hangi içsel kılavuzu seçip insanoğlunun ezmek ve devirmekten başka sahada iradesini denemediği devrimizde, merhametin âlemi taşıran sonsuz lezzetini nasıl tatsın? Mitingler, ihtarlar, protestolarda yumruklar sıkılırken, kendi varlığını İlâhî merhametle sarıp kucaklayacak merhameti ve insandaki egoisizmi bütün ömür boyunca azar azar eritecek feragat ve fedakârlık cevherini nerede bulsun? Nerede arasin?” (TMD, s. 127)

Ahlâk eğitimi üzerinde duran ve saygı ve merhameti bir arada barındıran bireylerin daha sağlıklı toplumlar olacağını söyleyen Topçu, içinde bulunulan ortamın karmaşıklığı, örnek alınacak büyüklerin yanlış davranışları, yıkmak ve devirmek hissi önde giden bir toplumun; bu hâlini gören ve içinde yetişen çocukların merhameti nasıl kavrayabileceğinden söz etmektedir. Bencil bir

ortamda yeşeren tohumların ilahi merhametten bihaber filizlenmesinden yakınmaktadır. Bu yüzden çevre bireyin yetişmesi bakımından her zaman baskın bir rol üstlenmektedir.

“Eğer azar azar, adım adım teknik hırsı, bizi efendiler hesabına feth eder de çocuğun ahlâk yapısını bir gün tamamen ihmal edersek, o zaman makina kadar gaddar ve merhametsiz, kindar ve hüremetsiz olarak yetişecek gençliğin karşısında, büyük din ve ahlâk dâhimiz Mehmed Akif’in şu acıklı hitabı, ister istemez dudaklarımızdan fıskıracaktır: ‘Bırak tahsili evlâdım, sen ilkin bir hayâ öğren!’.” (TMD, s. 127)

Yazar ahlâk eksikliğiyle yetişecek bireylerin ortaya çıkaracağı merhametsiz, kinli ve saygısız neslin Mehmet Akif’in sözüyle kendi fikrini destekleyerek mühim bir konuyu dile getirmiştir. Tahsilden önce utanma ve edep duygusunu edinmenin gerekliliğini belirten Akif gibi ahlâktan yoksun büyüyen bireylerin sorunlarından bahsetmektedir.

“Liselerin son üç sınıflarında, öğretimin gayesi artık ilimlere, sanatlara hazırlık yapmaktır. Bu hazırlık öğretiminin metodları, yine ilk üç sınıfta kullanılan olacaktır. Ancak, ilkin iki ve son sınıfta dört kola ayrılan bu sınıflarda dersler, evvelkinden daha geniş ölçü ile okutulur. Lise öğretiminin, böyle bir ihtisasa doğru gitmesi zamanı gelmiştir. Bunu kabul etmezsek, yetiştireceğimiz nesiller, iki gruba ayrılacak: Üniversite mezunları, lise mezunları. Koca bir memleketin, bir ziraat memleketinin bütçesinin hemen yarısını kendilerine tahsis edeceğimiz bu iki zümreden birinciler kuvvetli ve değerli tavsiyelere yapışarak kalemlerin baş tarafındaki maroken koltuklara kurulacaklar, emredecek, şiddet kullanacaklar ve her kâğıdı imzalayacaklar. İkinciler ise, çok sıkıntı ile açık buldukları bir kapıdan içeri uzanarak, kuru sandalyalarda ömür çürüteceklerdir. Bu durum bir vicdansızlık ve merhametsizliktir.” (TMD, s. 133)

“Orta öğretim” bölümünde liselerdeki derslerin işleniş biçimine değinen Topçu, ilim ve sanata hazırlık yapmanın ve bunun gerekliliğinden bahsetmektedir. Lise derslerinin hangi alanlarda olacağını ülkenin ve bireyin

ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak yapmanın önemini vurgulamıştır. Kesin bir ayrıma giderek niversite ve lise mezunlarının değerlendirmesini yapmıştır. Orta ğretimde verilen ilim ve sanatın üzerinde durulmaz ise büyük bir eksiklik olacağından bahsetmektedir. Bu alanlara önem verilmediğinde mezun olan bireyler tarafından ortaya çıkan tabloyu vicdan ve merhametten yoksunluk olarak belirtmiştir.

“İnançlara indirilen yumruklar, neslimizi bitab bıraktı. Asrın ızdırabı, irade ve iman hastalığıdır. Şefkat ve merhametle tedavi edilecek yerde kin ve gayzla yumruklanan yaralarımız kanıyor. Vicdanımızın ve imanımızın su-i kasdcılarını boğacak olan işte bu kandır.” (TMD, s.150)

“Okullarımızda din ve ahlāk eğitimi” bölümünde inancımıza değinen Topçu, bu konuda yorgun düşürülen nesilden yakınmaktadır. İrade ve imandaki sorunların günümüzün illeti olduğu belirtilmiştir. Kinin ve öfkenin; vicdanımızı ve imanımızı zayıflatmasını, merhamet ve şefkatin öneminin yadsınamayacak derecede geride kalmasını ve bunun sonuçlarının ağır olacağını belirtmektedir.

“Gayesi kalbi kibir, kin, haset, fitne, yalan, riya, dedikodu ve çeşitli bayağı hırslardan temizliyerek ona hayır, Hakk’a ve Hakk’ın kullarına hizmet ihtisarı, menfaatlardan arınma, merhamet ve adalet sevgisi, derece derece aşk halinde varlıklara hürmet duyguları doldurmak olan bu terbiyenin eserleriyle Peygamber ve ashab devrinin ve Müslüman Anadolu tarihinin sayısız olaylar halinde bideleri dopdoludur.” (TMD, s. 177)

Merhamet değerine başka bir yerde vurgu yapan yazar, *“Din eğitimi”* bölümünde iyi olmayan duyguların yerini merhamet ve adaletin, saygı ve terbiyenin doldurmasının gerektiğinden bahsedilmektedir. Merhametlik timsali olan Anadolu tarihinin Peygamber ve ashabların devrine şahitlik etmiş birçok olayı olduğu rneği verilmiş olup bu tarihi kendimize örnek almamızdan bahsetmektedir.

“Kuşları satın alıp hürriyetlerini bağışlamaktan tutunuz da büyükler yanında bacak bacak üstü oturmamaya varıncaya kadar ananelerimizin hepsinde tarihimizin bir kısım ruhu saklıdır, hepsinde merhamet veya adalet destanları okunur, hepsini çocuklarımıza anlatmalıyız. Yoksa terbiyede elsiz ayaksız kalırız.” (TMD, s. 202)

Merhameti destan ile birlikte kullanan ve vurgusunu bu şekilde yapmak isteyen Topçu, kendi örf ve geleneklerimizden toplumca hangi konularda hassas olduğumuza ve bunları ahlâk çerçevesi dâhilinde gelecek nesillere anlatmamızın gerekliliğinden bahsetmiştir. Bunun terbiyeli, adaletli ve merhametli insanların yetişmesinde bir gereklilik olduğunun üzerinde durmaktadır.

“Muallimin, herşeyden önce kendi şahsını örnek vermek suretile, talebenin ruh ve ahlâkı üzerinde yapacağı işler şüphesiz pek çoktur. Bunların en başında merhamet ve adalet duygularını aşılacak gelir. Hoca talebisine karşı baba gibi merhametli olmalı, zulüm yapmamalıdır.” (TMD, s. 204)

Yazara göre merhamet ve adalet duygularını bireye kazandırmak için başta öğretmenin kendisini örnek göstermesi, hâl ve davranışlarını buna göre düzenlemesi gerekir. Öğretmen burada öğrenciye kendi çocuğuna davrandığı gibi bildiğini aktarıp sevgi, saygı ve merhamet ile yaklaşmalı, acımasız bir tavır takınmamalıdır.

“Daha mektepte iken köylünün altınlarını nasıl toplayacağını hesaplayan doktor veya hangi vasıtalarla apartmanlar sahibi olacağını tasarlayan hukukçu genç, elbette hocalarından insanî bir merhamet terbiyesi almamış demektir; bu yolda örnek verecek hocalardan okumamış demektir. Genç ruhlara karşı merhametsizlik, fena hareketler karşısında mürebbilerin kullandıkları tek vasıta olan ittiham ve hakarete de gözükiyor. Sanki mektep, iyilerin rekabet ettiği bir müsabaka yeri imiş gibi çok kere mürebbiler fena karakter taşıyan talebeyi hocanın cehennem vaazı gibi, tehditlerle hakaretlere boğuyorlar; sonunda elbette o gençten bir ahlâksız tipi elde edilir. Hâlbuki mektep ruhları iyileştirecek, gençleri iyi ahlâk sahibi yapabilecek bir

kurumdur. Muallimin işi iyilerle öğrenmek değil, genç ruhların hepsini iyi ve ahlâklı yapabilmektir.” (TMD, s. 204)

Ahlâk ve iyilikle verilmeyen tahsilin bir ömür ahlâksız ve kötü geçmesinden bahseden Topçu; genç nesillere verilen eğitimin sadece iyilerin yarıştığı bir yer olarak görülmesinden ve eğitimcilerin talebeyi suçlayıcı tavrının yanlış yerlere gidebileceğinden yakınmaktadır. Oysa okul, gençlerin güzel ahlâk sahibi olabileceği bir yerdir. Öğretmenin işinin sadece iyi öğrencileri ile göğüs kabartmak olmadığını, tüm gençliğin iyi ve ahlâklı olmasının öğretmenin vazifesinin içinde yer aldığını belirtmektedir.

“Talebenin fenalıkları karşısında bağlandığımız ittihamlarla hakaretler iyi düşünürsek kendimizedir. Ancak gençlere merhamet duyguları aşılayarak, onu kalp şefkati ile karşılayarak millet ve insanlık için hayır yapıcı bir hale getirebiliriz.” (TMD, s. 204)

Topçu öğrencilerimizin kötü davranışlarını kendimize mâl edersek kısacası yansıtıcı bir şekilde bakabilirsek kendimizi daha iyi görebiliriz diyor. Ona göre bu kötü davranışları engellemenin yolu da gençlere merhamet ve şefkat duygularını tam olarak hazzını yaşayabilecekleri bir şekilde vermekten geçer.

“Kendileri gibi mektep sıralarında bulunan bir genç kıızı aldatmakta hem de kendi için müthiş bir gaddarlık, bir merhametsizlik bulunduğunu talebeye anlatmak kolaydır. Çünkü her gencin aldattıklarıyle yarınki hayatımız iffetsiz kadınlarla dolabilir ve bu iffetsizlerden herbiri onları aldatmış olan gençlerden birisinin çocuklarına ana olurlar.” (TMD, s. 204)

Topçu içinde merhamet olmayan gençlerin okul zamanı yanlış duygulara kapılıp sonra da aldattığı genç kızların gelecekte tekrar kendilerine eş ve çocuklarına anne olabileceğini belirtmektedir.

“Zira imanın yolu şüphedir. Bu imanın yolunu, gençlere telkin ettiğimiz merhamet ve şefkat sistemi içinde çizebiliriz. Zorluk daima kuvvetsizdir. Kalbin emirlerinden daha zorlu kuvvet bulunamaz.” (TMD, s. 205)

Burada kalbimizden hissettiğimiz şefkat ve merhamet karşısında hiçbir zorluğun karşımızda duramayacağından bahsedilmektedir.

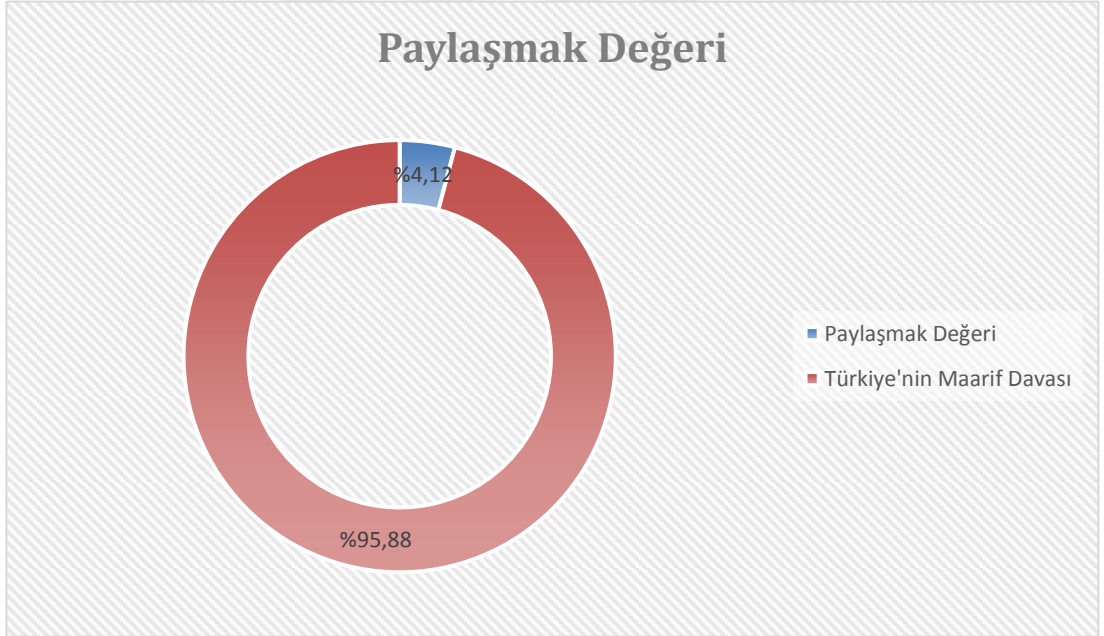
“Muallimin, merhameti içinde tam manasile âdil olması onun genç ruhlara tesir kuvvetinin en büyük sırrıdır.” (TMD, s. 205)

Topçu’ya göre merhamet ve adalet ile yaşamına yön veren eğitmenin gençlere tesiri de merhamet ve adalet duygularının ruhunda ne kadar barınabildiği ile ilişkilidir.

İ. Paylaşmak

Nurettin Topçu’nun TMD isimli eserinde paylaşmak değeri 4 kez geçmektedir. TMD isimli eserde “Paylaşmak Değeri” ne ait yüzdeler verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-10’da verilmiştir.

Şekil 10: Paylaşmak Değeri Yüzdesi

“İslam'ın ilk cihadı olan Bedr'in sevgisiyle harekete geçerek Medine dışında düşmanı karşılamakta ısrar eden ilk İslam gençleri Uhud'da can verirlerken sekiz yüzyıl sonra üzerlerine lav gibi ateş akıtan Bizans'ın surlarına tırmanmak için 'bugün şehitlik sırası bizindir' diye şehitliği paylaşamıyan Fatih askerlerinin gençliği oldular.” (TMD, s.21)

“*Beklenen gençlik*” bölümünde Allah yolunda savaşıp şehit olan gençlerin şehadeti paylaşmayacak kadar iman dolu olmalarından bahseden Topçu, Bedir ve Uhud Savaşı’nda ve çağ kapatıp çağ açan İstanbul’un fethinden örnekler göstererek gençliğin bu şura sahip olması gerektiğini söylemektedir.

“... *Fikir ve dâva onun kapısından içen giremez. Saadet ve ikbal hırslarıyla kararmış gözler, bu olayların ve bu millet meselelerinin hiçbirini görmezler. ‘Bizim devletimiz bize yetmiyor mu?’ dercesine bir şaşkınlıkla onlar dünya nimetlerini paylaşmada devam ederler. Bu sayılan memleket davalarından başka ve onların yanı sıra öğrencilerin nice meseleleri olur ki onları da boşverip geçerler.*” (TMD, s. 167)

Üniversite hakkında söylemlerine devam eden Topçu, yine aynı şekilde üniversiteden bir nevi açgözlülükle bahseder. Milletın sorunlarının ne olduğu ile ilgilenmeyip kendi çıkarlarını paylaşan bir topluluk olarak sözlerine devam eder. Üniversitedeki sistemin öğrencilerin problemleri ile ilgilenmediğinden yakınılmaktadır.

“*Ahlâk terbiyesinde mektebin aile ile elele vererek işini onunla paylaşmasını isteyenler, ailenin bugünkü yapısının farkında olmayanlardır.*” (TMD, s. 202)

“*Okulda ahlâk*” bölümünde ailelerin, çocuklarını terbiyeli ve ahlâklı bireyler olarak yetiştirmelerindeki rollerinin çok önemli olduğundan söz edilmektedir. Diğer taraftan ailede ahlâk yönünden temeli sağlam olmayan bir bireyin belli bir çağdan sonra okul ve aile ile ahlâk paylaşımı yapmasının etkili olmayacağından bahsedilmektedir.

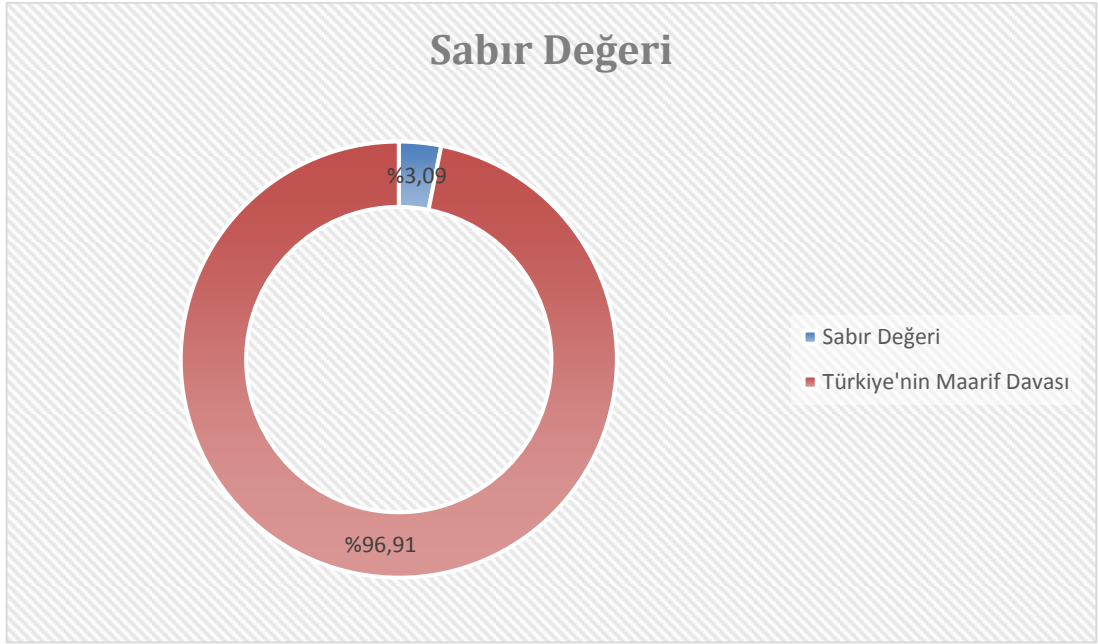
“*Hocalarımız size menfaatler vaadetmediler. Ufuklar aydınlattılar, yollar gösterdiler. Eğer bu yolculukta gayretsiz davranarak derslerimizi ihmal ettinizse suç sizin, acı onlarındır. Sefalet sizin ızdırap onlarındır. Bu acıyı şimdi onlar çekiyor, yarın siz çekeceksiniz. Muvaffakiyetlerinizin ise sevincini siz, onlar ve hepimizi mukaddes vazifeyi veren vatan paylaşacak.*” (TMD, s. 210)

Bu bölümde gençlere seslenen Topçu, herkesin üzerine düşen vazifeyi yapması sonucu bir nevi ayrıma giderek herkesin aldığı sorumluluk kadar vatana vazife görevini yerine getirebileceğinden bahsetmektedir. Okulda alınan eğitim insanın azmi kadar tamam olur. Çabalamayan, tembel bireylerin acısını bireyin kendisi, kederini ve elemi is e öğretmenin çekeceğinden bahsederek sözlerine son vermiştir.

J. Sabır

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde sabır değeri 3 kez geçmektedir. TMD isimli eserde "Sabır Değeri" ne ait yüzdeler bulduğumuz grafik aşağıda Şekil-11'de verilmiştir.

Şekil 11: Sabır Değeri Yüzdesi

"Seyahat mektep, sevgi mektep oluyor: Birincisi ilk çağ hakîmlerinin hepsinin mektebi idi. Sevgi tasavvufun mektebidir. Mağlubiyet ve musibet mektep oluyor: Bu meydana en büyük mektebliler diye Anibal'i ve Sultan Yıldırım Bayezid Han'ı tanıtabiliriz. İhtiras mektep, sabır da mekteptir: Birinciye en güzel örnek, güzel ihtirasların muhteris sanatkârları, ikinciye velîlerdir." (TMD, s. 61)

“Mektep” bölümünde “mektebi nerede arayalım” sorusuna cevap veren Topçu, konuyu iki askeri deha ile örneklendirerek Alp Dağları’ni ordusu ile aşan Hannibal’ı (MÖ 247-183) ve İstanbul’u üç kez kuşatan, Anadolu Hisari’ni inşa ettiren muhteşem deha Yıldırım Bayezid Han’ı (1360-1403) göstererek görmek isteyen mektebin zaferde ve mağlubiyette bile var olduğunu söylemektedir. Hırs duygusu işini aşk ile yapan sanatçılara; sabır duygusu evliyalara birer mekteptir. Almasını bilene her duygu yol gösterici bir mekteptir.

“Ancak, bütün bir çocukluk çağında merhametle sık sık yanmasını denemiş, toplumu sevmeye alışmış çocuğun ilk gençlik terbiyesinde heveslerden kaçıp kendi şahsiyetini aramış, aşkın hürmetkârı ve sabırlı şakirdi olmuş, mesuliyetleri bağına basmağa hazır, hilkatın en güzel ve şayanı hayret eseri insan dediğimiz varlık haline gelmesi, terbiyenin tabii ve zarurî merhalelerinden geçildiğini gösteril ve ancak böyle bir hissî hazırlıkla beraber ve daima onu takip ederek fikrî ve zekâî aşular yapmanın bir değen olabilir.” (TMD, s. 77)

Merhamet duygusundan yoksun büyüyen çocuğun tüm yaşamı boyunca en üstün özelliklere sahip olsa da insan olma özelliğine erişemeyeceğinden bahsetmiştir. Gönüllü olarak sorumluluk almak için yetişen birey ne yaptığının bilincinde yetişmiş bir bireydir ve bu da başta merhamet duygusunun var olmasıyla alâkadardır. Sabrederek ve merhemet duygusu ile sabrını yoğurarak büyüyen bir çocuğun sağlıklı bir birey olacağından bahsetmiştir.

“Eğer çocuklar, büyüklerden daha kurnaz, yaşlılarsa çocuklardan daha ümitsiz bir hayatın kurbanı haline gelmişlerse.... Biz kibirli isek o mesul, biz sabırsız isek yine o mesuldür. Biz, bütün bunlardan habersiz isek, bundan da o mesuldür. Demek ki bize, mesuliyetin ne olduğunu bilen muallim lâzımdır.” (TMD, s. 80)

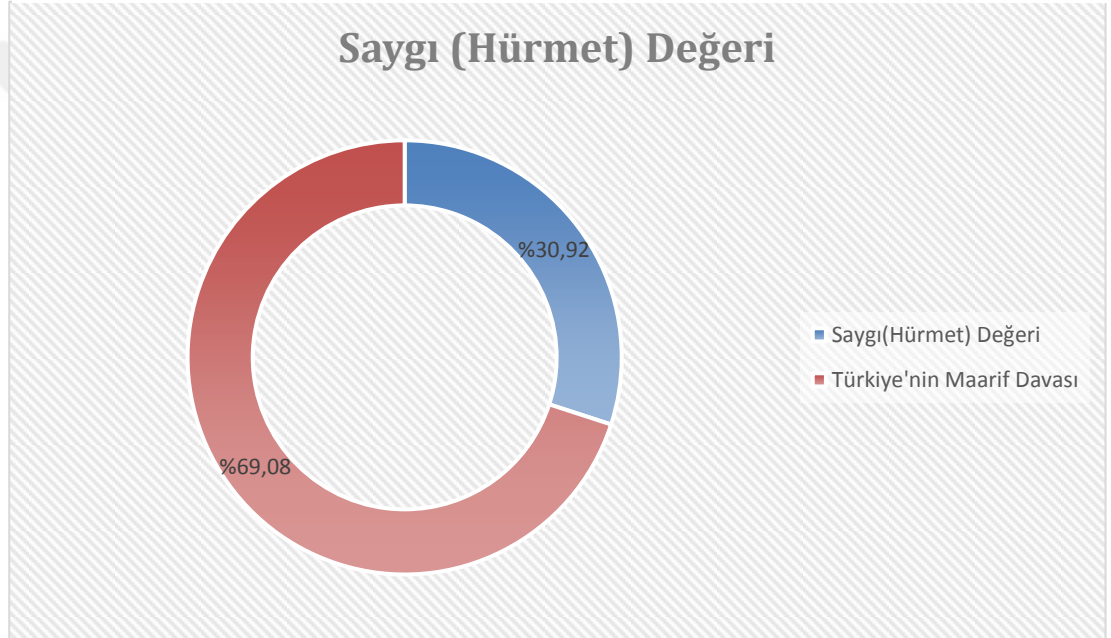
Topçu, “muallimin mesuliyetleri” bölümünde bireyde var olan kötü duygulara öğretmenin müdahale etmemesinin sonuçlarını sebep göstererek onu sorumlu tutmuştur. Çünkü her hastalıkta nasılsa erken teşhis hayat kurtarıyor

ise bu duyguların oluşmadan engellenmesinde de öğretmen etken bir rol üstlenmektedir.

K. Saygı (Hürmet)

Nurettin Topçu'nun TMD isimli eserinde saygı (hürmet) değeri 30 kez geçmektedir. TMD isimli eserde "Saygı (Hürmet) Değeri" ne ait yüzdelik verilerin bulunduğu grafik aşağıda Şekil-12'de verilmiştir.

Şekil 12: Saygı (Hürmet) Değeri Yüzdesi

“Orhan'ı yetiştiren, Fâtih'i cihanda harika bir manevi olgunluğa sahip kılan muallimlerdir. İkinci Murad, mürşidine teslim olmuş bir zâhid, Yavuz yalnız âlimin önünde eğilmesini bilen, ilimde ilahî emri duymuş, muallimin mesuliyetlerine hürmeti bilmiş, kılıcının olduğu kadar ruh dünyasının da bir kahramanı idi. Dünyaya söz geçiren hükümdar, yalnız müftüsüne itaat ediyordu. Âlimin atının ayağından sıçrayan çamurun bile şeref olduğunu kabul ediyordu.” (TMD, s. 73)

Öğretmene olan saygıdan bahsederek padişahlardan birçok örnek veren Topçu, muallimin mesuliyetleri bölümünde saygının önemine ve değerine değinmektedir. Orhan Gazi'den İkinci Murad'a, Fatih Sultan Mehmet Han'dan

Yavuz Sultan Selim'e kadar muallime gösterilen saygının ne derece yüksek olduğundan bahsetmektedir.

“Ancak, bütün bir çocukluk çağında merhametle sık sık yanmasını denemiş, toplumu sevmeye alışmış çocuğun ilk gençlik terbiyesinde heveslerden kaçıp kendi şahsiyetini aramış, aşkın hürmetkârı ve sabırlı şakirdi olmuş, mesuliyetleri bağına basmağa hazır, hilkatın en güzel ve şayanı hayret eseri insan dediğimiz varlık haline gelmesi, terbiyenin tabii ve zarurî merhalelerinden geçildiğini gösterir ve ancak böyle bir hissî hazırlıkla beraber ve daima onu takip ederek fikrî ve zekâî aşular yapmanın bir değeri olabilir.” (TMD, s. 77)

Merhamet duygusundan yoksun büyüyen çocuğun tüm yaşamı boyunca en üstün özelliklere sahip olsa da insan olma özelliğine erişemeyeceğinden bahsetmiştir. Gönüllü olarak sorumluluk almak için yetişen birey ne yaptığının bilincinde yetişmiş bir bireydir ve bu da başta merhamet duygusunun var olmasıyla alâkadardır. Sabrederek ve merhemet duygusu ile sabrını yoğurarak büyüyen bir çocuğun sağlıklı bir birey olacağından bahsetmiştir.

“Mektep çağındaki çocuklara iktidarda bulunan partinin nakarath kasidelelerinin ezberletilmesi, netice olarak kitaplara ilme itimadı azaltmıştı. Aynı zamanda muallime karşı duyulan hürmet de sarsıldı. En fecisi, bir zümrenin siyasî ihtirasları hesabına beyinlere indirilen propaganda yumruğuna, millî duyguları kuvvetlendirme adının verilmesidir.” (TMD, s. 101-102)

“Maarif davamız” bölümünde eğitime siyaset karıştırılınca öğretmene ve okula duyulan saygının da aynı oranda azaldığı ifade edilmektedir. Topçu, burada siyasi hırsların milli duygu adını almasından yakınmaktadır.

“Yirmi yıla yakın mazisi olan okul-aile birliklerinin gelişmesini iki devre ayırmak kabildir. İlk devre, mektebin ve muallimlerin tenkidi devresidir. Hiçbir fikrî değer taşımayan bu kontrol, mesleğin şerefine hürmetsizlikler doğurdu. Mektep içinde açılan mektepten şikâyet kapısı, mektep denilen müesseseye

karşı yalnız ailelerin değil, çocukların da hürmetsizliğini çekti. İkinci devrede okul-aile birlikleri kendilerinden birer yardım cemiyeti haline geldiler; öğrenci yardımlaşma dernekleriyle birleşerek talebeden para toplayan kurumlar oldular.” (TMD, s. 103)

Okul-aile birliğinin öğretmenler üzerinde baskı oluşturarak bir nevi dilek ve şikâyet kutusuna döndüğünden ve maddî gelir kapısı olarak görüldüğünden yakınılmıştır. Okula ve öğretmene duyulan saygı hem çocukların hem ailelerin gözünde okul-aile birliği tarafından düşürülmüştür. Öğrencilerden ve derneklerden para toplanarak maddi gelir sağlamak amacına bürünmüşlerdir.

“Mektep içinde idare ve muallimlerle işbölümü yaparak çalışma, talebenin, muallimlere ve mektep idaresine karşı hürmetini azalttı.” (TMD, s. 105)

Topçu’ya göre okulda her işin bir görev tanımı olduğu bilindiği hâlde bunu kendince ayırım yaparak öğretmenleri farklı yöneticileri farklı vazifelerle görevlendirmek, öğrencinin gözünde okula ve öğretmenlere olan saygıyı azaltmıştır.

“Son tenkidi, mektebin binasına karşı yapacağız. Medresenin, içinde okunan kitapların kalın cildini andıran tipik bir yapı tarzı vardır. Bu üslup, aynı zamanda kendi içine kapanan okuma adamının beli bükük oturuşunu da canlandırmaktaydı. Her nerede bu yapı tarzını görsek, oranın medrese olduğunu, orada kitap ve talebe bulunduğunu anlar ve sesimizi hürmetle alçaltırdık. Mektep devrinde, okuyanların yeri belli olmadı. Talebe kütlesinin barındığı her yere mektep denildi.” (TMD, s. 110)

Eleştirel bir şekilde okul bina yapılarından bahseden Topçu, kendi öğrencilik zamanında var olan bu tarzın artık olmayışından yakınmaktadır. Bazı yapılar vardır ve görüldüğünde yakınından bile geçerken saygı gösterilir. İşte bunlar artık yoktur ve okul da içinde öğrenci olan her yer diye tanımlanmaktadır.

“Talebenin davranışları öyle olmalıdır ki, mabette olduğu gibi esnafla temasında da büyük ruhî varlığını hissettirmiş ve her yerde kendisine ve mesleğine karşı hürmet uyandırsın. Talebe, halkın girdiği her yere girmez, halk gibi konuşmaz, avare insanlar gibi yürümez.” (TMD, s. 114)

Millî mektebi dört duvar olarak tanımlayan Topçu, ilk duvarın ders, ikinci duvarın talebe, üçüncü duvarın muallim, dördüncü duvarın ise mektep üzerine kurulu olduğunu belirtmektedir. Burada talebe kısmına değinen Topçu, onun nasıl davranması gerektiğine dair birtakım önerilerde bulunmaktadır. Öncelikle bulunduğu her ortamda işine saygı duyulmasını göstermesi gerekir ve kişilerle ilişkilerinde her daim belli bir sınırı koruyarak bunu her hâliyle yansıtması gerekir.

“Şahsiyetin üçüncü unsuru, İçtimaî unsurdur. Her birimiz baba- evlât, amir-memur, patron-işçi veya usta-çırak durumundayız. Bulduğumuz durumda dışardan bize çevrilen görüşlerin hakemliğini kabul ediyoruz. Ya hürmet veya istihfaf görüyoruz. Şerefsiz veya şerefli bir insanız. İşte varlığımızın bu tarafı, şahsiyetimizin içtimaî unsurunu meydana getirmektedir.” (TMD, s. 123)

Ahlâk eğitimi konusunda kişilik unsurlarına değinen Topçu, bu unsurları şöyle sıralamıştır: Maddî unsur, ruhî unsur ve içtimai unsur. Burada içtimai unsurdan bahsederken sosyal hayatta çevremizin bizi hangi vasıflarda gördüğünden bahsetmektedir. İnsanın toplumda bulunduğu konum itibari ile saygı görmesini veya küçümsenmesini belirtmiştir. Bu sosyal konuma göre başkalarının bizi gördüğü şekilde kişiliğimizin sahip olduğu ve bizi biz yapan sosyal unsurların oluştuğu belirtilmektedir.

“Ruhî şahsiyetin, insanın insan olan yapısını, Jan J. Ruso'nun deyimi ile kalbine uygun olarak işlenmesine ahlâk eğitimi diyoruz. Ahlâk eğitiminin başında hürmet duygusu gelmektedir. Çocuğa ilk sunulacak olan hürmet duygusudur. Hürmet, alelâde alçalma ve kendini inkâr veya eksiltme değildir.” (TMD, s. 124)

Ahlâk eğitiminin temelinde saygının olduğunu belirten Topçu, kişilik unsurlarına değinirken ruhî unsurdan niyetler, duygular, istek ve ülkülerle oluşturulan iç varlığımız olarak bahsetmektedir. Burada görüşlerini Fransız yazar Jean-Jacques Rousseau'nun sözü ile desteklemektedir. Ahlâk eğitimi verilirken çocuğun kalbine atılacak ilk tohumun saygı olduğunu belirtmektedir.

“Hürmet halinde insan, hürmet konusu olan varlığın huzurunda küçülmek istedikçe kendini yükselmiş, yükselmiş ve bizzat kendisinin üstüne yükselmiş hisseder. Küçülmek istedikçe yükseltilir. Terbiyede ilk işimiz çocuğa, hürmet denemesi yaptırmak olmalıdır. Önce tarihin ve ecdadın ruhlarından olaylara akseden büyüklükler anlatılmalı, ibadet böylece onlara öğretilmelidir. Zira hürmet, ibadetin temelidir, ruhudur. Hüremetsiz ve ibadetsiz insan birbirine saldırır, hüremetsiz gençlik mitinglerde yumruk yarışması yapar. Her sokak köşesinde dalaşan, birbirini tekmeleyen çocuklar uzvî yaşayışlarına terk edilmiş, ihmal edilmiş çocuklardır. Bunlardan yarın zalimler ve katiller çıkacaktır. Sokak, yarınki hayat bahçemizin fidanlığıdır.” (TMD, s. 125)

Saygıyı ibadet haline benzeterек yücelten Topçu, çocuğa terbiye verirken ilk olarak saygı duygusunu aşılammamız gerektiğine ve bunun denemesini yaptırarak çocuğun da aldığı o hazzı gözlerinde görmemiz gerektiğini söylemektedir. Saygı ibadetin temeli ve özüdür. Saygıdan ve ibadetten yoksun insanlar birbirlerine saldırmayı kendilerinde hak görürler. Kendisine saygısı olmayan insanın kimseye saygısı olmaz. Yarının neslini görmek istersek sokağa bakmalıyız. Çünkü sokak, yetişecek neslin örneklemidir ve ihmal edilmiş çocukların gelecekte toplumsal düzene karşı ne şekilde tepki vereceğini buradan görebiliriz.

“Hürmeti, insanlara, fikirlere, hislere, hayata hatta eşyaya ve bütün kâinata hürmeti öğrenen çocuğun kalbi ister istemez ve kendiliğinden hemcinsi hakkında merhamet duygusuna açılacaktır. Hürmet ettiği varlığın sefâletine razı olamayan gönlü kurtarıcı bir irâde ile dolduğu anda, merhametin İlâhî eseri meydana çıkacaktır. Başkalarına yardım etmek isteği, ancak kendinde biriken ve merhamet denen yaratıcı ızdırıp sayesinde hareket haline gelir.

Bundan hizmet irâdesi doğar. Hizmet sevgisi, insanın kendinden taşarak âleme yayılması gibi bir şeydir. Hizmet ve fedakârlık duyguları taşımayan insan, önceki hürmet ve merhamet basamaklarından geçmemiş demektir. O, kısır ve hoyrat varlıktır. Bir uzviyetin üstüne giydirilmiş elbiseden fazla bir şey değildir.” (TMD, s. 125)

Saygının önemini aktarırken özellikle merhamet duygusunu üzerinde çokça duran Topçu, saygı ve merhameti birbiriyle özdeşleştirmiştir. Bu duygulardan habersiz yetişen bireylerden “*kısır ve hoyrat varlıklar*” olarak bahsetmiştir. Başka insanlara yardım etmek isteği, içinde biriktirdiği merhamet duygusu ile harekete geçmiştir. Saygıyı ve merhameti kişilik hâline getiremeyen kişiyi ise insan olmaktan uzak bir organizma gibi bahsetmiştir.

“Bugünün cemiyeti maalefes bütün menfî telkinleri ile, gazetesinin menfaatçi samimiyetsizliği ile, radyonun duygusuzluğu, sokaktaki şorförün insafsızlığı ile hatta ağabeylerinin kendilerine çok kere kötü örnek olan hürmetsiz hareketleriyle, seçim nutuklarının saldırcılığı, spor meydanlarının bazan arenaları düşündüren vahşet sahneleri ile, çocuğun ruh yapısını harap etmektedir.” (TMD, s. 126)

Bugün içinde bulunan sosyal yaşam çocuğu çevresinden gördüğü kötü davranışlara itmektedir. Etrafında sürekli etkileşim hâlinde bulunduğu toplumsal yapıdan hareketle saygısız davranışlar sergileyen bireyleri gördükçe çocuğun da ahlâkî yapısı çökmekte ve saygıdan yoksun bir şekilde yetişmektedir.

“Hürmetsizlik hayat mücadelesi sayılırken çocuk hürmeti nasıl anlasın? Küçüğün büyüğe olduğu kadar büyüğün de küçüğe karşı sevgi ile yüklü hürmet vazifesi olduğunu çocuk, hangi hayat denemesinden çıkarısın?” (TMD, s. 127)

Büyüklerin bilinçsizce davranışlarına sitem eden Topçu, tohum halinde bir bireyin çevresinden gördüğü saygısızlığı benliğine yerleştirmesinden yakınmaktadır. Çünkü çocuk için önceden deneyimleyeceği bir ders yoktur ve saygıyı da ancak içinde bulunduğu çevreden örnek alarak büyümektedir.

“Fatih’in, tarihte devir açacak fethi yaparken Hacı Bayram’ın müridi olan şeyhi Ak Şemseddin’e danışması ve istiharenin müjdesiyle bu büyük harekete girişmesi, eşi tarihte görülmüş bir iman hareketi midir? Yavuz Selim’in sırf vatan sevdasıyla henüz kanlanan kılıcı elinde kurumadan, İbni Kemal’in atının ayağından kendi üzerine sıçrayan çamuru şeref bilerek, hürmetle onu çıkarıp da kaftancı başıya verirken; ‘Bunu tabutuma örtünüz. Zira ulemanın atının ayağından sıçrayan çamur dahi bizim için şereftir’ deyişi cihan tarihinde görülmemiş ve belki de görülmeyecek bir ilim ve ahlâk harikası sayılmaz mı?” (TMD, s. 156)

Okulda var olan din ve ahlâk eğitiminin her seferinde üzerinde çokca duran Topçu burada da aynı konunun önemine vurgu yapmıştır. Örneklerini tarihimizden göstererek âlime ve öğretmene verilen değerın büyüklüğü belirtilmektedir. Yavuz Sultan Selim’in saygısındaki inceliği bir padişah olarak çok güzel aksettirmesinden bahsedilmektedir.

“Efes’i ziyaretten önce gençlerimize Yavuz Selim’in türbesini ziyaret ettirip de beşyüz yıllık ilim aşkıyla hürmeti tanıtan dinin sevdasını anlatmak kimsenin aklına gelmiyor. Nerede böyle Allah’a yönelen ahlâk müzesi vardır?” (TMD, s. 157)

Herşeyden önce toplum olarak imanımızı kuvvetlendirmemiz gerekir ve bunu da ancak kendi tarihimizde var olan bu işin örneğini çokca göstermiş tarihi şahsiyetlerimizden vermeliyiz. Böylelikle saygının geleceğe aktarımını en iyi şekilde yapabiliriz.

“Evvelâ devlet kasalarından eller çekilsin. Menfaatlar bir bataкта boğulsun. Çeşitli yollardan halka para toplama yarışlarına son verilsin. O zaman birbirlerinin vatanseverliğine inananlar, inanmadıkları taraflardan yürüyerek aralarında uçurum açacak yerde, inandıkları ve anlaşlıkları yollardan giderek birleşsinler. Bütün prensiplere karşılıklı hürmet edilsin. Kalpler ve hüsnüniyetler birleşsin; derdimiz ve dâvamız bir olsun.” (TMD, s. 175)

“*Milli eğitim ve muhtar üniversite*” bölümünde üniversitede yaşanan olumsuzluklardan yakınan Topçu, toplum olarak gelişmemiz için tüm menfaatlerin bir kenara bırakılarak vatani için gayret gösterenlerin bir yolda birleşerek karşılıklı saygı içerisinde yol alması ile olmasını belirtmiştir.

“*Gayesi kalbi kibir, kin, haset, fitne, yalan, riya, dedikodu ve çeşitli bayağı hırslardan temizliyerek ona hayır, Hakk’a ve Hakk’ın kullarına hizmet ihtisarı, menfaatlardan arınma, merhamet ve adalet sevgisi, derece derece aşk halinde varlıklara hürmet duygulan doldurmak olan bu terbiyenin eserleriyle Peygamber ve ashab devrinin ve müslüman Anadolu tarihinin sayısız olaylar halinde âbideleri dopdoludur.*” (TMD, s. 177)

Saygı denilince İslam kültürüne de ev sahipliği yapmış Anadolu’dan bahseden yazar bu bölümde merhamet ve adaletin, saygı ile doldurulması gerektiğinden bahsetmektedir. Anadolu tarihinin Peygamber ve ashabların devrine şahitlik etmiş birçok olayı olduğu örneği verirken aynı zamanda bunu saygı duygusunu besleyerek yapmamız gerektiğini vurgulamaktadır.

“*Türk milleti, çiğnemenen mukaddesatını kurtaracak olan İstiklâl Savaşı’m yaptıktan sonra, 1928 yılı baharında o zamanki diktatör parti tarafından İstanbul’a, Cevdet Kerim İncedayı isminde bir emekli binbaşı gönderildi. Bu adam, üniversiteye geldi ve orada derslerinden zorla alınıp getirtilen liselerin son sınıf öğrencileriyle bu üniversitenin profesörlerinin hürmetkâr huzurunda, büyük milletimizin maziye bağlı mukaddesatını tezyif, tahkir, tezlil etti.*” (TMD, s. 190)

“*Ahlâk terbiyesi*” bölümünde Türk milletinin aşağılayıcı bir tavırla hor görülmesine, onurunun kırılmasına ve küçümsenmesine neden olan ahlâk terbiyesinden yoksun insanların Türkiye’nin zor zamanında bunu fırsata çevirip bizi küçük düşürmeye çalıştıkları bir olaydan bahsedilmektedir. Ülkesine emek veren profesörlerin ve lise öğrencilerinin zor kullanılarak tarihimizin kutsallığını aşağılamak için bir araya toplanması olayından ders almamız gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

IV. BÖLÜM

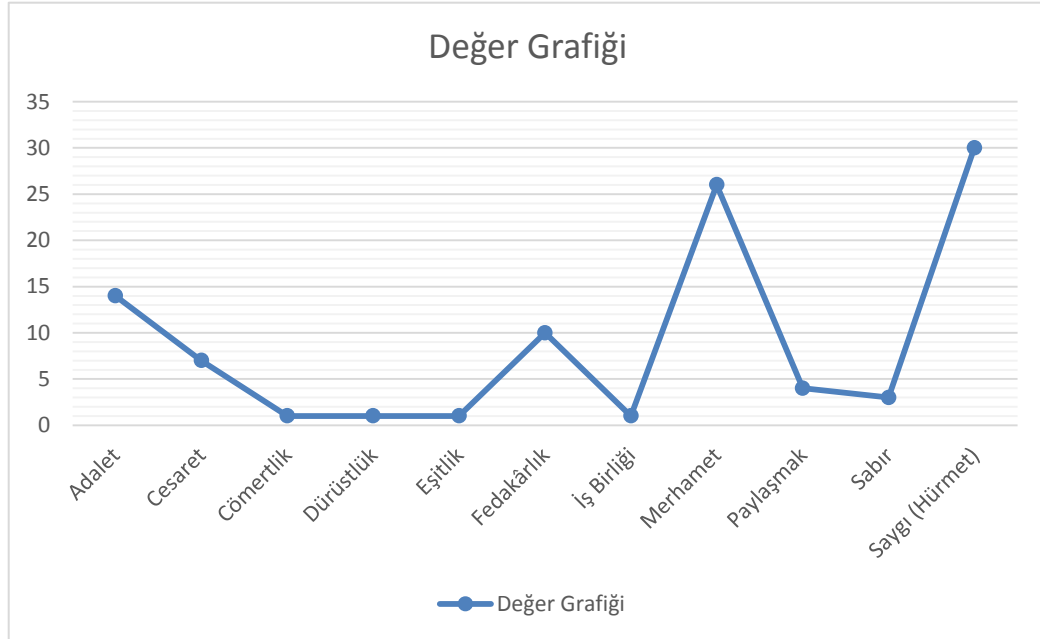
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma Türk eğitim sisteminde her yönden donanımlı bireyler yetiştirmek amacı ile yola çıktığı değerler eğitimi programına katkı sağlamak için yapılmıştır.

Öncelikli olarak son yıllarda değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda konuyla ilgili birçok çalışmanın var olduğu görülmüştür. Bu sebeple toplumsal değerler ile evrensel değerleri sentezleyerek sağlıklı bireylerin yetişmesinde etkili olan kişilikleri ve düşünce yapılarını gün yüzüne çıkarmak amaçlanmıştır. Çünkü toplumlar tarihleri kadar vardır ve tarihinden ders almayanlar yok olmaya mahkûmdur.

Araştırmacılara inceleme fırsatı vermek ve kolaylık sağlamak için tespit edilen değerler grafik olarak da verilmiştir.

Şekil-13: Toplam Değer Sayıları

Şekil-13'te Nurettin Topçu'un "Türkiye'nin Maarif Davası" adlı eserinde değerler eğitimi bakımından incelendiği bu çalışmada incelenen eserde toplam 98 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Toplam 98 değer tespit edildiği "Türkiye'nin Maarif Davası" adlı eserde değerlerin sırasıyla: saygı (hürmet) değeri: 30, merhamet değeri: 26, adalet değeri: 14 fedakârlık değeri: 10, cesaret değeri: 7, paylaşmak değeri: 3, sabır değeri: 3, cömertlik değeri: 1, dürüstlük değeri: 1, eşitlik değeri: 1, iş birliği değeri: 1'dir. . En fazla saygı (hürmet) değerine (30) en az cömertlik, dürüstlük, eşitlik, iş birliği (1) değerlerine yer verildiği görülmüştür.

Kelime analizi programı ile hangi değer kelimesinin kaç kez geçtiği ve eserde bulunma durumu tespit edilmiştir. Bulunan değerler ile aynı değerlerin isimlerinin eserde var olma durumunun yakınlık gösterdiği görülmektedir. Aşağıda Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo-6: Kelime İşlem Frekansları

<i>No</i>	<i>Değerler</i>	<i>Frekans (Kaç kez geçtiği)</i>	<i>Frekans (Bulunan değer)</i>
1	Adalet	19	14
2	Cesaret	7	7
3	Cömertlik	1	1
4	Dürüstlük	1	1
5	Eşitlik	3	1
6	Fedakârlık	12	10
7	İş Birliği	1	1
8	Merhamet	29	26
9	Paylaşmak	5	4
10	Sabır	5	3
11	Saygı (Hürmet)	32	30

*Kelime işlem programında hangi kelimenin kaç kez geçtiğine bakılırken sadece sözcüğün baş harfinin büyük ve küçük olarak araması yapılmıştır. Bunun dışında hiçbir kelimenin kök kısmına bakılmamıştır ve değerlerde geçen kelimeler işleme konulmuş olup kelime bulma programı tarafından kaç kez geçtiği gösterilmiştir.

Hazırlanan bu çalışmada, Nurettin Topçu'nun "Türkiye'nin Maarif Davası" isimli eserinde ilkokula yönelik değerler eğitimi ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. "*Türkiye'nin Maarif Davası*", Topçu'nun 1939-1973 yılları arasında kaleme aldığı eğitime dair yirmi adet yazıdan oluşmuştur. İlk baskısı 1960 yılında yapılan daha sonra eklemelerle genişletilen eserde saygı ve merhamet değerine yoğunlaşmıştır.
2. İncelenen eserde MEB öğretim programlarında tüm derslere ara disiplin olarak yerleştirilen (yayılan) ve üzerinde en çok durulan on bir değere ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.
3. "*Türkiye'nin Maarif Davası*" isimli eserdeki değerler incelenirken özellikle bireyin ahlâklı olmasının gerekliliği vurgulanmıştır.
4. Nurettin Topçu'nun "*Türkiye'nin Maarif Davası*" isimli eserinde manevî değerlerin gerektirdiği gibi bir yaşam düzeni öğütlenerek toplumsal huzurun bu şekilde sürdürülebileceğinin önemi üzerinde durulmuştur.
5. Nurettin Topçu iyi yetişmiş bir bireyin en çok ahlâki yönü üzerinde durmuştur. Bununla beraber saygı, merhamet ve adalet duygularının herhangi birinden yoksun olanın ahlâktan da yoksun olacağını belirtmiştir.
6. Değerler incelenirken özellikle gençlere söylev tarzında nasihatler ile yol gösterici olmaya çalışıldığı görülmüştür.
7. Eser üzerine yapılan çalışmada; en fazla saygı (hürmet), merhamet, adalet ve fedakârlık değerleri tespit edilmiştir. En az cömertlik, dürüstlük, eşitlik, iş birliği değerleri tespit edilmiştir.
8. Topçu, eserinde özellikle eğitim sistemine ve öğretmenlere yol gösterici bir tutumla yaklaşarak yapılan yanlışları göstermeye çalışmış ve eğitimcinin görevini; ibadet edercesine vatanına vazifesini yerine getirmek olarak tanımlamıştır.

9. Yapılan çalışma sonucunda Nurettin Topçu'nun "*Türkiye'nin Maarif Davası*" isimli eserinde değerlerin yoğun bir şekilde var olduğu saptanmıştır. Bu değerlerin eserde var olma durumu dikkate alınarak Türk eğitim sistemine ve gelecek nesillere yol gösterici bir kaynak olduğu söylenebilir.

B. Öneriler

Değerler eğitimi konusunda belirli kesin bir ölçüt olmadığı için ortak değerler çıkarılarak belli bir liste oluşturulabilir. MEB öğretim programlarına bakıldığında çıkarılan değerlerde kesin bir ayırım yoktur. Bu ayırımın olmaması hem yapılan çalışmalarda hem de ülkede uygulanan değer kavramlarının bir bütün hâlinde işlenmesinde sorunlar çıkarmaktadır.

“Kırk yıl öğretmenlik yaptım, mabede nasıl girdiysem sınıfa da öyle girdim.” sözü ile öğretmenlik mesleğini değer edinen Nurettin Topçu’nun eserleri değerler eğitimi konusunda rehber edinilebilir.

Nurettin Topçu’nun “*Türkiye’nin Maarif Davası*” isimli eseri değerler eğitimi programı kapsamında kullanılarak saygılı, merhametli ve adaletli bireylerin yetiştirilmesinde yol gösterici bir kaynak olarak kullanılma yeterliliğine sahip olduğu söylenebilir.

Özellikle eserin “*Ahlâk Terbiyesi*” ve “*Kıymetli Gençler*” bölümü orta öğretim ve liselerde öğrencilere okutularak bireylerde belli bir değer çizgisi oluşturulabilir.

Eserin yazıldığı dönem dikkate alınarak günümüzde hâla güncelliğini koruduğu söylenebilir. Eserin dilini öğrencilerin anlayabileceği bir şekilde onlara sunabilirsek değer eğitimini aktarmada olumlu bir ilerleme kaydedileceği düşünülmektedir.

V. BÖLÜM

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLU, H.D. (2018). “*Bahaeddin Özkişi'nin Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- AKBAŞ, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Tayyip Duman), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- AYDIN, M. (2011). “Değerler, İşlevleri ve Ahlak”, *Eğitime Bakış Dergisi* s. 39.
- AYDIN, M.Z., ve GÜRLER, Ş.A., (2012) *Okulda Değerler Eğitimi*, Ankara.
- BİÇER, S. (2013). “*Değerler Eğitimi Açısından Mehmet Akif Ersoy'a Ait “Safahat” Adlı Eserin İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BOLAT, Y. (2016). “Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimi Anlamak”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 29, Ağustos, s. 322-335.
- ÇAĞLAYAN, A. (2013). *Ahlak Pusulası: Ahlak ve Değerler Eğitimi*, 2.bs., İstanbul, s. 94-95.
- EKİZ, D. (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş*, Ankara, s. 25-73.
- EMER, A.M. (2014). “*Safahat'ta Değerler Eğitimi Unsurları*”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EMİRİ, E. (2014). “*Gülsüm Cengiz'in Eserlerine Değerler Eğitimi Açısından Bir Yaklaşım*”, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERDEM, A.R.(2003) “Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler.”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, (4), s. 56.

- FICHTER, J. (2001). *Sosyoloji Nedir*, (çev. Nilgün Çelebi), Ankara, s. 148-149.
- FROLOV, I. (1991). *Felsefe Sözlüğü*, (çev. Aziz Çalışlar), İstanbul, s. 98-99.
- GÜMÜŞ, S. (2017). “*Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanlarının Analizi*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÜNDOĞAN, A.O. (2015). *Erzurum’un Yüzleri Nurettin Topçu*, Erzurum, s. 6-7.
- GÜNGÖR, E. (2000) *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, 3.bs., İstanbul, s. 27.
- HÂCİB, Y.H. (1959). *Kutadgu Bilig*, (çev. Reşid Rahmeti Arat), Ankara, s.73-253.
- HÖKELEKLİ, H. (2013). *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsani Değerler*, İstanbul, s. 12.
- IŞIK, E. (2019). *Nurettin Topçu Çağdaş Bir Dervişin Dünyası*, 3. Bs., İstanbul, s. 62-63.
- KARA, İ. (2017). *Nurettin Topçu Hayatı ve Bibliyografyası*, 2.bs., İstanbul, s. 22-29.
- KARA, İ. (2009). *Nurettin Topçu*, 1.bs., Ankara, s. 130-164.
- KARASU, H. (2018). “*İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KUMBASAR, E. (2011). *Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bilal Kırımlı), Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
- OKUTAN, S. (2015). “*Kâbusname’nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZENSEL, E. (2003). “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, (3), İstanbul, s. 228.
- PAŞA, A.V. (2000). *Lehce-i Osmânî*, Toparlı Recep (haz.), (112), Ankara.

- SENEK, S. (2018). “*Aytül Akal’ın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SIRAKAYA, C. (2018). “*Muzaffer İzgü’nün 1970-80 Yılları Arasından Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TEKİNALP, B.E. (2016). “Adleryan Kuramın Pozitif Psikoloji Bağlamında Değerlendirilmesi”, *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), s. 34-49.
- TOPCU, F. (2016). “*Saltuknâme’nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- TÜMEN, T. (2018). “*Naki Tezel’in Masalları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ULU, H. (2018). “*Arif Nihat Asya’nın “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” ile “Duâlar ve Âminler” Adlı Şiir Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin Ayaz), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ULUSOY, K. (2007) *Lise Tarih Programında Yer Alan Geleneksel Ve Demokratik Değerlere Yönelik Öğrenci Tutumlarının Ve Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Refik Turan), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- UYGUN, S. “Değerler Eğitimi Program Tasarılarının Değerlendirilmesi (Antalya Örneği)”, *Mediterranean Journal of Humanities*, III/2, 2013, s. 264.
- YAZICI, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, s. 502-505.
- YILDIRIM, M. (2017). “*Pakize Özcan’ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- YILDIRIM, A. ve ŐİMŐEK, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, s. 141-189.
- YILMAZ, A. (2018). “*Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanları*”, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniveritesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YİĞİTTİR, S. (2010). “İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 8, No. 19, Haziran, s.210.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://sozluk.gov.tr/> (08.07.2019)

<http://www.basarmevzuat.com/dergi/dosya/insanhaklarievrenselbeyanamesi.htm>

http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165619_17_sura.pdf

http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/35/27/719973/dosyalar/2015_02/02041116_19.millieitumuraskarlar.pdf

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregiti.pdf

http://www.istmem.com/upload/cms/degerler_kavram_listesi.pdf

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5da62c8d6087f1.71712405 (15.10.19)

<http://omer-demir.net/sosyal-bilimler-sozlugu/>

VI. BÖLÜM

EKLER

DEĞERLER EĞİTİMİ YÖNERGESİ BİRİNCİ BÖLÜM

(Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar)

Amaç

Madde 1

a. Öğrencilere, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan hakları, çocuk hakları ve uluslar arası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma, başkalarının haklarına saygı duyma, görevini yapma ve sorumluluk yüklenebilen birey olma bilincini kazandırmak,

b. Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,

c. Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,

d. Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,

e. Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak beden ve ruh sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için bilimsel süreçlere ve ahlakî değerlere uygun olarak karar verme alışkanlığını kazandırmak,

f. Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, plânlı çalışma alışkanlığına ve eleştirel bakış açısına sahip, estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olmalarını sağlamak,

g. Öğrencilerin kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilecek yapıda bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak,

h. Öğrencilerin kişisel, toplumsal tüm kaynakları ve zamanlarını etkin, yerinde ve verimli kullanmalarını sağlamak,

ı. Öğrencilere temel insanî değer ve erdemleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak,

i. Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,

j. Öğrencilere Türk dilini sevdirecek, dilimizdeki yozlaşmaların önüne geçilmesini sağlamak,

k. Her öğrencinin biricik ve tek olmasını, bu tek ve biriciklerin çoklar olabilmesini ve okullarımızı çoklar içinde özel olmayı sağlayan bir yaşam merkezi durumuna getirmeyi sağlamak,

EK 1

l. Öğrencilerimizin milli, manevî ve evrensel değerleri hayata geçirmelerini sağlayarak toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye katkı sağlamak,

m. Değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasındaki önemli görevi yerine getirerek artan ve değişen risk ve tehditlerden bireysel ve toplumsal korunmayı sağlamak.

Kapsam

Madde 2- Bu yönerge Aydın İlindeki tüm resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okul/ kurumlardaki öğrencilere olumlu tutum ve davranış kazandırma amacıyla yapılan çalışmalarda Millî Eğitim Müdürlüğü, Strateji Geliştirme Şubesi, ARGE birimi, Okul Müdürlükleri ve öğretmenlerin yapacağı işlerle ilgili usul, esas ve çalışmalarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu yönetmelik, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 5.maddesi, Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 5.maddesinin c bendi, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 229 sayılı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği hükümleri, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 5.maddesinin b,c bentleri, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Stratejik Planı, 18.Millî Eğitim Şurası Çalıştay Raporu ve 2010/53 Sayılı (İlk Ders Konulu) Genelgeye dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4-

a.Millî Eğitim Müdürü: Aydın İl Millî Eğitim Müdürünü

b.Millî Eğitim Şube Müdürü: Strateji Geliştirme Şube Müdürünü

c.ARGE Birimi: ARGE Birimi ekip üyelerini

d.Okul Müdürü: İlimizdeki tüm resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim okul/kurum müdürlerini

e. Öğretmenler: İlimizdeki tüm resmî ve özel okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim okul/kurumların öğretmenlerini tanımlar.

g Değerler Eğitimi İl Yürütme Komisyonu: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şube Müdürü, ARGE birimi üyelerini,

h. Değerler Eğitimi Okul/Kurum Yürütme Kurulu: Okul müdürü veya sorumlu müdür yardımcısı başkanlığında, rehber öğretmenler, her sınıf seviyesinden bir sınıf rehber öğretmeni, okul aile birliğinden bir kişi, okul öğrenci temsilcisinden oluşan komisyonu tanımlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Uygulama İlke ve Esasları

Madde 5

1. Değer Kazandırma Uygulama İlkeleri ve Etkinlikleri belirlenirken 2010/53 sayılı İlk Ders Genelgesi ve bu genelgede belirtilen faaliyet örneklerine öncelik verilecektir.
2. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde görevli öğretmenlerimiz, rehber öğretmenler ile eğitim yöneticilerimizin rehberliği ve desteğiyle ders içi ve ders dışında, Ek' te yer alan örnek etkinliklerden de yararlanarak değerler eğitimine yönelik faaliyetler gerçekleştireceklerdir
3. Değerler Eğitimi konusunda basın yoluyla kamuya bilgi verilir.
4. 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi, ilgi, yetenek ve öğrenim seviyeleri etkinliklerde dikkate alınacaktır.
5. Okullarda oluşturulan Değerler Eğitimi Okul/Kurum Yürütme Kurulu uygulamada yönetim ve organizasyon görevini üstlenecektir.
6. Uygulamada diğer bütün öğretmenler eşit derecede sorumluluk sahibi olacaktır.
7. Değerler Eğitimi konusunda öncelikle ilimizdeki tüm resmî ve özel okul/ kurumlardaki okul müdürü ve rehber öğretmenler bilgilendirme seminerine alınacaktır. Daha sonra rehber öğretmenler kendi okullarında bütün öğretmenleri bilgilendirecektir. (Bağımsız anaokullarından rehber öğretmen olmadığı için herhangi bir öğretmen)
8. Dönemde iki olmak üzere eğitim-öğretim yılında toplam dört değer, çeşitli etkinliklerle öğrencilere ve ailelere verilerek bunların davranış hâline getirilmesi, devam eden aylarda da önceki değerlerin pekişmesi için tekrarlar yapılması sağlanacaktır.
9. Belirlenen değer konusunda öncelikle veliler mektup, seminer veya toplantılarla bilgilendirilecektir.
10. Ele alınan değer okul/kurum web sitelerinde, çeşitli kitle iletişim araçlarında uygulama örnekleri ve fotoğraflarla yayınlanacak, kamuoyunun desteği sağlanacaktır.
11. Değerler konusunda ARGE birimi tarafından hazırlanan ön test ve son testler okullarda belirlenen örneklem gruplar üzerinde uygulanacak ve sonuçlar değerlendirilecektir. Değerlendirme döneminde iki kez yapılacaktır. Örneklem grup, mevcudu 500 ve üzerinde olan okullar için %10, mevcudu 500 ve altında olan okullar için %20 olarak belirlenecektir.)
12. Değerler konusunda olumlu gelişmeler gösteren, yaşıtlarına örnek olan öğrenci veya sınıflar okul yönetimi tarafından sosyal ödülle (alkış, teşekkür, övgü vb.)

ödüllendirilecek, yıl içindeki görevlerde (23 Nisan'da temsili olarak göreve gelme gibi) bu öğrencilere öncelik verilecektir.

13. 2003 yılından itibaren geliştirilen öğretim programlarına yansıtılan kültürel ve evrensel değerlerimiz sınıf veya branş öğretmenleri tarafından ders konuları anlatılırken geçirilmeyecek, üzerinde titizlikle durulacak, değerler eğitimi ile ilişkilendirilecektir.
14. İşlenecek değerler aşağıdaki gibidir. Değerlerin hangi tarihte ve ne tür etkinliklerle uygulanacağı hazırlanacak bir çalışma takvimi ile okul/kurumlara iletilecektir.
15. Değerler Eğitimi İl Yürütme Komisyonu değerleri ve değerlerin işleniş sırasını değiştirme yetkisine sahiptir.

- Sevgi,
- Sorumluluk,
- Saygı,
- Hoşgörü- duyarlılık,
- Özgüven,
- Empati,
- Adil olma,
- Cesaret, liderlik
- Nazik olmak,
- Dostluk,
- Yardımlaşma, dayanışma,
- Temizlik,
- Doğruluk, dürüstlük
- Aile birliğine önem verme,
- Bağımsız ve özgür düşünme,
- İyimserlik,
- Estetik duyguların geliştirilmesi,
- Misafirperverlik,
- Vatanseverlik
- İyilik yapmak,
- Çahşkanlık,
- Paylaşımçı olmak,
- Şefkat - merhamet,
- Selamlaşma,
- Alçakgönüllülük,
- Kültürel mirasa sahip çıkma,
- Fedakârlık.

Yürürlük Hükümleri

Yürürlük

Madde 6 -Bu yönerge Valilik onay tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 7- Bu Yönerge hükümlerini İl Millî Eğitim Müdürü yürütür.

DEĞERLER KAVRAM LİSTESİ
Kadim Hasletlerimiz / Yol Işıklarımız / İlkelerimiz:
Hayatımıza Yön Vermesi Gereken Değerlerimizden Bazıları:

Adalet sahibi olmak	İtibarlı olmak, İtimat edilen kişi olmak
Affedici olmak,	İyiliğe karşılık iyilikle karşılık vermek
Ahitleşmek,	İyilik / İyiliği başa kakmamak
Ailemize sahip çıkmak	Kanaatkârlık
Alay etmemek	Kardeşlik hukukuna önem vermek
Alçakgönüllü olmak	Kibirli olmamak
Arkadaşlığa önem vermek	Kitaba ve kütüphanelere değer vermek
Azimli olmak	Komçuluk
Barışçıl olmak	Kutsal mekânlara saygılı olmak
Bilgiye önem vermek	Liyakate önem vermek
Birlikte ve barış içinde yaşamak	Manevi mirasa sahip çıkmak,
Borçlarına sadık olmak	Merhametli olmak
Cesaret sahibi olmak	Metanetli olmak
Cömert olmak	Misafirperverlik
Çaba ve gayret sahibi olmak	Nezaketli olmak
Çevre bilincine sahip olmak	Nimete sahip çıkmak
Dayanışmaya önem göstermek	Ortak duygulara önem vermek
Dedikodudan kaçınmak	Öfkesine sahip çıkmak
Devlet işini milletin hizmeti için kullanmak,	Önyargısız bakmak
Diğergâmlık,	Ötekine saygı duymak
Dil farklılığına saygı göstermek	Özür dilemeyi bir erdem bilmek
Doğayı sevmek ve korumak	Paylaşımçı olmak, Sabırlı olmak
Doğruluk-Dürüstlük	Sağlığımızın kıymetini bilmek
Dostluğa önem vermek	Samimiyet
Düzenli olmak	Saygılı olmak / Selam vermek
Eleştirilere tahammül etmek	Sevgi insanı olmak, Sırasını beklemek
Emeğe saygılı olmak	Sorumluluk sahibi olmak
Empati sahibi olmak	Sözünde durmak
Erdemli işlerle iç içe olmak	Söze ve konuşana değer vermek
Eşrefi mahlûkat olduğumuzu bilmek	Sözünün eri olmak
Etik değerlere sahip çıkmak	Şeffaf olmak / Şefkatli olmak
Evrenin nimetlerini israf etmemek	Şehitlik
Fakirliği sabırla karşılamak	Şeref-şerefli olmak
Farklılığa saygı göstermek	Şükretmek
Gelenek ve görenekleri korumak	Tahammül sahibi olmak
Görgü kurallarına uymak	Takdir etmeyi bilmek
Güvenilir olmak	Taklitçilikten uzak durmak
Haktan yana olmak	Tarafsız olmak
Hakkı söylemek	Tarihi mirasa sahip çıkmak
Haddini bilmek / Hakkı gözetmek	Temizlik, Teşekkür etmek
Haksızlıklara karşı sessiz kalmamak	Tevazu-ıtidal sahibi olmak
Haram ve haksız kazançtan uzak durmak	Tövbe etmek / Tutumlu olmak
Hatadan dönmek	Vaktin kıymetini bilmek
Hayâli olmak / Hediyeleşmek	Yapıcı olmak / Yardımsever olmak
Hoşgörülü olmak	Yeniliklere açık olmak
Hüsnü zan sahibi olmak	Yetimlere sahip çıkma
İbadethanelere saygı göstermek	Zararlı alışkanlıklardan uzak durmak
İdeal sahibi olmak / İffet -iffetli olmak	Zenginliğin kıymetini bilmek
İftiradan uzak durmak	--
İhtiyaç sahiplerine yardım etmek	(Değerleri Yaşamak ve Değerleri Yaşatmak - Değerler
İkram etmek / İnsafli olmak	Sözlüğü isimli kitaptan. www.ensarkitap.com)
İstişareye önem vermek	

Nurettin Topçu'nun Eserleri

Dergi ve Gazete Yazıları

1939

1. "Rönesans hareketleri", "Hareket, I/1, Şubat 1939; Yarınki Türkiye."
2. "Hareket felsefesi", "Hareket, I/1. Şubat 1939; Varoluş Felsefesi."
3. "Asrımızın hareket adamları", "Hareket, 1/2, Mart 1939; Yarınki Türkiye."
4. "Vatandaş ahlâkı", "Hareket, 1/2, Mart 1939; Serdengeçti, Sayı: 19–20, Ekim- Kasım 1952; "Hareket ahlâkı" başlığıyla, Yarınki Türkiye."
5. "İçtimai sınıflar", "Hareket, 1/2, Mart 1939 ve 1/3, Nisan 1939; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları."
6. "Siyaset ve mesuliyet; Vazife adamı - Kalb adamı", "Hareket. 1/3, Nisan 1939; Yarınki Türkiye."
7. "Bizde milliyet hareketleri", "Hareket, 1/3, Nisan 1939; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları."
8. "Namus", "Hareket, 1/3, Nisan 1939; Var Olmak."
9. "Şehirler", "Hareket, 1/3, Nisan 1939; Yarınki Türkiye."
10. "Zorba - esir medeniyetleri", "Hareket, 1/4, Mayıs 1939: Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları."
11. "Çalgıcılar" (hikâye-deneme). "Hareket, 1/4, Mayıs 1939; Taşralı."
12. "Benliğimiz". "Hareket, 1/4. Mayıs 1939: Yarınki Türkiye."
13. "Bir izah". "Hareket. 1/4, Mayıs 1939 ("Hareket" imzasıyla)."
14. "Mabet ve tabiat". "Hareket, 1/5, Haziran 1939: İradenin Davası."
15. "Neslimizin tarihi", "Hareket. 1/6. Ekim 1939; İradenin Davası."
16. "Yemin ve şahit". "Hareket. 1/6, Ekim 1939; Yarınki Türkiye."
17. "Kuşlar" (şiiir). "Hareket, 1/7', Ekim 1939."
18. "Muallim". "Hareket, 1/6, Ekim 1939. Türkiye'nin maarif davası."
19. "İki mezar". "Hareket, 1/7. Kasım 1939; Yarınki Türkiye."
20. "Sanatkâr". "Hareket. 1/17, Kasım 1939: Var Olmak."

1940 – 1941 – 1942

21. “Hakikat dini”, “Hareket. 1/8. Aralık 1942: İradenin Davası.”

1943

22. “Avrupa”, “Hareket. 1/9, Şubat 1943; Türk ruhu, sayı: 9. 30 Mayıs 1958; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
23. “Mehmet Akif”. “Hareket, 1/9. Şubat 1943.”
24. “Okulda ahlâk”. Hareket, 1/10. Mart 1943; Türkiye’nin Maarif Davası.
25. “Hakikat düşmanı üç felsefe: Pozitivizm - Pragmatizm – Sosyolojizm”, Hareket 1/11. Nisan 1943 “Hakikat düşmanı üç felsefe” Türk ruhu, sayı: 3,18 Nisan “Pozitivizm, Pragmatizm ve Sosyolojizm”, Türk ruhu, sayı: 4, 25 Nisan 1958; Yarınki Türkiye.
26. “Orta öğretim”, “Hareket, 1/11, Nisan 1943; Komünizme karşı mücadele, sayı: 15 Mart 1952 (kısmen); Türkiye’nin Maarif Davası.”
27. “Millet ve milliyet”, “Hareket, 1/12, Mayıs 1943; Tanrıdağ, sayı: 1, 5 Kasım 1950 Türk ruhu, sayı: 11, 13 Haziran 1958; Yarınki Türkiye.”
28. “Lise dersleri”, “Hareket, 1/12, Mayıs 1943 Türkiye’nin Maarif Davası.”

1944 – 1945 – 1946 - 1947

29. “Ahlâk nizamı” “Hareket, II/1, Mart 1947; Son havadis, 6 Nisan 1961: Ahlâk Nizamı; Yarınki Türkiye.”
30. “İradenin davası”. “Hareket, II/2, Nisan 1947: İradenin Davası.”
31. “Roden'in sanatı”. “Hareket, II / 3, Mayıs 1947.”
32. “İnsanda irade”. “Hareket, II/4. Haziran 1947; İradenin Davası.”
33. “Mukaddes kurbanlar”. “Hareket, II/6, Ağustos 1947: Yarınki Türkiye.”
34. “İlâhî resmigeçit”, “Hareket, II/9, Kasım 1947.”
35. “Mehmet Akif”, “Hareket, II/10. Aralık 1947.”

1948

36. “Amerikan mektupları”, “Hareket, II/11. Ocak 1948. II/12. Şubat 1948; Amerikan Mektupları.”

37. “Türkiye’de komünistlik”, “Bizim Türkiye, sayı: 1. 3 Mart 1948; Ahlâk Nizamı.”
38. “İki sanat iki ahlâk”. “Bizim Türkiye, sayı: 7, 3 Mart 1948; ‘Asrın dini Müslümanlık’ 1/12-13. Nisan-Mayıs 1962: İradenin Davası.”
39. “Üç kanlı parti”, “Bizim Türkiye, sayı: 2.10 Mart 1948; Yarınki Türkiye.”
40. “Hüseyin Avni ve Türk demokrasisi”, “Bizim Türkiye, sayı: 4. 24 Mart 1948: Muammer Çelik (haz.). Hüseyin Avni Ulaş; Millet Mistikleri.”
41. “Hüseyin Avni” “Hareket, II/13, Mart 1948 ve II/14, Nisan 1948; Muammer Çelik (haz.), Hüseyin Avni Ulaş, İstanbul 1996; Millet Mistikleri.”
42. “Düşman piyesi hakkında Ahlâk doçenti N. Topçu’nun fikirleri”. “Tasvir. 13 Nisan 1948.”
43. “Siyasî partiler-I”, “Bizim Türkiye, sayı: 6, 17 Nisan 1948; Devlet ve Demokrasi.”
44. “Millette irade”, “Hareket, II/15. Mayıs 1948; İradenin Davası.”
45. “Millet ruhu ve milli mukaddesat”, “Hareket. II/16, Haziran 1948; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
46. “Millette irade sefaletleri”. “Hareket, II/17. Temmuz 1948: İradenin Davası.”
47. “Millette izzetinefis ve siyaset”. “Hareket, II/18. Ağustos 1948; İradenin Davası.”
48. “Devlette irade”. “Hareket II/21, Kasım 1948; İradenin Davası.”
49. “Devlette hâkimiyet ve mesuliyet iradesi”. “Hareket. II/22, Aralık 1948: İradenin Davası.”

1949

50. “Hâkimiyet ve demokrasi”, “Hareket, II/23. Ocak 1949; İradenin Davası.”
51. “Hüseyin Avni’siz bir yıl”, ”Hareket, II/24. Ocak 1949; Muammer Çelik (haz.), Hüseyin Avni Ulaş; Millet Mistikleri.”

52. “Sanatta irade”. “Hareket. II/25. Mart 1949; İradenin Davası.”
53. “Dinde irade”. “Hareket. II/26. Nisan 1949; İradenin Davası.”
54. “Terbiyede serbestlik ve disiplin” (rapor), “Bilgi, III/25. 1 Mayıs 1949.
55. “İsyân ahlâkı”. Hareket. III/21. Mayıs 1949; Serdengeçti, sayı: 6. Mayıs 1949; İradenin Davası.”
56. “[Eğitime dair] Nurettin Topçuoğlu'nun düşünceleri”. “Tasvir, 21 Temmuz 1949.”
57. “Lise programları”. “Yeni bilgi, III/28. 1 Ağustos 1949.”
58. “Salahaddin Köseoğlu”. “Büyük Doğu, sayı: 2. 21 Ekim 1949; Volkan, sayı: 11, 27 Ekim 1951; Millet Mistikleri.”

1950

59. “Komünizmin mesuliyeti”, “Bizim Türkiye, sayı: 6, 15 Mayıs 1950; Ahlâk Nizamı.”
60. “Millet ve komünizm”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 1. 1 Ağustos 1950; Yeni İstiklâl. 7 Haziran 1961; Komünizme Karşı Yeni Nizam; ‘Komünizm ve millet’ başlığıyla, Ahlâk Nizamı.”
61. “Komünizmin kaynakları”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 2, 15 Ağustos 1950; Ahlâk Nizamı.”
62. “Din ve komünizm”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 3, 30 Ağustos 1950; Ahlâk Nizamı (‘Komünizm ve millet’ yazısının içinde).”
63. “İnsan ve iç gözlemi”, “Bizim Türkiye, sayı: 8. 15 Eylül 1950: İslam ve İnsan.”
64. “Komünizm karşısında üniversitenin rolü”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 4, 15 Eylül 1950 ve ‘Komünizm karşısında üniversitemiz’, sayı: 5, 1 Ekim 1950; Ahlâk Nizamı.”
65. “Üniversitenin mesuliyeti”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 6, 15 Ekim 1950 ve “Üniversite meselesi”, sayı: 7, 1 Kasım 1950; ‘Üniversitenin mesuliyeti’ başlığıyla, Kültür ve Medeniyet.”
66. “Millet ve milliyet”. “Tanrıdağ, sayı: 1. 5 Kasım 1950; Türk ruhu, sayı: II, 13 Haziran 1958; Yarınki Türkiye.”

67. “Adam olmak, pasa olmak”, “Bizim Türkiye, sayı: 10, 15 Kasım 1950; Kültür ve Medeniyet.”
68. “Sosyalizm ve şekilleri”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 8, 15 Kasım 1950; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
69. “Komünizm”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 9. 1 Aralık 1950; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
70. “Komünizm ve ideal”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 10, 15 Aralık 1950; Yeni istiklal, 10 Mayıs 1961; Köylünün sesi, VII/62. Temmuz 1971; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”

1951

71. “Şehit”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 11, 1 Ocak 1951; sayı: 12, 15 Ocak 1951; sayı: 13, 1 Şubat 1951; Yarınki Türkiye/2, 4.”
72. “Komünizm ve irade”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: II. 10 Ocak 1951: Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
73. “Diyalektik materyalizm”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 12, 15 Ocak 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
74. “Komünizmin tatbikatı – Bolşeviklik”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 13, 1 Şubat 1951: ‘Komünizmin tatbikatı’ başlığıyla. Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
75. “İnsan”, “Bizim Türkiye, sayı: 12. 15 Şubat 1951: İradenin Davası.”
76. “Komünizm ve tarihi maddecilik”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 14, 15 Şubat 1951: Hürsöz (Erzurum). 5 Mart 1959.”
77. “Komünizmin dünyası”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 15. 1 Mart 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
78. “Komünizmin akıbeti”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 16. 15 Mart 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
79. “İnkılâp – irtica”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 17, 1 Nisan 1951; İslâm dünyası, sayı: 16. 12 Temmuz 1952; Hürsöz (Erzurum). 31 Mart, 1 ve 2 Nisan 1959; Devlet ve Demokrasi.”

80. “Komünizm karşısında yeni bir Nizam ideali”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 18, 15 Nisan 1951; Yeni istiklal. 3 Mayıs 1961; Ahlâk Nizamı/1, 3.”
81. “İnkılâp – irtica”. “Ehl-i sünnet; sayı: 98, Mayıs 1951; Devlet ve Demokrasi.”
82. “Anarşizme karşı ahlâk nizamı”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 19, 1 Mayıs 1951; Yeni istiklâl. 6 Aralık 1962; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı; Yarınki Türkiye.”
83. “Maddeyi idare eden ruh”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 20, 15 Mayıs 1951; Yeni istiklal, 1 Şubat 1961 ve 19 Nisan 1961; Sebülürresad. XIII/320, Nisan 1961; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
84. “Devlet ve şahsiyet”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 21, 1 Haziran 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
85. “Ahlâk davamız”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 21, 1 Haziran 1951; Ahlâk Nizamı.”
86. “Anarşist ve hareket adamı”, “Savaş, sayı: 4, 8 Haziran 1951; Hareket. III/33, Eylül 1968; Kültür ve Medeniyet; Yarınki Türkiye.”
87. “Eşitlik davası”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 22, 15 Haziran 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”
88. “İstismarı kaldıran adalet”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 23, 15 Temmuz 1951; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
89. “Aradığımız nizam”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 24, 15 Ağustos 1951 Komünizme Karşı Yeni Nizam: Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
90. “Salahaddin Köseoğlu”, “Volkan, sayı: 11, 27 Ekim 1951; Millet Mistikleri.”

1952

91. “Yeni nizamın ana hatları”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 27. 1 Ocak 1952; Ahlâk Nizamı.”
92. “Milli eğitimde ilköğretim”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 28, 15 Ocak 1952: ‘İlköğretim’ başlığıyla. Ahlâk Nizamı; Türkiye’nin Maarif Davası.”
93. “Komünizme karşı dinler birleşmeli”. “Son saat. 17 Ocak 1952.”
94. “İsyan ahlâkı ve neticeleri”. “Son saat. 23 Ocak 1952; ‘İsyan ahlâkı’ adıyla Hareket, IV/47. Kasım 1969 (kısmen); Kültür ve Medeniyet.”
95. “Gazeteler”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 29, 1 Şubat 1952; Ahlâk Nizamı.”
96. “Gazete”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 30. 15 Şubat 1952; Hürsöz (Erzurum), 1 ve 2 Mayıs 1959: ‘Gazete hasreti’ ve ‘Yine gazete’ başlıklarıyla iki yazı halinde. Yeni istiklal, 8 Şubat 1961 ve 15 Şubat 1961; ayrıca Yeni istiklâl. 16 Eylül 1964: Ahlâk Nizamı/3.”
97. “Yine gazete”. “Komünizme karşı mücadele, sayı: 31,1 Mart 1952; Hürsöz (Erzurum). 3 ve 4 Mayıs 1959; ‘Yine gazetecilik’ başlığıyla. Yeni İstiklâl. 25 Ocak 1963: Ahlâk Nizamı.”
98. “Orta öğretim”, “Komünizme karşı mücadele sayı: 32, 15 Mart 1952; Türkiye’nin Maarif Davası.”
99. “Fatih Sultan Mehmet Han konuşuyor”, “Komünizme karşı mücadele, yıl: 2, sayı: 33.1 Nisan 1952: İslam dünyası: sayı: 3. 11 Nisan 1952: “Fatih Sultan Mehmet Han’ın hitabı” başlığıyla. Serdengeçti. sayı: 15-16. Mayıs-Haziran 1952; Büyük Fetih.”
100. “Çanakkale”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 33. 1 Nisan 1952. Hür adam 22 Nisan 1952 ve 25 Nisan 1952; Büyük Fetih/3.”
101. “Mektep”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 34, 15 Nisan 1952; İslam dünyası, sayı: 17. 18 Temmuz 1957; Ahlâk Nizamı.”
102. “Üniversite”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 35. 1 Mayıs 1952; Hürsöz (Erzurum), 28 Ocak 1959; Ahlâk Nizamı.”
103. “Din hayatı”, “Komünizme karşı mücadele, sayı: 36, 15 Mayıs 1952 ve

sayı: 37, 1 Haziran 1952; Ahlâk Nizamı.”

104. “İnkılap-irtica”. “İslam dünyası, sayı: 16. 12 Temmuz 1952; Komünizme karşı mücadele, Sayı: 17.; Devlet ve Demokrasi.”
105. “Vatandaş ahlâkı”, “Serdengeçti. sayı: 19-20. Ekim-Kasım 1952: ‘Hareket ahlâkı’ başlığıyla, Yarınki Türkiye.”
106. “Din ile kinin mücadelesi”; “Devlet ve Demokrasi.”
107. “Mesuliyet hareketi”. “Hareket. III/1, Aralık 1952 ve Hareket. 1/8, Ağustos 1966; Yarınki Türkiye.”
108. “Taşralı” (hikâye), “Hareket. III/1, Aralık 1952; III/2. Ocak 1953; III/3, Şubat 1953; Taşralı/1, 2.”
109. “Fikir ve Ruh Terbiyesi Cemiyeti'nin kuruluşunu beklerken”, “Hareket. III/1, Aralık 1952 (‘Hareket’ imzasıyla); Devlet ve Demokrasi.”

1953

110. “Şahsiyet”, “Hareket. III/2, Ocak 1953; Sebülürresad, XII/300. Aralık 1959; Türk yurdu. V/4, Nisan 1966 (son 5 paragraf); Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
111. “Yıldırım'ın huzurunda” (hikâye). “Hareket, III/2, Ocak 1953; Tek yol, sayı: 27, Temmuz 1973: Taşralı.”
112. “Din hayatı”, “Hareket. III/3, Şubat 1953; Ahlâk Nizamı.”
113. “İnkılabımız”, “Hareket. III/3. Şubat 1953; Devlet ve Demokrasi.”
114. “Sanat ve umumî neşriyat”, “Hareket. III/4. Mart 1953; , Yaprak, sayı: 9, 15 Temmuz 1963; Ahlâk Nizamı.”
115. “Yeryüzünün yarınki manzarası”, “Hareket. III/4, Mart 1953: T/2. “Aklın saltanatı”. Hareket. 111/5. Nisan 1953; Sebülürresad. XIII/307, Nisan 1960; İradenin Davası.”
116. “Adalet davası”, “Hareket. III/5, Nisan 1953; Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
117. “Mukavele ve mülkiyet”. “Hareket. III/6. Mayıs 1953. Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
118. “Tıbbiyeli” (hikâye). “Hareket. IH/6, Mayıs 1953; III/7, Haziran 1953;

Taşralı.”

119. “Geleceğin masalı 1 – Mahşer” (hikâye), “Hareket. 111/6, Mayıs 1953; Taşralı.”
120. “İlerilik-gerilik”, “Hareket, III/6, Mayıs 1953; Devlet ve Demokrasi.”
121. “Geleceğin masalı 2 - Büyük mahkeme” (hikâye), “Hareket, III/7, Haziran 1953; Taşralı.”
122. “Büyük atamız Fatih”. “Hareket. III/7, Haziran 1953; Büyük Fetih.”
123. “Maaş miras ve kazanç çeşitleri”. “Hareket. III/7. Haziran 1953; Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
124. “Görünmeyen adam” (hikâye). “1953: Taşralı.”
125. “Nahiye müdürü” (hikâye). “1953: Taşralı.”
126. “Şehid oğlu şehid” (hikâye), “1953; Taşralı.”

1954

127. “Fatih Sultan Mehmet”; “Büyük Fetih.”
128. “Millet mistiği”. “Sanat-Edebiyat Dergisi, sayı: 7. Mayıs; Millet Mistikleri.”
129. “Araboğlu” (hikâye). “1954: Taşralı.”

1955

130. “Fatih'in şahsiyeti”. “Sebülürresad, IX/203, Ağustos 1955; Büyük Fetih.”
131. “Din ve laiklik”. “Türk Düşüncesi. IV/21, 1 Ağustos 1955 ‘Din psikolojisi’, İslâm, sayı: 1-7. Nisan-Kasım 1956: "Din psikolojisi ve mistisizm tasavvuf başlığıyla, Mevlana ve Tasavvuf.”

1956

132. “Kütük” (hikâye). “Ağustos 1956; Taşralı.”
133. “Tereke” (hikâye). “Ağustos 1956: Taşralı.”
134. “Köy hocası” (hikâye). “Ağustos 1956; Taşralı.”

1957

135. “Maarif davamız”, “13 Mayıs 1957'de; Büyük doğu, sayı: 25-32, 25

Ağustos-9 Ekim 1959'da tefrika (8 yazı); Türkiye'nin Maarif Davası.”

136. “Fatih ve biz”, “29. 5. 1957'de Milliyetçiler Derneği'nin Fetih toplantısında yapılan konuşma; Büyük Fetih.”
137. “Mektep”. “İslam dünyası, sayı: 17, 18 Temmuz 1957; Ahlâk Nizamı.”
138. “Kayan köy” (hikâye). “Ağustos 1957; Taşralı.”
139. “Yitik” (hikâye). “Ekim 1957; Taşralı.”
140. “Karayazı” (hikâye). “Ekim 1957: Taşralı.”
141. “Geleceğin masalı 3 - Ebedi hayat” (hikâye), “Kasım 1957; Taşralı.”
142. “Üniversitenin mesuliyeti”. “Fetih, sayı: 10. 6 Aralık 1957; Kültür ve Medeniyet.”
143. “Mehmet Akif'in isyanı”. “Sebilürresad, XI/258. Aralık 1957; Mehmet Akif.”
144. “Fikir kuvveti”, “Türk ruhu, sayı: 1, 15 Aralık 1957; Büyük doğu, sayı: 33, 16Ekim 1959; Yeni istiklal. 4 Ocak 1961; Kültür ve Medeniyet.”

1958

145. “Dinde reform”. “Türk düşüncesi. X/52-1, 1958; 1959; ‘İslam’da reform söz konusu olamaz’ başlığıyla, Yeni istiklal, 11 Ekim 1963: İradenin Davası.”
146. “Liselerde din dersleri”. “Sebilürresad. XI/264. Mart 1958; Türkiye'nin Maarif Davası.”
147. “Hakikat düşmanı üç felsefe”. “Türk ruhu. sayı: 3, 18 Nisan 1958 ve "Pozitivizm, Pragmatizm ve Sosyolojizm", Türk ruhu. sayı: 4, 25 Nisan 1958; Yarınki Türkiye.”
148. “Hüseyin Avni Ulaş”. “Türk ruhu. sayı: 5, 2 Mayıs 1958.”
149. “Ebedi fetih”, “Gurbet, sayı: 3. 15 Mayıs 1965; Büyük Fetih.”
150. “Avrupa”. “Türk ruhu. sayı: 9. 30 Mayıs 1958 Yarınki Türkiye.”
151. “Millet ve milliyet”. “Türk ruhu. sayı: 11. 13 Haziran 1958; Yarınki Türkiye.”
152. “Deli” (hikâye). “Ağustos 1958: Taşralı.”
153. “Mübarek zat” (hikâye). “Eylül 1958; Taşralı.”

154. “Dam” (hikâye). “Kasım 1958; Taşralı.”
155. “Hüseyin Avni Ulaş'ın şahsiyeti” “Birinci Devre Erzurum Milletvekili Hüseyin Avni Ulaş kitabı içinde. İstanbul 1958; Muammer Çelik (haz.), Hüseyin Avni Ulaş: Millet Mistikleri.”

1959

156. “Üniversite”. “Hürsöz (Erzurum). 28 Ocak 1959; Ahlâk Nizamı.”
157. “Beklenen nizam”. “Türk yurdu. 1/1. Mart 1959 Yarınki Türkiye; Kültür ve Medeniyet.”
158. “Komünizm ve tarihi maddecilik”. “Hürsöz (Erzurum). 5 Mart 1959.”
159. “Memuriyet hayatı” (hikâye). “Büyük doğu. sayı: 2. 13 Mart 1959: Taşralı.”
160. “Egzistansiyalizm nedir?”. “Büyük doğu. sayı: 4. 27 Mart 1959. ‘Varoluş felsefesi’ başlığıyla. Varoluş Felsefesi.”
161. “İnkılap – irtica”. “Hürsöz (Erzurum). 31 Mart. 1 ve 2 Nisan 1959.”
162. “Yarınki kuvvet”. “Türk yurdu. 1/2. Nisan 1959; Yarınki Türkiye.”
163. “Son nesil”. “Türk yurdu. 1/3. Mayıs 1959; Yarınki Türkiye.”
164. “Gazete”. “Hürsöz (Erzurum). 1 ve 2 Mayıs 1959; Ahlâk Nizamı.”
165. “Yine gazete”. “Hürsöz (Erzurum). 3 ve 4 Mayıs 1959: Ahlâk Nizamı.”
166. “Mukadderatımızın tohumları”. “Türk yurdu. 1/4, Haziran 1959; Yarınki Türkiye.”
167. “İnkılap”, “Büyük doğu. sayı: 19. 10 Temmuz 1959; Kültür ve Medeniyet.”
168. “Yine inkılap”. “Büyük doğu, sayı: 20, 17 Temmuz 1959; Kültür ve Medeniyet.”
169. “Vatan haritası”, “Türk yurdu. 1/6. Ağustos 1959: Yarınki Türkiye.”
170. “Fikir kuvveti”. “Büyük doğu. sayı: 33. 16 Ekim 1959; Yeni istiklal. 4 Ocak 1961; Kültür ve Medeniyet.”
171. “Üniversite”. “Türk yurdu. 1/9. Aralık 1959; Yarınki Türkiye; Kültür ve Medeniyet.”

172. “Şahsiyet”, “Sebilürresad. XII/300. Aralık 1959 Yarınki Türkiye/1, 2, 4; Milliyetçiliğimizin Esasları.”

1960

173. “Önsöz”, “Türkiye’nin Maarif Davası’nın önsözü; Türkiye’nin Maarif Davası.”
174. “Önsöz”, “Ali İhsan Balım’ın Sıladan Mektuplar kitabına Önsöz, 1960; ‘Sıladan mektuplar’ başlığıyla. Yeşil nur. 4 Mart 1960.”
175. “Bizde Rönesans”, “Türk yurdu, sayı: 1/10. Ocak 1960; Hürsöz (Erzurum), 3–5 Ağustos 1963: ‘Rönesans’ın temelleri’ yazısının ilk beş paragrafı olarak, Yarınki Türkiye.”
176. “Mehmed Akif’in büyük eseri”, “Hilal, sayı: 12, Ocak 1960.”
177. “Maddi kalkınma planı”, “Türk yurdu. 1/11, Şubat 1960; Yarınki Türkiye. Kültür ve Medeniyet.”
178. “Aklın saltanatı”, “Sebilürresad, XIII/ 307. Nisan 1960 {Hareket, 111/5, Nisan 1953’te yayınlanan yazının tekrar nesri): İradenin Davası.”
179. “Manevi kalkınma”, “Türk yurdu. II/1. Nisan 1960; Hürsöz (Erzurum), 5 Eylül 1962; Yarınki Türkiye; Kültür ve Medeniyet.”
180. “Ruh kuvveti”. “Havadis. 9 Mayıs 1960.”
181. “Milli kültürümüz ve garplılaşma meselesi”. “Türk yurdu, 11/3, Haziran 1960; Yarınki Türkiye /1, 2, 4: Milliyetçiliğimizin Esasları.”
182. “Manevi kurtuluşun yolu”, “Havadis, 5 Eylül 1960.”

1961

183. “Fikir kuvveti”. “Yeni istiklal, 4 Ocak 1961; Kültür ve Medeniyet.”
184. “Var olmak”, “Düşünen adam. I/1, 5 Ocak 1961; Hürsöz (Erzurum), 24 ve 25 Ağustos 1962; Yeni İstiklal, 14 Ekim 1964; Var Olmak.”
185. “İnanmak ve sevmek”, “Düşünen adam, 1/2, 12 Ocak 1961; Hürsöz (Erzurum). 20 Ağustos 1962; Var Olmak.”
186. “Maddeyi idare eden ruh”, “Yeni istiklâl, 1 Şubat 1961 ve 19 Nisan 1961: Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı.”

187. "Düşünmek", "Düşünen adamı, 1/5, 3 Şubat 1961; Yeni istiklal. 26 Ağustos 1964; Var Olmak."
188. "Gazete hasreti", "Yeni istiklal. 8 Şubat 1961; Ahlâk Nizamı."
189. "Bilmek". "Düşünen adam. 1/6. 10 Şubat 1961; Var Olmak."
190. "Yine gazete". "Yeni istiklal, 15 Şubat 1961; Ahlâk Nizamı."
191. "Gerçeği bilmek". "Düşünen adam, 1/7. 17 Şubat 1961; Var Olmak."
192. "Günah". "Düşünen adam. 1/10. 10 Mart 1961; Var Olmak."
193. "Affediliş". "Düşünen adam. 1/11. 17 Mart 1961: Var Olmak."
194. "Maddeyi idare eden ruh". "Sebilürresad, XIII/320. Nisan 1961: Komünizme Karşı Yeni Nizam: Ahlâk Nizamı."
195. "Ahlâk nizamı". "Son havadis. 6 Nisan 1961: Ahlâk Nizamı; Yarınki Türkiye."
196. "Benlik". "Düşünen adam, 1/14. 7 Nisan 1961: Var Olmak."
197. "Kuvvet". "Düşünen adam. 1/16. 19 Nisan 1961: Var Olmak."
198. "Milli birlik davasının kahramanları", "Son havadis, 22 Nisan 1961."
199. "Zafer". "Düşünen adam, 1/17. 26 Nisan 1961: Yeni istiklal. 13 Nisan 1966; 'Bizim zaferimiz' başlığıyla, Büyük gazete, sayı: 29, 9 Kasım 1976; Var Olmak."
200. "Komünizm karşısında yeni bir nizam ideali". "Yeni istiklal. 3 Mayıs 1961; Ahlâk Nizamı."
201. "Komünizm ve ideal". "Yeni istiklal, 10 Mayıs 1961; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı."
202. "Önsöz". "14 Mayıs 1961; 'Ruh cephesinde Anadolu'nun kurtuluş savaşı' başlığıyla Yeni istiklal. 8 Kasım 1961 (kısmen); Yarınki Türkiye."
203. "Hürriyet". "Düşünen adam. 1/20. 17 Mayıs 1961; Var Olmak."
204. "Çile". "Düşünen adam. 1/19. 19 Mayıs 1961; Var Olmak."
205. "Yalan". "Düşünen adam. 1/21, 24 Mayıs 1961; daha geniş hali, Yeni istiklâl, 23. Eylül 1961: Var Olmak."
206. "Millet ve komünizm". "Yeni istiklal. 7 Haziran 1961; Komünizme Karşı Yeni Nizam; 'Komünizm ve millet' başlığıyla Ahlâk Nizamı."

207. “Peyami Safa’nın arkasından kimler ne dediler?”. “Son havadis. 17 Haziran 1961.”
208. “Siyasi terbiye”, “Son Havadis, 8 Ekim 1961.”
209. “Demokrasi ahlâkı”. “Son havadis. 10 Ekim 1961.”
210. “Ruh cephesinde Anadolu’nun kurtuluş savaşı”, “Yeni istiklal, 8 Kasım 1961 Yarınki Türkiye.”
211. “Sanatta ve duyuşta kendimize dönmek”. “Yeni istiklal, 18 Kasım 1961.”
212. “Gençliğin buhranları”, “Yeni istiklal, 24 Kasım 1961.”
213. “Milliyet ve mukaddesat düşmanlarına rağmen mazimizi unutmayacağız”, “Yeni istiklal, 1 Aralık 1961; Fetih, sayı: 59, 2 Mayıs 1964: Büyük Fetih.”
214. “Anadolu Türkünün seciyesi”, “Yeni istiklal. 9 Aralık 1961.”
215. “Felsefe ve cemiyet”; “Yeni istiklal, 22 Aralık 1961, 29 Aralık 1961, 5 Ocak 1962, 12 Ocak 1962, 19 Ocak 1962, Yarınki Türkiye.”

1962

216. “Celal Hoca-İlmi ve ahlâki şahsiyeti”, “Yeni istiklal. 21 Ocak 1962 [II] 2 Şubat 1962, [III] 9 Şubat 1962, [IV] 16 Şubat 1962 (4 yazı); ‘İlmî ve ahlâkî şahsiyeti’ başlığıyla Celal Hoca- Hayatı ve Şahsiyeti kitabı içinde, İstanbul, Yağmur Yay., 1962, s. 38-51 (Bu yazı Mustafa Özdamar’ın Celal Hoca Kuşağı kitabına da alınmıştır, İstanbul, Marifet Yay., 1993, s. 80-93); Millet Mistikleri/2.”
217. “İki dünya davası”, “Asrın dini Müslümanlık, 1/11, Mart 1962: Hür söz (Erzurum), 29 ve 30 Nisan 1962; Ahlâk Nizamı.”
218. “Vicdan muhakemesi”, “Yeni istiklal, 11 Nisan 1962.”
219. “Facianın mesulleri”, “Yeni istiklal, 25 Nisan 1962.”
220. “İki sanat iki ahlâk”, “Asrın dini Müslümanlık, 1/12-13, Nisan-Mayıs 1962.”
221. “Şehit ecdadını tahkire giden kafiye açık mektup”. “Yeni istiklâl, 2 Mayıs 1962.”

222. “Şahsiyetin ikileşmesi”, “Yeni istiklal. 9 Mayıs 1962.”
223. “Mehmet Akif: Hayatı-Eserleri”. “Yeni istiklal. 23 Mayıs 1962.”
224. “Sanatta samimiyetsizlik”. “Yeni istiklal. 30 Mayıs 1962.”
225. “Fatih’in büyük mirası”; “Yeni istiklal, 6 Haziran 1962, 13 Haziran 1962, 20 Haziran 1962, 27 Haziran 1962 (4 yazı); ‘Fatih’in devleti’ başlığıyla, Hareket, 1/6, Mayıs 1966 (kısmen); Büyük Fetih.”
226. “Eichmann’ın idamı”, “Yeni istiklal, 13 Haziran 1962.”
227. “Komünizme karşı Hıristiyan âlemiyle el ele vermeliyiz”. “Şule, sayı: 2, Haziran 1962; Ahlâk Nizamı.”
228. “Mehmet Akif-Hayatı ve eserleri”, “Sebilürresad. XIX/337, Haziran 1962.”
229. “Paskal ağlıyor”, “Şule, sayı: 3, Ağustos 1962.”
230. “İnanmak ve sevmek”, “Hürsöz (Erzurum), 20 Ağustos 1962; Var Olmak.”
231. “Var olmak”, “Hürsöz (Erzurum). 24 ve 25 Ağustos 1962; Var Olmak.”
232. “Manevî kalkınma”, “Hürsöz (Erzurum), 5 Eylül 1962; Yarınki Türkiye; Kültür ve Medeniyet.”
233. “Gümüş tül”. “Yeni istiklal, 12 Eylül 1962.”
234. “Çocuklar”. “Şule, sayı: 4, Ekim 1962; Var Olmak.”
235. “İzdirabın Allah’a yolu”. “Yeni istiklal. 30 Ekim 1962.”
236. “Gözyaşları”, “Yeni istiklal, 24 Ekim 1962: Var Olmak.”
237. “Milliyetçiliğimizin esasları”, “3 Kasım 1962’de verilen konferans metninin neşri, Yeni istiklal, 7 Kasım 1962, [II] 14 Kasım 1962, [III] 21 Kasım 1962, [IV] 28 Kasım 1962 (4 yazı); Hareket, VII/73, Ocak 1972; Yarınki Türkiye/2, Milliyetçiliğimizin Esasları.”
238. “Yunus Emre”. “Yeni İstanbul. 20 Kasım 1962; Mevlana ve Tasavvuf.”
239. “Kendim yaptım”, “Şule, sayı: 5. Aralık 1962; Var Olmak.”
240. “Anarşizme karşı ahlâk nizamı”. “Yeni istiklal, 6 Aralık 1962; Komünizme Karşı Yeni Nizam; Ahlâk Nizamı; İradenin Davası.”
241. “Milliyetçi sosyalizm”. “Yeni istiklal. 12 Aralık 1962.”
242. “Ruhçu sosyalizm”. “Yeni istiklal. 19 Aralık 1962.”

243. “Milliyetçiliğimizin karşısında komünizm”. “Yeni istiklal. 26 Aralık 1962; Ahlâk Nizamı.”
244. “Mevlana Celaleddin-i Rumi”. “Yeni İstanbul, 30 Aralık 1962. 5 Ocak 1963. 8 Ocak 1963 (‘Mevlana’ başlığı ile): Çağrı, sayı: 61, Şubat 1963: Tohum. 1/4, Ocak 1964 (kısmen); Mevlana ve Tasavvuf.”

1963

245. “Hürriyet kahramanı Mehmet Akif”. “Yeni İstiklal 2 Ocak 1963. 9 Ocak 1963, 16 Ocak 1963; ‘Hürriyet anlayışı’ başlığıyla Mehmet Akif.”
246. “Yine gazetecilik”. “Yeni İstiklal, 25 Ocak 1963; Ahlâk Nizamı.”
247. “Cemiyeti yoğuracak ruh”, “Şule, sayı: 6, Şubat 1963; Yeni istiklal, 20 Şubat 1962; Var Olmak.”
248. “Mevlana”. “Çağrı, sayı: 61, Şubat 1963; Mevlana ve Tasavvuf.”
249. “Hz. Peygamber’in savaşları” “(Muhammed Hamidullah’ın kitabı üzerine). Yeni istiklal. 18 Mart 1963.”
250. “Hörmet”, “Hürsöz (Erzurum). 23 Mart 1963.”
251. “Hakikate giden yol”, “Şule, sayı: 7, Nisan 1963; Var Olmak.”
252. “Düşüncenin derinlikleri”, “Şule, sayı: 8, Temmuz 1963; Var Olmak.”
253. “Rahmet kapısı”, “Şule. sayı: 8, Temmuz 1963. Var Olmak.”
254. “Neslimizin atısı”, “Yeni istiklal, 10 Temmuz 1963; Yarınki Türkiye.”
255. “Güzel sanatlarımıza toplu bir bakış”, “Yaprak, sayı: 9. 15 Temmuz 1963; Ahlâk Nizamı.”
256. “Bizde Rönesans”, “Hürsöz (Erzurum), 3-5 Ağustos 1963 (Türk yurdu, sayı: 1/10, Ocak 1960’ta yayınlanan yazının tekrar neşri); ‘Rönesansın temelleri’ yazısının ilk beş paragrafı olarak, Yarınki Türkiye/1, 2, 3, 4.”
257. “Boş tabut” (hikâye), “Eğin, 14 Ağustos 1963.”
258. “Dağa inen nur” (hikâye), “Eğin, 3 Eylül 1963; T/2”
259. “Rönesansımız”, “Tohum, sayı: 1. Ekim 1963.”
260. “İslam’da reform söz konusu olamaz”. “Yeni istiklal, 11 Ekim 1963; İradenin Davası.”

261. “Yabancı mektepler”, “Yeni istiklal, 30 Ekim 1963.”
262. “İnsan”, “Türk yurdu, III/7, Aralık 1963: Yarınki Türkiye; İslam ve İnsan.”

1964

263. “Safahat’ın felsefesi”. “Tohum; 1/4. 5. 6, Ocak, Şubat. Mart 1964; Mehmet Akif.”
264. “Mevlana”, “Tohum, 1/4. Ocak 1964; Mevlana ve Tasavvuf.”
265. “Damlalar”. “Tohum. 1/7. Nisan 1964; Var Olmak.”
266. “Küçük Ağa”. “Tohum, 1/8, Mayıs 1964.”
267. “Millet ve mukaddesat düşmanlarına rağmen mazimizi unutmuyacağız”, “Fetih, sayı: 59, 2 Mayıs 1964; Büyük Fetih.”
268. “Düşünmek”, “Yeni istiklal, 26 Ağustos 1964; Var Olmak.”
269. “Komünizmin kaynakları”, “Düşünen adam, sayı: 1, 11 Eylül 1964 ve sayı: 2, 18 Eylül 1964; Ahlâk Nizamı.”
270. “Gazete”, “Yeni istiklal, 16 Eylül 1964; Ahlâk Nizamı.”
271. “Yalan”. “Yeni istiklal. 23 Eylül 1964; Var Olmak.”
272. “Var olmak”, “Yeni istiklal, 14 Ekim 1964; Var Olmak.”
273. “Düşünen adam aranızda”, “Düşünen adam, sayı: 2, 18 Eylül 1964; Amerikan Mektupları.”
274. “Komünizm ve kâinatımız”. “Düşünen adam. sayı: 3. 24 Eylül 1964. sayı: 4. Ekim 1964. sayı: 5. 9 Ekim 1964; Ahlâk Nizamı.”
275. “Düşünen adam yolda”. “Düşünen adam, sayı: 4. 2 Ekim 1964; Amerikan Mektupları.”
276. “Düşünen adam gene yollarda”. “Düşünen adam. sayı: 6. 15 Ekim 1964; Amerikan Mektupları.”
277. “Düşünen adam işsizler arasında”, “Düşünen adam. sayı: 8, 29 Ekim 1964; Amerikan Mektupları.”
278. “AP ve Başgil meselesi”, “Yeni İstanbul. 26 Kasım 1964.”
279. “Demokrasi cenneti”. “Yeni İstanbul. 12 Aralık 1964; Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”

280. “Seçim hürriyeti”. “Yeni İstanbul. 20, Aralık 1964: Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
281. “Demokraside insan şahsiyeti”, “Yeni İstanbul. 28 Aralık 1964; ‘Demokrasi ahlâkı’ başlığıyla, Devlet ve Demokrasi.”

1965

282. “Birkaç söz”. (Sunuş). “Var Olmak/I, 2.”
283. “Devlette kudret ve mesuliyet”. “Yeni İstanbul. 4 Ocak 1965: Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
284. “Siyasi partiler-II”. “Yeni İstanbul. 10 Ocak 1965: Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
285. “Siyasi buhranımız”. “Yeni İstanbul, 17 Ocak 1965; Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
286. “Kırkağaç hadisesi”. “Yeni İstanbul. 24 Ocak 1965.”
287. “Reform derdi”. “Yeni İstanbul, 31 Ocak 1965 Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
288. “Toprak reformu”, “Yeni İstanbul. 7 Şubat 1965: Devlet ve Demokrasi: Milliyetçiliğimizin Esasları.”
289. “Uçuruma götüren yollar”. “Türk yurdu. IV/5, Mayıs 1965.”
290. “Fatihler ve zalimler”. “Tohum, 11/20. Mayıs 1965; Büyük Fetih.”
291. “Ebedi fetih”. “Gurbet, 15 Mayıs 1965; Büyük Fetih.”
292. “Fethin felsefesi”. “Türk yurdu. IV/6. Haziran 1965: Büyük Fetih.”
293. “Düşünceler”. “Gurbet, 15 Haziran 1965: Var Olmak.”
294. “Vatanın atisi”. “Türk yurdu, IV/10, Ekim 1965; Yarınki Türkiye.”
295. “Kalbin emirleri”. “Yağmur. 1965, Var Olmak.”

1966

296. “Yunus’a dair”. “‘Yunus Emre’de Vahdet-i Vücut’ başlığıyla. Türk yurdu, V/I Ocak 1966; Muzaffer Civelek, Yunus Emre kitabının takdim yazısı. 1971; Mevlana ve Tasavvuf.”
297. “Beklenen gençlik”, “Hareket, I/I Ocak 1966: Türkiye’nin Maarif Davası.”

298. "Hareket felsefesi". "Hareket. 1/2, Şubat 1966; Yarınki Türkiye."
299. "Existenüalismeye". "Hareket, 1/ 2, Şubat 1966; 'Önsöz' başlığıyla, Varoluş Felsefesi."
300. "İş ahlâkı", "Hareket. 1/3. Mart 1966; Yarınki Türkiye."
301. "Dilimizin dolmayan çilesi", "Türk yurdu, V/3, Mart 1966; Hareket, VII/81, Eylül 1972; Kültür ve Medeniyet."
302. "Özcü felsefe", "Hareket, 1/3, Mart 1966; Varoluş Felsefesi."
303. "Varoluş felsefesi", "Hareket, 1/4 Nisan 1966; Varoluş Felsefesi."
304. "Allahsız kazanç", "Hareket. 1/4. Nisan 1966; Ahlâk Nizamı."
305. "Şahsiyet", "Türk yurdu, V/4, Nisan 1966; Yarınki Türkiye."
306. "Allahsız ve dinci egzistensialisme". "Hareket. 1/ 5, Mayıs 1966; 'Ateist egzistansiyalizm' başlıklarıyla ve 'Hıristiyan egzistansiyalizmi': Varoluş Felsefesi."
307. "Serbest iktisat nizamı", "Hareket. 1/5. Mayıs 1966; Devlet ve Demokrasi."
308. "İşsizler", "Hareket, 1/6, Mayıs 1966; Ahlâk Nizamı."
309. "Fatih'in büyük mirası", "'Fatih'in devleti' başlığıyla, Hareket, 1/6, Mayıs 1966; Büyük Fetih."
310. "Şehitler-II", "Hareket. 1/7. Temmuz 1966: İradenin Davası."
311. "İnkılabımız", "Hareket, 1/8, Ağustos 1966; Devlet ve Demokrasi."
312. "Mesuliyet hareketi", "Hareket. 1/8. Ağustos 1966; Yarınki Türkiye."
313. "Hıristiyan egzistansiyalizmi"; "Varoluş Felsefesi."
314. "Başşehir", "Hareket, 1/9. Eylül 1966; Yarınki Türkiye."
315. "Zafer", "Yeni istiklal 13 Nisan 1966; Var Olmak."
316. "Sosyalist cemiyet nizamı", "Hareket, 1/II, Kasım 1966; Ahlâk Nizamı; 'Milli cemiyet nizamı' başlığıyla Milliyetçiliğimizin Esasları."
317. "Teknik ve kültür", "Hareket. 1/II. Kasım 1966; 'Kültür ve teknik' başlığıyla, Kültür ve Medeniyet."
318. "Hakkın Kuvveti", "Hareket. 1/12, Aralık 1966; Ahlâk Nizamı."

1967

319. "Önsöz", "Varoluş Felsefesi'nin Önsözü, 1967; Varoluş Felsefesi."
320. "Kültür ve Medeniyet", "Hareket, 11/13, Ocak 1967; Kültür ve Medeniyet."
321. "İnsan ve hürriyet", "Hareket. II /13, Ocak 1967; Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları."
322. "Devlet iradesi", "Hareket. II/14. Şubat 1967; Yarınki Türkiye; Devlet ve Demokrasi."
323. "İslam ahlâkı". "Hareket, II/15. Mart 1967: 'İslâm'ın yolu'. Hareket, IV/39, Mart 1969 yazısı ile birlikte, İslam ve İnsan."
324. "Cemaat ruhu". "Hareket. II/16, Nisan 1967; Yarınki Türkiye."
325. "Ahlâk yaralarımız", "Hareket, II/16. Nisan 1967; II/17, Mayıs 1967; II/18, Haziran 1967; Ahlâk Nizamı."
326. "Kültür emperyalizmi karşısında Türk kültürü", "Sosyalist gazetesi, 12 Nisan 1967."
327. "Başgil". "Hareket, II/17, Mayıs 1967; Millet Mistikleri."
328. "İslam davası ve Yahudilik". "Hareket. II/19, Temmuz 1967; Ahlâk Nizamı."
329. "Okullarımızda din ve ahlâk eğitimi", "İslam medeniyeti, I/1. Ağustos 1967; Türkiye'nin Maarif Davası."
330. "Para ve Yahudi", "Hareket. II/20. Ağustos 1967; Ahlâk Nizamı."
331. "İnsanlar ve Yahudiler", "Hareket. II/21. Eylül 1967; Ahlâk Nizamı."
332. "Anadolu'yu gördüm" (hikâye). "Hareket. II/22. Ekim 1967."
333. "Masonlara kırk soru". "Hareket. II/23, Kasım 1967."
334. "İlkokullarda ahlâk eğitimi", "İslam medeniyeti. 1/4. Kasım 1967; Türkiye'nin Maarif Davası."

1968

335. "Önsöz". "İradenin davası" başlığıyla. "Hareket. III/25. Ocak 1968: İradenin Davası."
336. "Üniversite". "Hareket. III/25, Ocak 1968: Türkiye'nin Maarif Davası."

337. “Ne için sosyalizm”. “Hareket. III/26. Şubat 1968; Ahlâk Nizamı.”
338. “Hüseyin Avni Ulaş’ı düşünürken”. “Hareket. III/26. Şubat 1968; Muammer Çelik(haz.), Hüseyin Avni Ulaş, Millet Mistikleri.”
339. “İslam ve İnsan”. “Hareket. III/27. Mart 1968: II/I. 2. 3.”
340. “Din görevi”, “Hareket. III/28. Nisan 1968; II/I. 2, 3.”
341. “Metafizik”. “Hareket, III/28. Nisan 1968; Kültür ve Medeniyet.”
342. “Aşk ve metafizik”. “Hareket. III/28. Nisan 1968: Kültür ve Medeniyet.”
343. “Din terbiyesi”, “Hareket. III/29, Mayıs 1968; İslam ve İnsan.”
344. “Amerikan vahşeti”. “Hareket. III/30. Haziran 1968; Ahlâk Nizamı.”
345. “Üniversite olayları”. “Hareket. III/30. Haziran 1968; Türkiye’nin Maarif Davası.”
346. “Anadolu kültürü ve sosyalizm”. “Hareket. III/31, Temmuz 1968; Ahlâk Nizamı; ‘Anadolu kültürü ve milliyetçilik’ başlığıyla Milliyetçiliğimizin Esasları.”
347. “Türk milliyetçiliği ve komünizm”. “Hareket. III/32. Ağustos 1968, Ahlâk Nizamı; ‘İktisadi ve içtimai nizam’ başlığıyla. Milliyetçiliğimizin Esasları.”
348. “Milli eğitim ve muhtar üniversite”, “Hareket. III/32. Ağustos 1968; Türkiye’nin Maarif Davası.”
349. “Milliyetçilik muamması”, “Hareket. III/33. Eylül 1968; Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
350. “Anarşist ve hareket adamı”. “Hareket. III/33. Eylül 1968; Kültür ve Medeniyet; Milliyetçiliğimizin Esaslar; Yarınki Türkiye.”
351. “Müslümanlık”, “Hareket. III/34. Ekim 1968; II/I. 2. 3.”
352. “İslam dünyasının uyanışı”. “Hareket, III/35, Kasım 1968; İslam ve İnsan.”
353. “Mevlana’da vahdet-i vücud”, “Hareket. III/35. Kasım 1968; Mevlana ve Tasavvuf”
354. “İslam ahlâkının esasları”. “Hareket III/36. Aralık 1968; İslam ve İnsan.”

1969

355. “Önsöz”, “Devlet ve Demokrasi’nin Önsözü: Devlet ve Demokrasi.”
356. “Önsöz”, “İslam ve İnsan’ın Önsözü; İslam ve İnsan.”
357. “Hareket’in otuz yılı”, “Hareket, IV/37. Ocak 1969.”
358. “Düşünen insan ve İslam”, “Hareket, IV/38. Şubat 1969; İslam ve İnsan.”
359. “İslam’ın yolu”, “Hareket, IV/39, Mart 1969; İslam ve İnsan.”
360. “Kin ile din birleşmez”, “Hareket, IV/39, Mart 1969; Devlet ve Demokrasi.”
361. “Demokrasi ve insan”, “Hareket, IV/40, Nisan 1969; ‘Demokraside insan şahsiyeti’ başlığıyla, Devlet ve Demokrasi; Millet Mistikleri.”
362. “Hüseyin Avni”, “Hareket, IV/40, Nisan 1969; Muammer Çelik (haz.), Hüseyin Avni Ulaş; Millet Mistikleri.”
363. “Remzi Oğuz’u anarken”, “Hareket, IV/40. Nisan 1969; Millet Mistikleri.”
364. “Türk İslam harikası”. “Hareket, IV/41, Mayıs 1969; Yağmur, sayı: 7, 18 Haziran 1969; Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
365. “Asrın ıstırabı”. “Hareket. IV/42. Haziran 1969; Kültür ve Medeniyet.”
366. “Yıkılış”, “Hareket. IV/43. Temmuz 1969; Kültür ve Medeniyet.”
367. “Demokraside ferdi irade”. “Hareket, IV/43, Temmuz 1969; Devlet ve Demokrasi; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
368. “Ruh terbiyesi”, “Hareket, IV/44. Ağustos 1969; Kültür ve Medeniyet.”
369. “Harcanan neslimiz”, “Hareket, IV/44, Ağustos 1969; Türkiye’nin Maarif Davası.”
370. “Hayatın kıymeti”, “Hareket, IV/45, Eylül 1969; ‘Hayatın manası’ başlığıyla, Kültür ve Medeniyet.”
371. “Mukaddes azap”, “Hareket. IV/46, Ekim 1969: Kültür ve Medeniyet; Türkiye.”
372. “İsyan ahlâkı”, “Hareket. IV/47, Kasım 1969; Kültür ve Medeniyet.”
373. “Akif’te sanat ve cemiyet”. “Hareket. IV/48, Aralık 1969.”

1970

374. “Önsöz”, “Kültür ve Medeniyet’in önsözü; Kültür ve Medeniyet.”
375. “Vatan ihaneti”. “Hareket, V/49. Ocak 1970; Kültür ve Medeniyet.”
376. “İslam’da tasavvuf”, “Hareket. V/51, Mart 1970; ‘Tasavvuf’ başlığıyla, Mevlana ve Tasavvuf.”
377. “Millet maarifi”, “Hareket. V/52, Nisan 1970: Türkiye’nin Maarif Davası.”
378. “Bizi yaşatan" kuvvet”, “Hareket, V/53, Mayıs 1970: Ahlâk Nizamı; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
379. “Bahtiyar belde”, “Hareket, V/54. Haziran 1970; Yarınki Türkiye.”
380. “Din eğitimi”, “Hareket, V/55, Temmuz 1970; bir sonraki ‘Din eğitiminin esasları’ yazısı ile birlikte ve ‘Din eğitimi’ başlığı ile. Türkiye’nin Maarif Davası.”
381. “Din eğitiminin esasları”, “Hareket, V/56, Ağustos 1970; bir önceki ‘Din eğitimi’ yazısı ile birlikte ve ‘Din eğitimi’ başlığı ile, Türkiye’nin Maarif Davası/2, 3.”
382. “Toplumda din adamının görevi”, “Hareket, V/57, Eylül 1970; İslam ve İnsan.”
383. “Kapitalizmin dünyası”. “Hareket, V/58. Ekim 1970; Ahlâk Nizamı.”
384. “Sosyalizme karşı koyan kuvvetler”, “Hareket, V/59, Kasım 1970, Ahlâk Nizamı.”
385. “Milli devlet”. “Hareket. V/60, Aralık 1970; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları; Devlet ve Demokrasi.”
386. “Muhafazakârlık ve inkılapçılık”, “Hareket V/60, Aralık 1970; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
387. “Meslek hayatının 50. yılı münasebetiyle Ali Nihat Tarlan”, “Hareket, V/50, Şubat 1970; Millet Mistikleri.”

1971

388. “İslam’ı sömüren siyaset”. “Hareket, VI/61-62. Ocak-Şubat 1971; İslam ve İnsan.”

389. “Kurtuluşun yolu”. “Hareket, VI/64, Nisan 1971; Yarınki Türkiye; Devlet ve Demokrasi.”
390. “Kuvvet”. “Hareket, VI/66. Haziran 1971; Kültür ve Medeniyet.”
391. “İnsan”, “Hareket. VI/67, Temmuz 1971: Kültür ve Medeniyet.”
392. “Komünizm ve ideal”. “Köylünün sesi, VII/62, Temmuz 1971; Ahlâk Nizamı.”
393. “Ruh dünyası”. “Hareket. VI/68. Ağustos 1971; Kültür ve Medeniyet.”
394. “Ruh kuvveti”, “Hareket, VI/69. Eylül 1971; Kültür ve Medeniyet.”
395. “Kanun ve kader”, “Hareket, VI/70, Ekim 1971; Kültür ve Medeniyet.”
396. “İnsan ve kâinat”, “Hareket. VI/71, Kasım 1971; İslam ve İnsan.”
397. “Izdirabın manası”, “Hareket. VI/72, Aralık 1971: Var Olmak.”
398. “Yunus’a dair”, “Muzaffer Civelek’in, Yunus Emre kitabının takdim yazısı, 1971; Mevlana ve Tasavvuf.”
399. “Tasavvufun merhaleleri”. “Tasavvufun merhaleleri ve Mevlana” başlığıyla. Tahiru’l-Mevlevi’nin Şerh-i Mesnevi kitabındaki takriz, 1971; Mevlana ve Tasavvuf.
400. “Önsöz”, “Emin Işık’ın Devleti Kuran İrade kitabının Önsöz’ü, 1971.”

1972

401. “Önsöz”. “Aziz Lahbabi. İslam Şahsiyetçiliği, Çev: İ. H. Akın (İstanbul, Yağmur Yayınları, 1972) kitabının takrizi.”
402. “Milliyetçiliğimizin esasları”, “Hareket, VII/73. Ocak 1972; Yarınki Türkiye; Milliyetçiliğimizin Esasları.”
403. “Hayatın değeri”. “Hareket, VII/74. Şubat 1972; Kültür ve Medeniyet.”
404. “Ölüm sırrı”. “Hareket, VII/75-76. Mart-Nisan 1972: Var Olmak.”
405. “Aşkın halleri”, “Hareket. VII/77. Mayıs 1972; Var Olmak.”
406. “Milli edebiyat ve Sabahattin Ali”, “Hareket, VII/77, Mayıs 1972: Millet Mistikleri.”
407. “Sunuş”, “Mustafa Kutlu. Sabahattin AH. İstanbul 1972; Millet Mistikleri.”
408. “Dostluk”. “Hareket. VII/78, Haziran 1972, Var Olmak.”

409. “Dua”. “Hareket, VI/79, Temmuz 1972: Var Olmak.”
410. “Rahmet”, “Hareket, VII/80, Ağustos 1972: Var Olmak.”
411. “Dilimizin dolmayan çilesi”, “Hareket. VII/81. Eylül 1972; Kültür ve Medeniyet.”
412. “Topçu: Basın millet mektebidir”, “(Topçu'nun Akşam'da yazı yazmasının gerekçelerini ifade ettiği yazı), Akşam, 8 Eylül 1972.”
413. “Basında”, “Akşam. 21 Eylül 1972.”
414. “Basının baskısı”, “Akşam. 27 Eylül 1972.”
415. “Toprak ve demir”, “Hareket. VII/82, Ekim 1972; Kültür ve Medeniyet.”
416. “Millet basını”. “Akşam, 5 Ekim 1972; Ahlâk Nizamı.”
417. “Üniversite”, “Akşam, 12 Ekim 1972.”
418. “Milli eğitim”, “Akşam, 19 Ekim 1972.”
419. “Millet yapısı”, “Akşam, 27 Ekim 1972.”
420. “Milliyetçilik”, “Akşam, 2 Kasım 1972.”
421. “Aydınların ihaneti”, “Akşam, 16 Kasım 1972.”
422. “Millet şurası”, “Akşam. 23 Kasım 1972.”
423. “Siyasi partiler”, “Akşam, 30 Kasım 1972.”
424. “İnsanlığın kurtuluşu”, “Hareket, VII/83, Kasım 1972; Kültür ve Medeniyet.”
425. “Millet ne istiyor?”, “Akşam. 7 Aralık 1972.”
426. “Emeksiz kazançlar”. “Akşam, 14 Aralık 1972.”
427. “İslam’ın içteki düşmanları”. “Akşam. 21 Aralık 1972.”
428. “İslam’ın hali”, “Akşam, 28 Aralık 1972.”

1973

429. “Harp”. “Hareket. VIII/85-86. Ocak-Şubat 1973: Kültür ve Medeniyet.”
430. “Harp hazırlıkları”, “Hareket, VIII/87, Mart 1973: Kültür ve Medeniyet.”
431. “Harp sonrası”, “Hareket. VIII/88, Nisan 1973; Kültür ve Medeniyet.”

432. “Kendini bulmak”. “Hareket, VIII/90, Haziran 1973; Kùltür ve Medeniyet.”
433. “Cahit Okurer”, “Hareket. VIII/91. Temmuz 1973: Millet Mistikleri.”
434. Yıldırım’ın huzurunda” (hikâye), “Tek yol. sayı: 27, Temmuz 1973; Taşralı.”
435. “İnsanın sefaleti”, “Hareket, VIII/92, Ağustos 1973; İslam ve İnsan.”
436. “Türk maarifi”, “Hareket, VIII/94. Ekim 1973: Türkiye’nin Maarif Davası.”
437. “Manevi kayıplarımız”, “Hareket. VIII/95, Kasım 1973; Kùltür ve Medeniyet.”

1974

438. “Birkaç söz”, “Mevlana ve Tasavvuf’un Önsözü; Mevlana ve Tasavvuf.”
439. “Kitap hakkında”, “Yaşar Nuri Öztürk’ün Tarih Boyunca Tasavvufî Düşünce kitabının takrizi, İstanbul, 1974.”
440. “Mevlana’da âlem ve insan”, “Hareket. IX/97. Ocak 1974: ‘Âlem ve insan’ başlığıyla, Mevlana ve Tasavvuf.”
441. “Büyük sanayi”. “Hareket, IX/100. Nisan 1974; Kùltür ve Medeniyet.”
442. “Bilmek ve düşünmek”. “Hareket. IX/101, Mayıs 1974; İslam ve İnsan.”
443. “Zulüm ve düşman”. “Hareket. IX/107, Kasım 1974: Var Olmak; Kùltür ve Medeniyet.”
444. “Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu”. “Hareket. IX/108, Aralık 1974; Millet Mistikleri.”

ÖZGEÇMİŞ

Muhammet Sefa AKSAKAL, 23.02.1992 yılında ERZURUM’da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Erzurum’da tamamladı. 2010 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği bölümüne başladı ve 2014 yılında mezun oldu. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet bölümüne başladı ve 2015 yılında adalet bölümünden mezun oldu. 2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na sınıf öğretmeni olarak atandı. Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği bölümünde 2016 yılında yüksek lisansa başladı. ERZURUM ili Çat ilçesi Aşağı Çat İlkokulu’nda müdür yetkili sınıf öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

E-mail: msefa_aksakal@hotmail.com